

Posebne stope poreza na dohodak od nesamostalnog rada za privlačenje poreznih nerezidenata

Šarac, Sandra

Master's thesis / Diplomski rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Economics and Business / Sveučilište u Zagrebu, Ekonomski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:148:527116>

Rights / Prava: [Attribution-NonCommercial-ShareAlike 3.0 Unported/Imenovanje-Nekomercijalno-Dijeli pod istim uvjetima 3.0](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-12-01**

Repository / Repozitorij:

[REPEFZG - Digital Repository - Faculty of Economics & Business Zagreb](#)

Sveučilište u Zagrebu Ekonomski fakultet

Integrirani preddiplomski i diplomski sveučilišni studij

Poslovna ekonomija – smjer Financije

**POSEBNE STOPE POREZA NA DOHODAK OD
NESAMOSTALNOG RADA ZA PRIVLAČENJE POREZNIH
NEREZIDENATA**

Diplomski rad

Sandra Šarac

Zagreb, rujan, 2024.

Sveučilište u Zagrebu Ekonomski fakultet
Integrirani preddiplomski i diplomski sveučilišni studij
Poslovna ekonomija – smjer Financije

**POSEBNE STOPE POREZA NA DOHODAK OD
NESAMOSTALNOG RADA ZA PRIVLAČENJE POREZNIH
NEREZIDENATA**

**SPECIAL TAX RATES ON INCOME FROM DEPENDENT
WORK TO ATTRACT NON-RESIDENT TAXPAYERS**

Diplomski rad

Studentica: Sandra Šarac

JMBAG: 0066291960

Mentorica: Antea Barišić

Zagreb, rujan, 2024.

SAŽETAK

Ovaj diplomski rad istražuje posebne stope poreza na dohodak od nesamostalnog rada u zemljama Europske unije i njihov utjecaj na migracije radnika. Fokus je na analizi kako ove porezne mjere utječu na odluke radnika o preseljenju te na učinkovitost poreznih mjera u privlačenju poreznih nerezidenata. Rad proučava pojmove i vrste međunarodnih migracija, s posebnim naglaskom na migracije unutar Europske unije. Analizira se oporezivanje dohotka od nesamostalnog rada u zemljama članicama Europske unije, uključujući različite modele oporezivanja i specifičnosti poreznih politika u odabranim zemljama. Rad pruža komparativnu analizu uspješnosti različitih zemalja u privlačenju radne snage kroz posebne stope poreza, pri čemu se razmatraju prednosti i nedostaci ovih mjera u obliku njihovog fiskalanog troška i broja korisnika poreznih shema. Na temelju rezultata istraživanja, donose se zaključci o implikacijama za porezne politike i predlažu se moguća poboljšanja kako bi se povećala konkurentnost u privlačenju kvalificiranih radnika na području EU.

Ključne riječi: međunarodne migracije, porez na dohodak od nesamostalnog rada, posebne porezne sheme poreza na dohodak, Europska unija.

SUMMARY

This thesis investigates the special rates of income tax from dependent work in the countries of the European Union and these policies impact on worker migration. The focus is on the analysis of how these special tax measures affect workers' decisions to relocate and the effectiveness of tax measures in attracting tax non-residents. The paper studies the terms and types of international migration, with a special emphasis on migration within the European Union. The taxation of income from self-employment in the member states of the European Union is analyzed, including different taxation models and the specifics of tax policies in selected countries. A comparative analysis of the success of different countries in attracting labor through special tax rates is also carried out, considering the advantages and disadvantages of these measures in the form of their fiscal cost and the number of users of tax schemes. Based on the results of the research, conclusions are drawn on the implications for tax policies and possible improvements are proposed in order to increase competitiveness in attracting qualified workers in the EU.

Key words: international migration, tax on income from independent work, special tax schemes of income tax, European Union.

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Izjavljujem i svojim potpisom potvrđujem da je diplomski rad isključivo rezultat mog vlastitog rada koji se temelji na mojim istraživanjima i oslanja se na objavljenu literaturu, a što pokazuju korištene bilješke i bibliografija.

Izjavljujem da nijedan dio rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz necitiranog izvora te da nijedan dio rada ne krši bilo čija autorska prava.

Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za bilo koji drugi rad u bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili obrazovnoj ustanovi.

(vlastoručni potpis studenta)

(mjesto i datum)

STATEMENT ON THE ACADEMIC INTEGRITY

I hereby declare and confirm by my signature that the final thesis is the sole result of my own work based on my research and relies on the published literature, as shown in the listed notes and bibliography.

I declare that no part of the thesis has been written in an unauthorized manner, i.e., it is not transcribed from the non-cited work, and that no part of the thesis infringes any of the copyrights.

I also declare that no part of the thesis has been used for any other work in any other higher education, scientific or educational institution.

(personal signature of the student)

(place and date)

SADRŽAJ

1. UVOD	1
1.1. Predmet i cilj rada	1
1.2. Izvori i metode analize podataka	1
1.3. Sadržaj i struktura rada	2
2. ODREDNICE I TRENDОВI MEĐUNARODNIH MIGRACIJA	3
2.1. Pojam i vrste međunarodnih migracija	3
2.2. Teorije migracija	6
2.2.1. Neoklasična ekonomska teorija	6
2.2.2. Teorija dvostrukog tržišta	7
2.2.3. Novija teorija migracije radne snage	7
2.2.4. Teorija relativnog gubitka	7
2.2.5. Svjetska teorija sustava	8
2.3. Trendovi međunarodnih migracija radnika u zemljama Europske unije	8
3. OPOREZIVANJE DOHOTKA OD NESAMOSTALNOG RADA	22
3.1. Opće karakteristike poreza na dohodak	22
3.1.1. Predmet (objekt) i subjekt oporezivanja poreza na dohodak	22
3.1.2. Dimenzije utvrđivanja porezne osnovice	23
3.1.3. Obračun poreza na dohodak	23
3.1.4. Vrste poreza na dohodak	25
3.1.5. Vrste poreznih stopa	27
3.2. Modeli oporezivanja dohotka	27
3.3. Porez na dohodak od nesamostalnog rada u Europskoj uniji	29
4. POSEBNE STOPE POREZA NA DOHODAK OD NESAMOSTALNOG RADA KAO DETERMINANTA MIGRACIJA RADNIKA U EUROPSKOJ UNIJI	47
4.1. Posebne stope poreza na dohodak od nesamostalnog rada kao determinanta migracija radnika	47
4.2. Komparativna analiza privlačenja radnika kroz posebne stope poreza na dohodak od nesamostalnog rada u zemljama EU	49
4.2.1. Rangiranje posebnih režima poreza na dohodak	60
4.3. Implikacije istraživanja za porezne politike	65
5. ZAKLJUČAK	68
POPIS LITERATURE	70

POPIS SLIKA	77
POPIS GRAFIKONA	78
POPIS TABLICA	79
ŽIVOTOPIS	80

1. UVOD

Zemlje Europske unije (EU) se počinju suočavati s nedostatkom radne snage, trendom za koji se očekuje da će se u budućnosti produbljivati (Leitner, Stehrer i Grieveson, 2019.). Posebno će izazovan pritom biti položaj zemalja u srednjoj i istočnoj Europi koje su imale ili još uvijek imaju visoke stope emigracije prema razvijenijim zemljama EU, što predstavlja značajan izazov za nositelje ekonomskih politika. Kako nedostatak radne snage zbog odljeva mozgova ne bi postao prepreka rastu i razvoju, jedno od rješenja moglo bi biti i povećanje imigracijskih tokova prema zemljama koje se suočavaju s ovim izazovima.

Na globalnoj razini, zemlje se kroz migracijske i ostale povezane politike natječu u privlačenju obrazovanih migranata za koje očekuju da će doprinijeti njihovom rastu i razvoju (Czaika i Parsons, 2017.). Istraživanja također pokazuju da porezi mogu biti važna odrednica međunarodnih migracija (Egger i Radulescu, 2009.; Kleven, i sur., 2020.). Stope poreza na dohodak od nesamostalnog rada razlikuju se među zemljama EU. Različite stope oporezivanja ili različiti modeli oporezivanja u različitim zemljama mogu privući ili odbiti potencijalne migrante. Također, različiti oblici poreznih olakšica ili poticaja mogu utjecati na migracijske obrasce. Nekoliko zemalja EU uvelo je posebne preferencijalne stope poreza na dohodak od nesamostalnog rada za nove porezne rezidente kako bi privukli radnu snagu iz drugih zemalja ili povratnike iz inozemstva, posebno u određenim skupinama poput znanstvenika, umjetnika i sportaša. Ova tema postaje osobito relevantna u kontekstu povećane mobilnosti radne snage te važnosti visoko obrazovane radne snage za rast i razvoj zemalja

1.1. Predmet i cilj rada

Cilj ovog rada je stoga pružiti komparativnu analizu preferencijalnih stopa poreza na dohodak od nesamostalnog rada u zemljama EU koje obuhvaćaju nove porezne rezidente s ciljem privlačenje novih visoko obrazovanih migranata ili povratka visoko obrazovane domaće radne snage iz inozemstva. Uz to, ovaj rad će usporediti stope poreza na dohodak od nesamostalnog rada među zemljama članicama EU.

1.2. Izvori i metode analize podataka

Za izradu rada koristit će se sekundarni izvori podataka, uključujući znanstvene i stručne publikacije, te internetske izvore. Navedeni podaci će se analizirati koristeći deskriptivnu metodu, a komparativnom metodom usporedit će se prikupljeni podaci.

1.3. Sadržaj i struktura rada

Diplomski rad podijeljen je u 5 poglavlja. U prvom, uvodnom dijelu rada definira se predmet i cilj diplomskog rada, te se navode izvori korištene literature, kao i metode njihova prikupljanja. U drugom poglavlju dana je teorijska podloga i područja migracija, te prikazane teorije migracija kao i najvažniji trendovi međunarodnih migracija. U trećem poglavlju dana je definicija kao i karakteristike poreza na dohodak od nesamostalnog rada koji predstavlja jednu vrstu poreza na dohodak. U ovom poglavlju također su predstavljeni modeli oporezivanja dohotka kao i komparativna analiza općih stopa poreza na dohodak od nesamostalnog rada u zemljama članicama Europske unije (27). Četvrto poglavlje pruža analizu posebnih načina oporezivanja dohotka od nesamostalnog rada na području Europske unije, te komparativnu analizu posebnih poreznih stopa na dohodak kao determinante migracija radnika u zemljama Europske unije. Također, pruža uvid u implikacije istraživanja za formiranje poreznih politika. U petom poglavlju formuliran je glavni osvrt cjelokupnog rada i najvažniji rezultati istraživanja te sažeti rezultati analize, nakon čega slijede poglavlja popis literature, tablica, slika i grafikona te životopis autorice.

2. ODREDNICE I TRENDОВI MEĐUNARODNIH MIGRACIJA

Migracija stanovništva predstavljaju dinamičan i kompleksan fenomen koji je prisutan u društvu od davnina. Iskustvo imigracije započinje već na lokaciji polazišta migranta, jer se tamo javlja želja za promjenom s naglaskom na promjenu okoline, odnosno poticajem za preseljenjem. Sam proces migracije ne završava samim činom preseljenja na određenu lokaciju, jer tek dolaskom na željenu destinaciju počinje složena i dugotrajna prilagodba životu i radu u novoj sredini (Lee, 1966.). Kako bi se ovaj dinamičan i kompleksan fenomen migracija što bolje razumio, u nastavku poglavlja će se prikazati teorijski okvir migracija, a potom i pregled odabranih empirijskih istraživanja ove opsežno proučavane teme, te trendovi koji su zabilježeni na području Europske unije po pitanju migracija.

2.1. Pojam i vrste međunarodnih migracija

Pojam migracija može se proučavati s više aspekata, uključujući ekonomski, socijalni, politički i demografski kontekst (De Haas, Castles i Miller, 2019.). Ekonomski aspekti migracija usredotočuju se na uzroke i posljedice kretanja radne snage, razlike u plaćama i uvjetima rada između zemalja, te na utjecaj migracija na tržišta rada i ekonomski rast. Socijalni aspekti uključuju integraciju migranata u društva domaćina, kulturnu razmjenu, obiteljske veze i obrazovne prilike. Politički aspekti razmatraju zakonodavni okvir, migracijske politike, sigurnosna pitanja i međunarodne odnose. Demografski aspekti bave se promjenama u populaciji, uključujući starenje stanovništva, promjene u rodnoj i dobnoj strukturi, te urbanizaciju. Sve ove perspektive pružaju dublje razumijevanje složenih dinamika migracija i njihovog utjecaja na globalno društvo. Iz navedenog proizlazi da je sam pojam migracija složen pojam, koji odgovara na mnoštvo pitanja. Ovisno o aspektu promatranja migracija, postoje različite vrste definiranja pojma migracija. U suštini, migracije se mogu definirati kao kretanje ljudi iz jednog mjesta u drugo mjesto, kako bi se nastanili na novom mjestu (Europski parlament, 2020.). Međutim, sam pojam migracije trebao bi odgovoriti i na pitanja kao što su zašto ljudi migriraju, kamo i od kuda ljudi migriraju, te na koje razdoblje. Kako bi se našli odgovori na ova pitanja potrebno je prvo definirati tko je migrant. Na međunarodnoj razini ne postoji općeprihvaćena definicija za pojam migranata. Međutim, Međunarodna organizacija za migracije (engl. “*International Organization for Migration*” ili “IOM”) (2021.), pojam migranta definira kao krovni pojam, koji nije definiran međunarodnim pravom, te odražava zajedničko, laičko, razumijevanje osobe koja se udaljava od svog uobičajenog boravišta, bilo

unutar zemlje ili preko međunarodne granice, privremeno ili trajno i iz različitih razloga. Pojam migrant uključuje niz dobro definiranih pravnih kategorija ljudi, kao što su radnici migranti; osobe čije su posebne vrste kretanja zakonski definirane, kao što su krijumčareni migranti; kao i oni čiji status ili sredstva kretanja nisu posebno definirani međunarodnim pravom, kao što su međunarodni studenti (Međunarodna organizacija za migracije, 2019.). Uzroci migracija mogu se podijeliti u dvije osnovne skupine: potisnute (engl. “*push*”) i privlačne (engl. “*pull*”) faktori. Potisnuti faktori prisutni su u mjestu prebivališta, a privlačni u potencijalnim odredišnim destinacijama (De Haas, Castles i Miller, 2019.). Neki od potisnutih faktora su nezaposlenost, niski prihodi, a privlačni faktori mogu biti bolje prilike za zaposlenje i zaradu, bolji uvjeti života, politička i rasna tolerancija. Ovisno o izabranom kriteriju (i literaturi), mogu se definirati različite vrste migracija, i to prema:

- kriteriju motiva: ekonomske i neekonomske migracije (obiteljske, obrazovne, itd.);
- prostornom kriteriju: vanjske migracije (preko državnih granica), unutarnje (unutar granica države) i tranzitne (uključuju prelasku više država do ciljane destinacije);
- kriteriju legalnosti: zakonite ili legalne migracije, (kad osoba migrira uz potrebne dokumente i dozvole) te neregularne ili nezakonite migracije koje uključuju nedopušteni prelazak granice i boravak u drugoj državi;
- kriteriju dobrovoljnosti: dobrovoljne migracije (potaknute su osobnim razlozima i ne uključuju element prisile, a najčešće se radi o radnim migracijama, spajanju obitelji i sl.) i prisilne migracije (uključuju napuštanje zemlje podrijetla pojedinačno, u strahu od progona, ili masovno, zbog rata, oružanog sukoba ili masovnog kršenja ljudskih prava (neosobni razlozi)) (Novak i Kraljević, 2014.).

Izvan općih definicija migracije i migranta, postoje različite specifične definicije ključnih pojmova povezanih s migracijom, uključujući one u pravnim, administrativnim, istraživačkim i statističkim sferama. Iako ne postoji univerzalno prihvaćena definicija migracije ili migranta, nekoliko definicija je široko prihvaćeno i razvijeno u različitim kontekstima, poput onih iz UN DESA-ovih Preporuka o statistici međunarodne migracije iz 1998. godine (IOM, 2021.). UN-ova Međunarodna organizacija za migracije (2019.) definira migranta kao osobu koja se odselila izvan svog uobičajenog mjesta stanovanja, bilo unutar zemlje ili preko međunarodne granice, privremeno ili trajno, i iz različitih razloga.

Tehničke definicije, koncepti i kategorije migranata i migracija mogu se oblikovati putem

raznih čimbenika kao što su geografski čimbenici, pravni čimbenici, politički čimbenici, metodološki čimbenici, vremenski i drugi čimbenici. Na primjer, migracije se mogu definirati na nekoliko načina, uključujući mjesto rođenja, državljanstvo, mjesto prebivališta i trajanje boravka. Ovi aspekti su ključni za preciznokvantificiranje i analizu učinaka migracije i migranata, bez obzira na specifičnu definiciju koja se koristi (IOM, 2021.).

U kontekstu međunarodnih migracija i vremenske dimenzije migracija konvencionalno je shvaćanje da je dugotrajni migrant „osoba koja se odseli u državu različitu od one u kojoj ima uobičajeno boravište na razdoblje od barem godinu dana (dvanaest mjeseci) (UN, 1998.), dok je kratkotrajni migrant osoba koja se odseli u državu različitu od one u kojoj ima uobičajeno boravište na razdoblje od najmanje tri mjeseca, ali manje od godinu dana (dvanaest mjeseci), osim u slučajevima kad je premještaj u drugu zemlju u svrhu rekreacije, praznika, posjeta prijateljima i rodbini, posla, bolničkog liječenja ili religijskog hodočašća (UN, 1998.). Međunarodne migracije, iz navedenog, podrazumijevaju kretanje ljudi preko međunarodnih granica s namjerom privremenog ili trajnog boravka u drugoj zemlji (IOM, 2021.), a kao ključne karakteristike međunarodnih migracija navode se prelazak državnih granica, promjena mjesta stalnog boravka te namjera privremenog ili trajnog ostanka u drugoj zemlji (De Haas i sur., 2019.).

Na području Europske unije, pojmovi vezani uz migracije koji se najčešće primjenjuju u praksi, definirane su prema Eurostatu. Tako primjerice pojam imigracije, Eurostat definira kao čin kojim osoba ustanovljuje svoje uobičajeno boravište na području zemlje članice za razdoblje koje će trajati, ili za koje se očekuje da će trajati, najmanje dvanaest mjeseci, pri čemu je osoba prethodno uobičajeno boravila u drugoj zemlji članici Europske unije ili u trećoj zemlji, dok se pojam emigracije definira kao čin kojim osoba koja je prethodno imala uobičajeno boravište na državnom području države članice, prestaje imati uobičajeno boravište u toj državi članici u razdoblju od najmanje dvanaest mjeseci (Eurostat, 2018.).

Međunarodne migracije predstavljaju složen fenomen koji ima značajan utjecaj na društveno-ekonomski razvoj zemalja porijekla, tranzita i odredišta migranata. Razumijevanje pojma i vrsta međunarodnih migracija ključno je za kreiranje učinkovitih politika i programa koji će odgovoriti na izazove i iskoristiti potencijale migracija. Migracije kao "čimbenik mobilnosti" i migranti kao "čimbenik proizvodnje" od najveće su važnosti u ekonomiji (Constant i Zimmermann, 2013). Upravljanje migracijama zahtijeva holistički pristup koji uključuje suradnju na nacionalnoj, regionalnoj i globalnoj razini, poštivanje ljudskih prava migranata te

iskorištavanje razvojnog potencijala migracija (IOM, 2019).

2.2. Teorije migracija

Postoje različite teorije koje objašnjavaju uzroke migracija. U ovom poglavlju, pružen je sažet pregled pet najznačajnijih teorija migracija, koje nude različite perspektive na razloge i obrasce migracijskih kretanja.

2.2.1. Neoklasična ekonomska teorija

Neoklasična ekonomska teorija, kao najnovija teorija, tvrdi da je glavni uzrok migracija razlika u cijenama rada između različitih geografskih područja. Te razlike u plaćama obično su povezane s odnosom ponude i potražnje na tržištu rada (Karakoulaki, Southgate i Steiner, 2018.). Također, može se reći da područja s nedostatkom radne snage i viškom kapitala imaju relativno visoke plaće, dok područja s nedostatkom i radne snage i kapitala imaju niske plaće. Migracijski tokovi obično se kreću iz zemalja s niskim plaćama prema onim zemljama koje imaju visoke plaće. Neoklasičnu ekonomsku teoriju može se analizirati s obzirom na makroekonomski i mikroekonomski aspekt. Makroekonomski aspekt neoklasične teorija govori da su razlike u plaćama posljedica razlike u plaćama povezane s geografskim razlikama u ponudi i potražnji za radom, iako drugi faktori, poput produktivnosti i organizacije rada, također mogu imati važnu ulogu. Primjenjujući makroekonomski aspekt neoklasične ekonomske teorije, može se primijetiti da regije s manjkom radne snage, ali viškom kapitala, obično imaju više plaće, dok regije s viškom radne snage i manjkom kapitala imaju niže plaće. Zbog toga se migracije stanovništva kreću iz zemalja s nižim plaćama prema onim zemljama u kojima je viša plaća (Jennissen, 2007.). Mikroekonomski aspekt neoklasičnog modela također se fokusira na tržište rada, ali pretpostavlja da pojedinci donose racionalne odluke, analizirajući troškove i koristi koje nisu samo vezane za odluku o migraciji veći i o destinaciji. Iz tog razloga u tu analizu uključuju ne samo koristi od većih plaća koje bi ostvarili u zemlji odredišta, već u analizu uvrštavaju i troškove poput troška preseljenja u zemlju odredišta, prilagodba novoj okolini, te psihološki troškovi koji proizlaze iz napuštanja obitelji i prijatelja u zemlji pordijetla. (Schoorl, 1996.).

Budući da neoklasična ekonomska teorija nije ograničena međunarodnim imigracijskim zakonima i sličnim vladinim propisima, najbolje se primjenjuje za opisivanje transnacionalnih migracija.

2.2.2. Teorija dvostrukog tržišta

Teorija dvostrukog tržišta rada objašnjava da su glavni razlozi migracija privlačni faktori razvijenih zemalja. Ova teorija pretpostavlja da se tržište rada u razvijenim zemljama sastoji od dva segmenta:

1. primarnog segmenta koji zahtijeva visoko kvalificiranu radnu snagu i
2. sekundarnog segmenta koji je radno intenzivan, te zahtijeva radnike niskih kvalifikacija.

Prema teoriji dvostrukog tržišta, migracija iz manje razvijenih u razvijenije zemlje rezultat je potrebe za nisko kvalificiranom radnom snagom u razvijenim zemljama, odnosno za radnicima sekundarnog tržišta rada (Jennissen, 2007.). Migrantski radnici su potrebni kako bi popunili najniže rangirane poslove na tržištu rada, jer domaći radnici ne žele obavljati te vrste poslova, čime se javlja potreba za stranim radnicima.

2.2.3. Novija teorija migracije radne snage

Prema novijoj teoriji migracije radne snage, migracija se može promatrati kao rezultat averzije prema riziku dijela kućanstava s nedovoljnim prihodima. Kućanstva, u ovom slučaju, imaju potrebu za dodatnim kapitalom koji se može ostvariti putem doznaka koje šalju članovi kućanstva koji su emigrirali radi rada i nalaze se u inozemstvu. Te doznake također mogu imati širi utjecaj na gospodarstvo zemlje iz koje radnik odlazi, jer dovode do priljeva kapitala u zemlju. (Jennissen, 2007.) Prema ovoj teoriji, potrebno je uzeti u obzir širi društveni kontekst, a ne samo migracije na razini pojedinih radnika i njihovih ekonomskih poticaja. Kao društvena cjelina, promatra se kućanstvo, a ne pojedinačni radnik.

2.2.4. Teorija relativnog gubitka

Teorija relativnog gubitka objašnjava da migracija ovisi i o bližoj okolini kućanstva u kojem se migrant nalazi prije iseljavanja. Socijalna nejednakost i gospodarska inferiornost značajno utječu na odluku kućanstva o migraciji. U kratkom roku, doznake mogu povećati nejednakost, ali se ta nejednakost s vremenom smanjuje. Poticaj na migriranje bit će veći u društvima koja su izložena ekonomskim nejednakostima. (Jennissen, 2007.)

U procesu migracije radnika, postoje dvije faze: u prvoj fazi radnik primarno ulaže novac za podmirenje osnovnih životnih potreba, kako bi zadovoljio svoje osnovne egzistencijalne potrebe, dok u drugoj, kasnijoj fazi, pojedinac nastoji kapitalizirati svoj novac kroz investicije

kako bi zadovoljio i sekundarne životne potrebe u prvoj fazi radnik primarno ulaže novac za podmirenje osnovnih životnih potreba, kako bi zadovoljio svoje osnovne egzistencijalne potrebe, dok u drugoj, kasnijoj fazi, pojedinac nastoji kapitalizirati svoj novac kroz investicije kako bi zadovoljio i sekundarne životne potrebe. Na ovaj način, migranti koriste svoj novostečeni kapital kako bi osigurali bolje životne uvjete za svoju djecu i obitelj u pogledu kvalitetnijih domova, obrazovanja, okruženja i sl.. Migranti koji budu uspješni u ovim fazama, te osiguraju bolje životne uvjete za sebe i svoje obitelji mogu poslužiti kao uzor i dodatni poticaj onima koji se potencijalno dvoume između ostanka u zemlji i iseljavanja, te stvaranja novog životnog okruženja za sebe i svoju obitelj. Prema ovoj teoriji članovi kućanstva ne odlučuju se na migraciju kako bi povećali apsolutni dohodak kućanstva, već i kako bi poboljšali položaj kućanstva u odnosu na specifične referentne grupe, kao na primjer veći dohodak u odnosu na ostale stanovnike domicilne regije. (Stark i Taylor, 1991.)

2.2.5. Svjetska teorija sustava

Svjetska teorija sustava promatra migracije iz globalne perspektive, naglašavajući kako interakcije između različitih društava mogu biti ključan čimbenik društvenih promjena unutar društva. Trgovina jedne zemlje može uzrokovati pad gospodarske aktivnosti u drugoj zemlji, što stvara poticaj za migraciju kućanstava prema zemljama s višim životnim standardom. Ovaj stav o međunarodnoj trgovini je osporavan od strane brojnih autora, koji imaju stav da slobodna trgovina zapravo može smanjiti migraciju između zemalja u razvoju i razvijenih zemalja. Ako razvijene zemlje uvoze radno-intenzivnu robu, to može povećati zaposlenost nekvalificiranih radnika u manje razvijenim zemljama te smanjiti odljev migranata. Izvoz kapitalno-intenzivne robe iz bogatih zemalja u siromašne zemlje može izjednačiti prihode i stvoriti bolje uvjete zapošljavanja, čime se usporava migracija (Jennissen, 2007.).

2.3. Trendovi međunarodnih migracija radnika u zemljama Europske unije

Građani država članica EU-a imaju slobodu putovanja i slobodu kretanja unutar unutarnjih granica EU-a (Europski parlament, 2024.). Migracijske politike unutar EU-a, u odnosu na građane zemalja koje nisu članice, sve se više bave privlačenjem određenog migrantskog profila, često u pokušaju ublažavanja specifičnog nedostatka vještina (Eurostat, 2024.). Odabir se može provesti na temelju poznavanja jezika, radnog iskustva, obrazovanja i dobi.

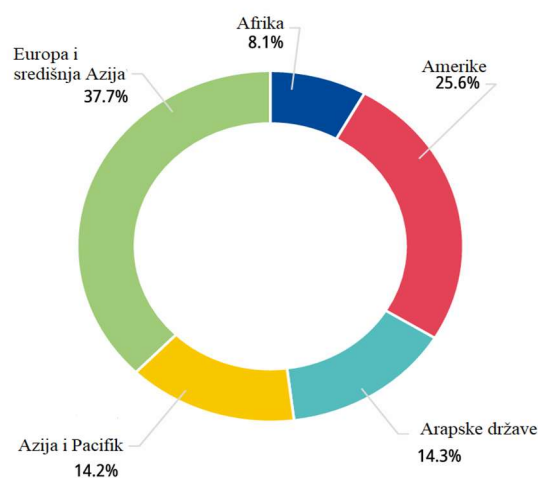
Osim politika za poticanje zapošljavanja radne snage, imigracijska politika često je usmjerena na dva područja:

- sprečavanje neovlaštenih migracija i nezakonitog zapošljavanja migranata kojima nije dopušteno raditi, kao i
- promicanje integracije imigranata u društvo (Europski parlament, 2024.).

U EU-u su mobilizirana znatna sredstva za borbu protiv mreža za krijumčarenje ljudi i trgovinu ljudima.

Na migraciju u Europskoj uniji utječe kombinacija ekonomskih, ekoloških, političkih i društvenih čimbenika ili u zemlji podrijetla migranta (faktori pritiska) ili u zemlji odredišta (faktori privlačenja) (Eurostat, 2017.; Franc, Čeh-Časni i Barišić, 2019.; Jurčić i Barišić, 2018.). Povijesno gledano, smatra se da su relativni ekonomski prosperiteti i politička stabilnost Europske unije imali značajan utjecaj na imigrante. U zemljama odredišta međunarodna migracija može se koristiti kao alat za rješavanje specifičnih nedostataka na tržištu rada (Eurostat, 2024.). Migracije u Europi su intenzivne, dugotrajno se odvijaju kroz povijest i utječu na mnoge različite aspekte društva. Ekonomisti obično gledaju na migraciju kao na tok iz regije nižeg produktivnog rada u regije s višom produktivnošću rada, pri čemu migracija dovodi do ekonomske dobiti, iako takva raspodjela može biti neravnomjerna. Geografski gledajući to može potvrditi i slijedeći grafički prikaz koji pokazuje najatraktivnije regije svijeta po broju migracijskih radnika.

Slika 1. Distribucija međunarodnih migranata radnika po regijama u 2019. godini u postotnom iznosu.

Izvor: Prilagođeni prikaz preuzet od Međunarodne organizacije rada (International Labour Organization, „ILO”), (2021.).

Od 169 milijuna međunarodnih radnika migranata, 63,8 milijuna ili 37,7% nalazi se u Europi i središnjoj Aziji (Međunarodna organizacija rada (engl. International Labour Organization, „ILO”, 2021.). Europska unija je privlačna destinacija za useljenike zbog svoje ekonomske razvijenosti i političke stabilnosti. S druge strane, Europskoj su uniji potrebni doseljenici kako bi se popunili sve veći manjkovi na tržištu rada. Osim manjkova na tržištu rada, problem Europske unije sve je starije stanovništvo, ali smatra se da same migracije neće biti dovoljne za preokretanje postojećeg trenda demografskog starenja s kojim se Europska unija suočava (Eurostat, 2023.; Ghodsi, Stehrer i Barišić, 2024.). Osim nedostatka radne snage u različitim segmentima tržišta rada koji nastoji popuniti imigrantima, ističe se da na strukturu useljeničke radne snage, posebice u visokorazvijenim zemljama članicama, utječe i strategija Europske unije o gospodarskom razvoju temeljenom na znanju za koji je potrebna visokokvalificirana radna snaga. (Rangelova, 2009.)

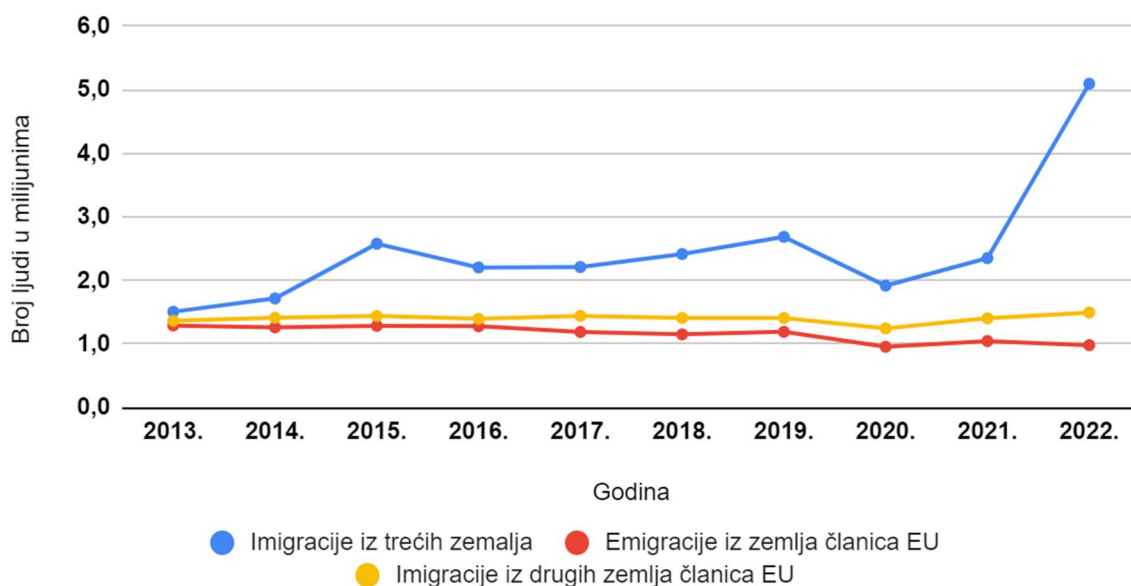
U Europskoj uniji mogu se promatrati dvije vrste migracija; migracije državljana Europske unije između zemalja članica te useljavanje iz trećih zemalja u Europsku uniju.

Jedna je od temeljnih sloboda Europske unije sloboda kretanja rada. Rimskim ugovorom šest zemalja osnivačica Europske ekonomske zajednice, preteče današnje Europske unije, postiglo je sporazum o slobodnom kretanju građana između tih zemalja. Schengenskim sporazumom iz 1985. godine dodatno je državljanima zemalja potpisnica olakšan prekogranični rad. Međutim, svaka je zemlja zadržala pravo primjenjivati vlastita pravila za dodjeljivanje radnih viza građanima onih zemalja koje ne sudjeluju u zajedničkom tržištu. Europska unija uspostavljena je 1992. godine Ugovorom iz Maastrichta. Iste je godine potpisan sporazum o Europskom gospodarskom prostoru (engl. *European Economic Area* ili EEA) između tadašnjih članica Europske ekonomske zajednice i Europskog udruženja slobodne trgovine (engl. *European Free Trade Association* ili EFTA.) kojim je teritorijalno prošireno zajedničko tržište. Europska unija i Europski gospodarski prostor proširili su se prema istoku, dodavši u svoj sastav još trinaest zemalja od 2004. godine do danas (Dorn i Zweimüller, 2021.). Europski ekonomski prostor danas sačinjava ukupno trideset zemalja, 27 članica Europske unije (Austrija, Belgija, Bugarska, Hrvatska, Cipar, Češka, Danska, Estonija, Finska, Francuska, Njemačka, Grčka, Mađarska, Irska, Italija, Latvija, Litva, Luksemburg, Malta, Nizozemska, Poljska, Portugal, Rumunjska, Slovačka, Slovenija, Španjolska i Švedska) te tri članice EFTA-e (Island, Lihtenštajn i Norveška) (Europska unija, 2024.). Sporazumom o Europskom ekonomskom prostoru nastoji se ojačati trgovinske i gospodarske odnose između zemalja članica, a primarno

se bavi četirima temeljnim stupovima zajedničkog tržišta, slobodnim kretanjem robe, ljudi, usluga i kapitala (Eurostat, 2020.).

Na grafikonu pod rednim brojem 1., prikazan je godišnji prikaz imigracije iz trećih zemalja, emigracije iz zemlja članica Europske unije (27) i imigracije iz drugih zemlja članica Europske unije (27) u vremenskom periodu od 2013. do 2022. godine u milijunima. Prilikom izrade grafikona pojam imigracije promatran je s obzirom na mjesto prethodnog boravišta, dok je pojam emigracije promatran s obzirom na mjesto budućeg boravišta.

Grafikon 1. Imigracija iz trećih zemalja, emigracija iz zemlja članica Europske unije (27) i imigracije iz drugih zemlja članica Europske unije (27) u vremenskom periodu od 2013. do 2022. godine u milijunima

Izvor: Izrada autorice prema podacima Eurostata (2024.)

Napomena: Grafikon sadrži podatke u okviru kodova: migr_imm12prv i migr_emi5nxt

U 2022. godini, u Europsku uniju imigriralo je 5,1 milijun migranata iz zemalja izvan EU-a, dok je 1,5 milijuna ljudi migriralo unutar EU-a. Uz dodatnih 0,4 milijuna ljudi s nepoznatim prethodnim boravištem, bilo je ukupno 7,0 milijuna međunarodnih imigranata. Istovremeno, 2,7 milijuna ljudi je emigriralo iz EU-a, te 1,0 milijun ljudi koji su otišli u zemlje izvan EU-a. Za usporedbu, 2021. godine bilo je 2,4 milijuna imigranata iz zemalja izvan EU-a, 1,4 milijuna ljudi je migriralo unutar EU-a, a 1,0 milijun ljudi je emigriralo iz EU-a u zemlje izvan EU-a. Prije pandemije COVID-19, 2019. godine, EU je primila 2,7 milijuna imigranata izvan EU-a, 1,4 milijuna unutar EU-a, dok je 1,2 milijuna ljudi emigriralo iz EU-a u zemlje izvan EU-a. (Eurostat, 2024.)

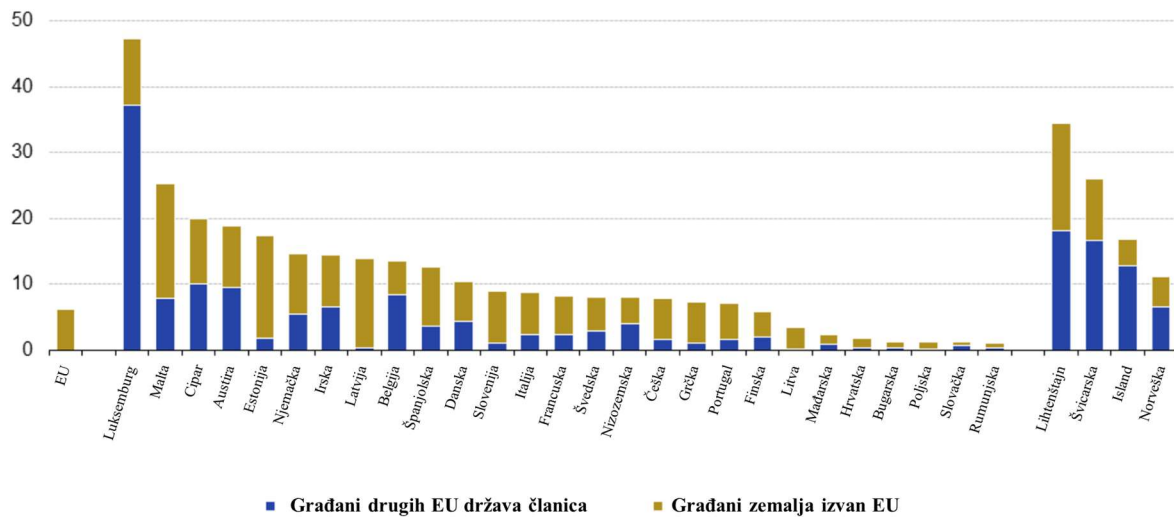
U apsolutnom broju, Njemačka je prijavila najveći ukupan broj imigranata (2,1 milijun) u 2022. godini, a slijede Španjolska (1,3 milijuna), Francuska (0,4 milijuna) i Italija (0,4 milijuna). Njemačka je također prijavila najveći broj iseljenika u 2022. godini (533.500), a slijede Španjolska (531.900), Francuska (249.400), Poljska (228.000) i Rumunjska (202.300). Svih 27 država članica EU-a prijavilo je 2022. godine više useljavanja nego iseljavanja, dok je 2021. godine u četiri države članice EU-a (Hrvatska, Grčka, Latvija i Rumunjska) bilo više iseljenika nego imigranata. Osim toga, u usporedbi s 2021. godinom, sve države članice, osim Slovačke, zabilježile su povećanje ukupnog broja imigranata u 2022. godini, najveći porast u relativnom smislu u razdoblju od 2021. do 2022. godine zabilježen je u Češkoj (401%), Latviji (205%), Estoniji (153%), Njemačkoj (137%) i Portugalu (132%) (Eurostat, 2023.).

U odnosu na veličinu rezidentnog stanovništva, Malta je 2022. godine zabilježila najveću stopu useljavanja (gotovo 66 imigranata na 1.000 osoba), a slijede Luksemburg (48 imigranata na 1 000 osoba), Estonija (37 imigranata na 1.000 osoba), Cipar (34 imigranata na 1.000 osoba), Češka (33 imigranata na 1.000 osoba), Litva (31 imigranata na 1.000 osoba) i Irska (30 imigranata na 1.000 osoba). Kad je riječ o iseljavanju, najveće stope u 2022. godini zabilježene su za Luksemburg (26 iseljenika na 1.000 osoba), Maltu (25 iseljenika na 1.000 osoba) i Cipar (20 iseljenika na 1.000 osoba). Najveće stope useljavanja zabilježene su 2021. u Luksemburgu (40 imigranata na 1 000 osoba), Malti (35 imigranata na 1.000 osoba), Cipru (27 imigranata na 1.000 osoba), Španjolskoj (19 imigranata na 1.000 osoba) i Irskoj (16 imigranata na 1.000 osoba), dok su najveće stope iseljavanja zabilježene za Maltu (26 iseljenika na 1.000 osoba), Luksemburg (25 iseljenika na 1.000 osoba) i Cipar (20 iseljenika na 1.000 osoba) (Eurostat, 2023.).

Budući da je vrijednost od 5,1 milijuna najveća vrijednost useljavanja iz zemalja koje nisu članice EU-a zabilježena u vremenskom periodu počevši od 2013. godine, imigracija prema zemlji prethodnog boravišta može dati neke naznake o tome što pokreće ovu promjenu. Međutim, samo su Češka, Estonija, Španjolska, Hrvatska, Italija, Litva, Nizozemska, Austrija, Rumunjska i Slovenija dostavile statističke podatke o imigraciji po zemljama prethodnog boravišta i uključile izbjeglice iz Ukrajine koje imaju privremenu zaštitu u svoje statističke podatke o migracijama. Među njima je 60% povećanja useljavanja iz zemalja koje nisu članice EU-a od 2021. do 2022. objašnjeno promjenom imigracije iz Ukrajine. Međutim, važno je naglasiti da te zemlje možda nisu reprezentativne za EU u cjelini, a potpuna promjena imigracije objašnjava se i drugim čimbenicima u zemljama podrijetla i odredišta migranata (Eurostat, 2023.). Grafički prikaz u nastavku prikazuje strukturu stanovništva određene zemlje na

području EU-a kao postotak migranata s područja EU i izvan EU u postotnom iznosu od ukupnog broja stanovništva države.

Grafikon 2. Udio migranata u rezidentnom stanovništvu u zemljama EU na dan 1. siječnja 2023. godine

Izvor: Eurostat (2024.).

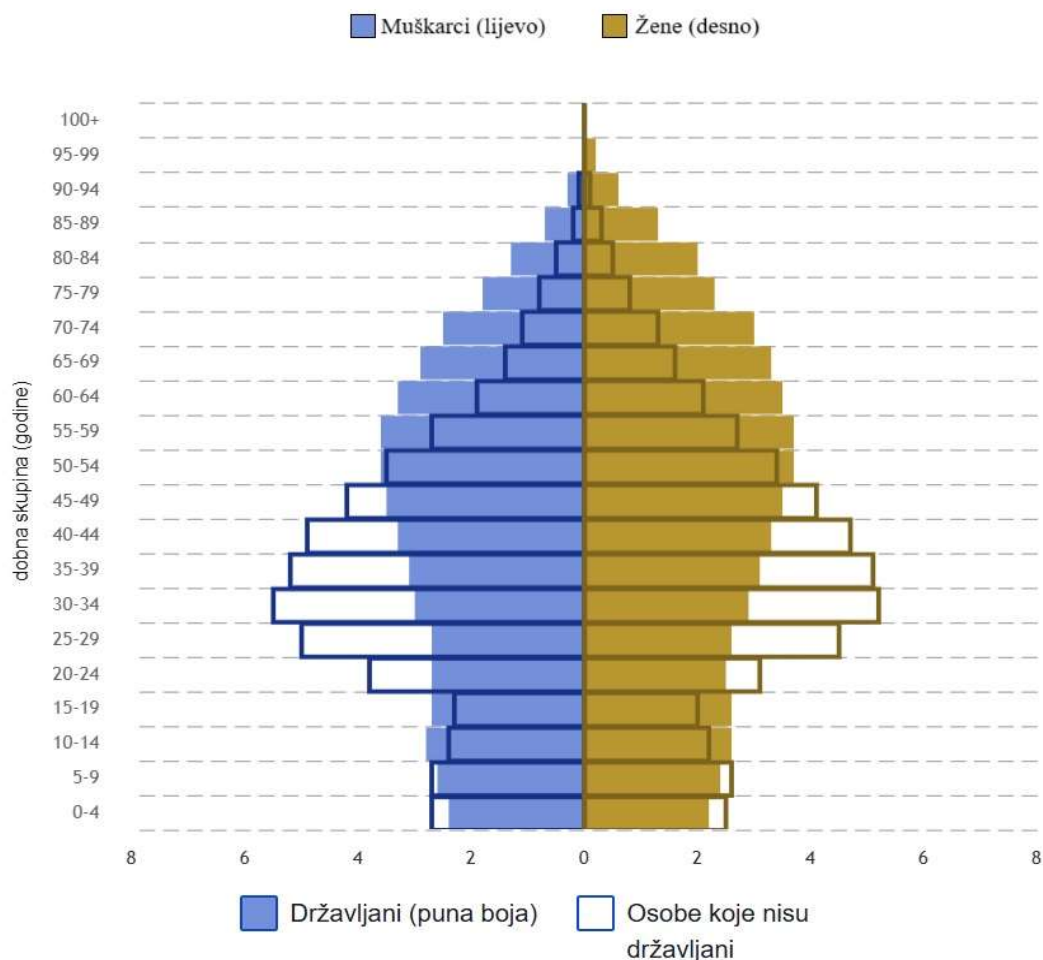
Napomena: Grafikon sadrži podatke u okviru koda: migr_pop1ctz

Relativni udio osoba rođenih u inozemstvu u ukupnom stanovništvu bio je najveći u Luksemburgu (50,4% rezidentnog stanovništva), a slijede Malta (28,3%), Cipar (22,7%), Irska (21,8%) i Austrija (21,6%). S druge strane, Poljska je zemlja s niskim udjelom osoba rođenih u inozemstvu (2,5% ukupnog stanovništva), a slijede Bugarska (2,6%), Rumunjska (2,8%) i Slovačka (3,9%). U relativnom smislu, Luksemburg je također imao daleko najveći udio stanovništva rođenog u drugim zemljama EU-a (33,2%), a slijede ga Cipar s 10,6%, Austrija s 9,5% i Belgija s 8,0%. Njemačka i Malta također su zabilježile visok udio građana rođenih u drugim zemljama EU-a, po 7,4%. S druge strane, Poljska (0,6% rezidentnog stanovništva) i Litva (0,7% rezidentnog stanovništva) imale su najmanji udio stanovništva rođenog u drugim zemljama EU-a. (Eurostat, 2024.)

Priljev imigranata s prethodnim boravištem u trećim zemalja veći je nego broj osoba s prethodnim boravištem u članici Europske unije koji je odselio u neku drugu zemlju članicu EU u svim promatranim godinama, a iz Europske unije u promatranom razdoblju u prosjeku je godišnje iseljavalo nešto više od milijun stanovnika. Osim obujma migracijskih tokova, u demografskom smislu, važna je i dobna struktura stanovništva, posebice za demografski staru Europu. Na grafikonu pod rednim brojem 3., stavljeni su u odnos udjeli državljana EU i osoba

koje nemaju državljanstvo zemlje članice EU prema dobi i spolu na dan 1. siječnja 2022. godine u postotnom udjelu. (Eurostat, 2023.)

Grafikon 3. Dobno-polna struktura stanovništva na području EU prema nacionalnosti, s danom 1. siječnja 2022. godine (u %)

Izvor: Eurostat (2024.).

Napomena: Grafikon sadrži podatke u okviru koda: demo_poppcetz

Otpriblike isti udio muškaraca i žena emigrirao je u države članice EU-a 2022. godine (50,4% u usporedbi s 49,6%). U 2021. godini, više muškaraca nego žena emigriralo je u države članice EU-a (55,1% u usporedbi s 44,9%). Država članica koja je 2022. godine prijavila najveći udio muških imigranata bila je Hrvatska (67,0%), a s druge strane, najveći udio imigranata zabilježen je u Češkoj (57,9%). U 2021. godini država članica koja je prijavila najveći udio muških imigranata ponovno je bila Hrvatska (72,7%), dok je najveći udio imigranata zabilježen na Cipru (53,5%) (Eurostat, 2024.).

Na dan 1. siječnja 2022. godine, diljem zemalja EU-a osobe koje nisu državljani zemlje članice EU-a bile su mlađe od nacionalnog stanovništva.

Raspodjela po dobnim skupinama pokazuje da, u usporedbi s državljanima, nenarodno stanovništvo ima veći udio relativno mladih radno sposobnih odraslih osoba u dobi od 20 do 49 godina, te je to slučaj i za muškarce i za žene. Iz grafičkog prikaza može se zaključiti da muškarci u dobi od 20 do 49 godina činili su 29% nenarodnog stanovništva, dok je njihov udio u nacionalnom stanovništvu iznosio 18%. Slično tome, žene u istoj dobnj skupini, od 20 do 49 godina, činile su 27% nenarodnog stanovništva, u usporedbi s 18% u nacionalnom stanovništvu. Nasuprot tome, udio osoba starijih od 50 godina bio je manji za nedržavljanu nego za državljane. Iz grafičkog prikaza može se zaključiti da muškarci stariji od 50 godina činili su 12% nenarodnog stanovništva, u usporedbi s 20% za državljane, te su žene starije od 50 godina činile su 13% nenarodnog stanovništva, u usporedbi s 24% nacionalnog stanovništva.

Analiza dobne strukture stanovništva pokazuje da je za EU u cjelini, strano stanovništvo bilo mlađe od nacionalnog stanovništva. Srednja dob ukupnog stanovništva EU-a na dan 1. siječnja 2023. godine iznosila je 44,5 godina, dok je imigrantima 2022. godine srednja dob iznosila 30,5 godina. Analiza dobne strukture imigranata prema državljanstvu pokazuje da su za EU u cjelini nenacionalni imigranti bili mlađi od nacionalnih imigranata. Raspodjela prema dobi nenarodnih imigranata pokazuje, u usporedbi s nacionalnim imigrantima, veći udio relativno mladih radno sposobnih odraslih osoba. Srednja dob nacionalnih imigranata iznosila je 33,5 godina, a nenarodnih imigranata 30,0 godina (Eurostat, 2023.).

Temeljem skupne analize grafičkog prikaza broj 1. i 2., može se zaključiti kako je u Europskoj uniji brojčano značajniji priljev osoba čije je prethodno prebivalište bilo izvan Europske unije od migracija unutar granica Europske unije te da su u Europskoj uniji osobe koje nemaju državljanstvo jedne od zemalja članica zastupljenije u mlađim dobnim skupinama.

Ono što u velikoj mjeri razlikuje migracije državljanu Europske unije među zemljama članicama od migracija državljanu trećih zemalja u Europsku uniju je to što su migracije državljanu trećih zemalja još uvijek samo djelomično usklađene na razini Europske unije što znači da su politike migracija te skupine stanovnika pod snažnim utjecajem nacionalnog zakonodavstva. Prije svega, neusklađenost na razini EU očituje se u tome da zemlje članice zadržavaju pravo odrediti broj državljanu trećih zemalja koji se mogu useliti na njihov teritorij u svrhu zapošljavanja i samozapošljavanja, a na razini Europske unije regulirana su prava državljanu trećih zemalja koji spadaju samo u određene „poželjne“ kategorije, a to su: visokokvalificirani zaposlenici, studenti i istraživači, sezonski radnici, kvalificirani radnici koji

se sele između poduzeća, članovi obitelji državljana EU i državljana trećih zemalja koji zakonito borave u EU, državljani trećih zemalja koji dugotrajno borave u EU i radnici državljani trećih zemalja koji zakonito borave u EU (Lang, 2018.) što znači da je migracija državljana trećih zemalja u EU u svrhu rada za sada tek djelomično usklađena na razini Europske unije.

Jedna od promjena po pitanju imigracija u Europskoj uniji je da su zemlje članice Europske unije kroz desetljeća postale znatno strože pri zapošljavanju radnika koji dolaze iz zemalja koje nisu članice Europske unije pa se, barem u smislu politika, naglasak u novije vrijeme stavlja na zapošljavanje visokoobrazovanih radnika koji dolaze izvan granica Europske unije, a ta selektivnost naziva se upravljana migracija ili imigracijski izbor (Kremer, Schrijvers i Holstag, 2013.). S ciljem poticanja useljavanja visokoobrazovane radne snage iz trećih zemalja, Europska unija uvela je EU plavu kartu koja za cilj ima:

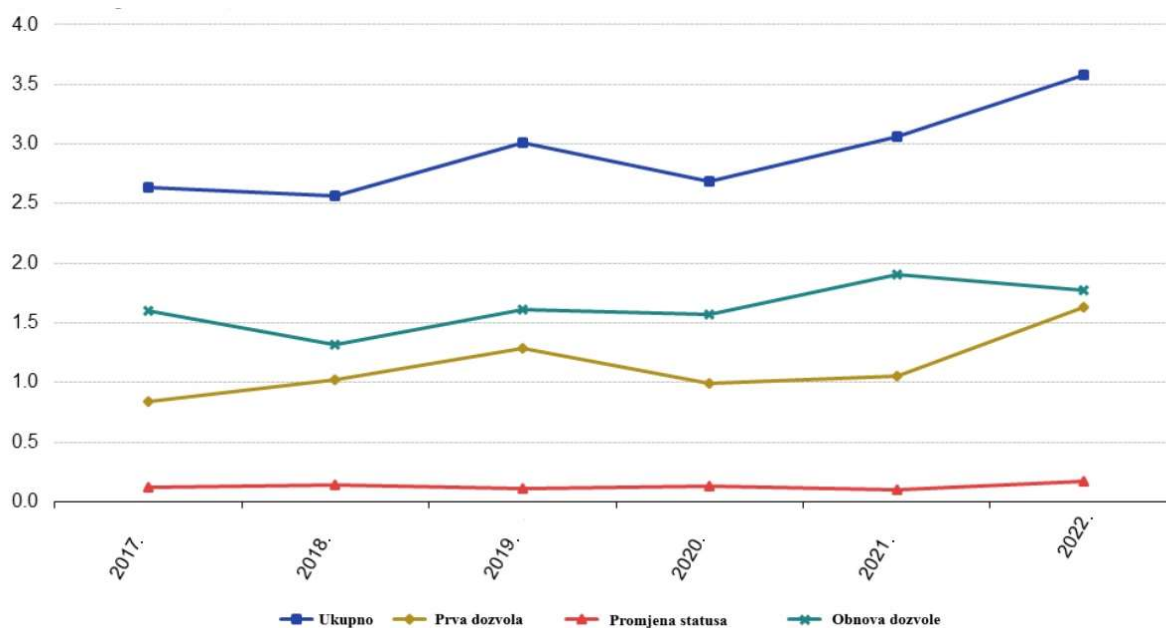
- omogućiti EU-u da privuče i zadrži visokokvalificirane državljane trećih zemalja i olakšati im pristup tržištu rada zemalja EU-a,
- uspostaviti ubrzani postupak i zajedničke kriterije prihvata za izdavanje plave karte EU-a od strane zemalja EU-a, te
- olakšavanje kretanja visokokvalificiranih osoba unutar EU-a. (Europska komisija, 2023.)

Direktiva o EU plavoj karti usvojena je 2009. godine, a od 27 zemalja članica Danska i Irska jedine ne izdaju ovu dozvolu (Eurostat, 2023.). Kako bi program plave karte EU-a postao privlačniji i relevantniji u svim zemljama EU-a, Komisija je u lipnju 2016. godine iznijela prijedlog nove Direktive EU-a o plavoj karti kojom se nude učinkovitija pravila za privlačenje visokokvalificiranih radnika u EU, uključujući fleksibilnije uvjete prihvata, poboljšana prava i mogućnost lakšeg kretanja i rada među državama članicama EU-a. Pregovori između Vijeća i Europskog parlamenta uspješno su zaključeni političkim dogovorom u svibnju 2021. godini. Revidirana Direktiva stupila je na snagu 27. studenoga 2021. godine, te su države članice EU-a (osim Danske i Irske) imale rok do 18. studenoga 2023. godine da prenesu Direktivu u nacionalno pravo.

Direktiva o jedinstvenoj dozvoli Europske unije (EU) i Direktiva o plavoj karti EU-a među nekoliko su direktiva EU-a koje su osmišljene kako bi se održao fleksibilniji sustav prihvata migranata i istodobno omogućilo radnicima migrantima da bolje iskoriste svoje vještine na tržištu rada EU-a. Jedinstvena dozvola sastoji se od jedinstvenog postupka podnošenja zahtjeva

za državljane trećih zemalja, čime im se daje pravo na boravak i rad, a istodobno im se jamči niz prava. Plava karta EU-a odnosi se na prihvata visokokvalificiranih radnika iz zemalja koje nisu članice EU-a. Na grafičkom prikazu broj 4 prikazano je ukupno kretanje izdanih pojedinačnih dozvola, kao i kretanje broja odobrenih zahtjeva i produljenih dozvola, te broj dozvola u kod kojih je došlo do promjene statusa u razdoblju od 2017. do 2022. godine.

Grafikon 4. Izdane pojedinačne dozvole u razdoblju od 2017. do 2022. godine (u milijunima)

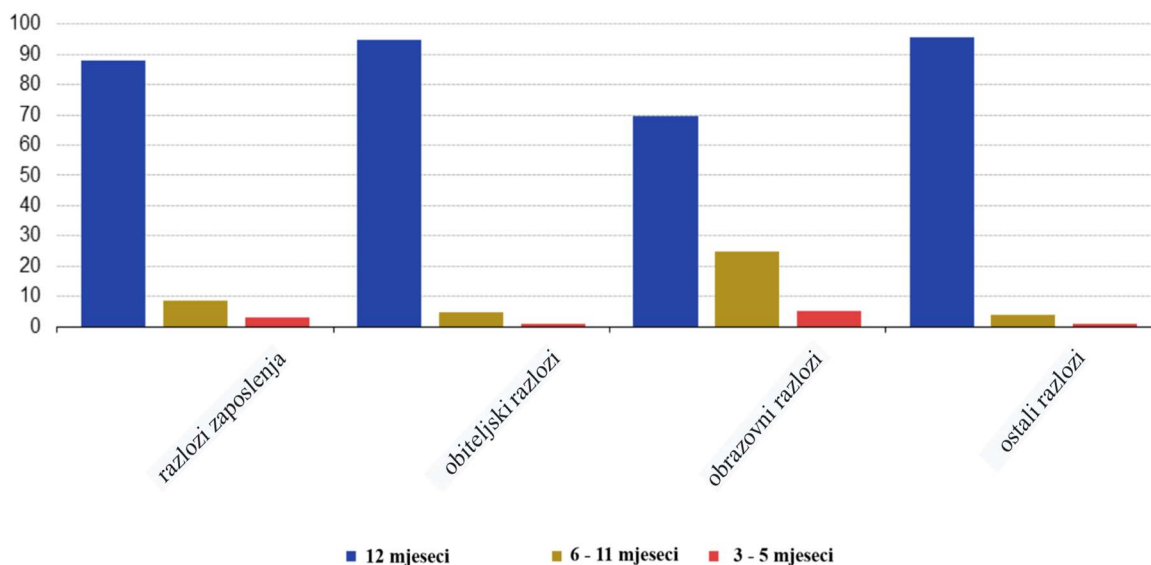

Izvor: Eurostata (2023.)

Napomena: Grafikon sadrži podatke u okviru koda: migr_ressing

Oprilike polovina jedinstvenih dozvola izdanih u EU-u 2022. godini predstavljala je produljenje boravišnih dozvola (54,3% ili 1,9 milijuna), što je odgovaralo produljenju (49,6%) ili promjeni statusa (4,7%) postojećih boravišnih dozvola. Četiri države članice 2022. godine izdale su više od 60% jedinstvenih dozvola u EU-u, a to su Francuska (980.000 dozvola, odnosno 27,4% od ukupnog broja), Španjolska (489.000, 13,7%), Italija (434.000, 12,1%) i Portugal (338.000, 9,5%) (Eurostata 2024.). U 2022. godini, 75,8% pojedinačnih dozvola izdanih u EU-u izdano je prvenstveno iz razloga zapošljavanja i obiteljskih razloga (48,8% odnosno 27,1%), 8,6% pojedinačnih dozvola izdano je iz obrazovnih razloga, a preostali udio od 15,5% obuhvaćen je drugim razlozima (Eurostata 2023.). Grafički prikaz broj 5., prikazuje izdane pojedinačne dozvole, prema razlogu i razdoblju valjanosti u 2022. godini u postotnom iznosu.

Grafikon 5. Izdane pojedinačne dozvole, prema razlogu i razdoblju valjanosti u 2022. godini (u %)

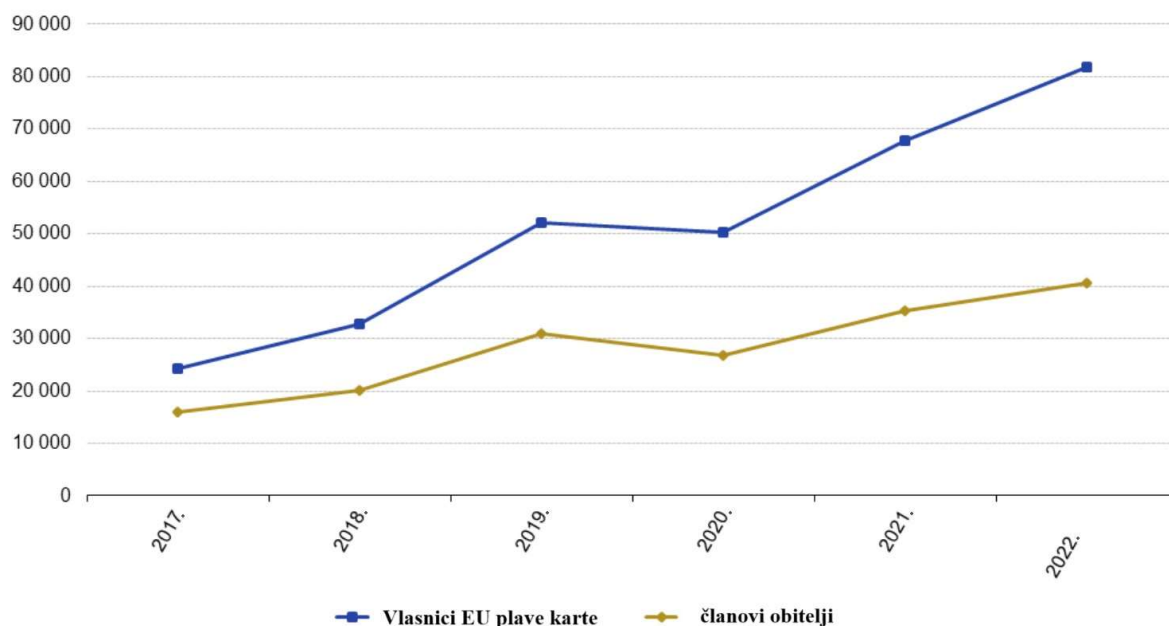
Izvor: Eurostata (2023.).

Napomena: Grafikon sadrži podatke u okviru koda: migr_ressing

Velika većina jedinstvenih dozvola izdanih u EU-u (njih 89,5%) u 2022. godini izdana je s rokom valjanosti od 12 mjeseci ili više, te je dominacija jedinstvenih dozvola s rokom valjanosti od 12 ili više mjeseci zabilježena iz svakog od glavnih razloga izdavanja (Eurostata 2023.).

Broj plavih karti koje su odobrene državljanima trećih zemalja i njihovim članovima obitelji, u razdoblju od 2017. do 2022. godine prikazan je na grafičkom prikazu pod rednim brojem 6.

Grafikon 6. Broj izdanih plavih karata državljanima trećih zemalja i članovima njihove obitelji u razdoblju od 2017. do 2022. godine

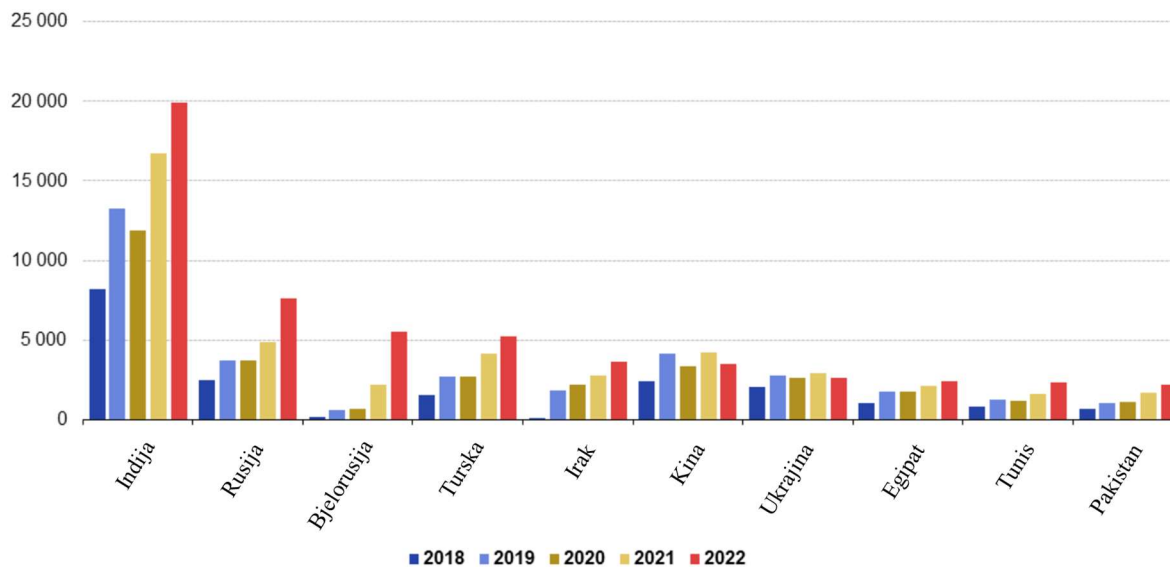

Izvor: Eurostata (2023).

Napomena: Grafikon sadrži podatke u okviru kodova: migr_resbc1 i migr_resbc2.

Na području EU, ukupan broj plavih karata koji je dodijeljenih državljanima trećih zemalja porastao s 24.305 u 2017. godini na 52.127 u 2019. godini, te se smanjio na 50.234 u 2020. godini, pa ponovno povećao na 67.730 u 2021. godini (+ 35%) i na 81.851 u 2022. godini (+21%). Članovi obitelji nositelja plave karte EU-a također imaju pravo na boravišne dozvole i pravo na rad i mobilnost. U EU-u je 2022. godini izdano 40.569 boravišnih dozvola za članove obitelji nositelja plave karte EU-a (Eurostat, 2023.). Na grafičkom prikazu broj 7., prikazana je godišnja struktura 10 zemalja čijim su građanima dodijeljene plave karte EU-a u razdoblju od 2018. do 2022. godine.

Grafikon 7. Godišnja struktura 10 zemalja čiji su državljani dobili plave karte EU-a, u razdoblju od 2018. do 2022. godine

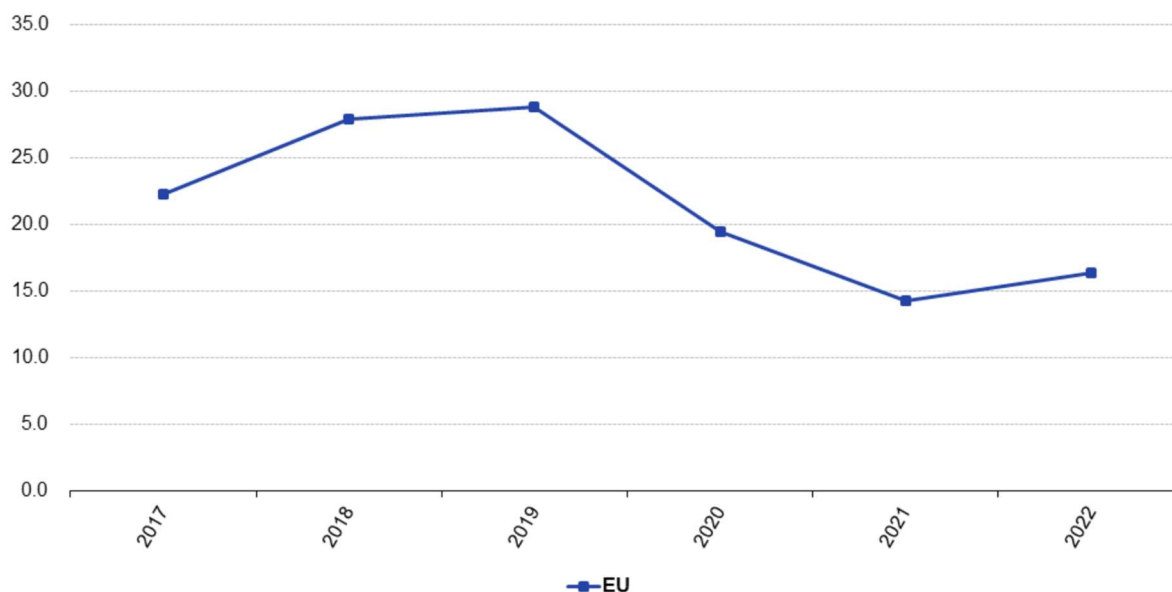
Izvor: Eurostata (2023.).

Napomena: Grafikon sadrži podatke u okviru koda: migr_resbc1

Iz grafičkog prikaza vidljivo je kako se u iz godine u godinu bilježi povećanje broja odobrenih EU plavih karata državljanima u 10 zemalja s najvećim brojem odobrenih plavih karata. U 2022. godini, 10 zemalja navedenih na grafičkom prikazu, po broju dodijeljenih plavih karata činilo je gotovo dvije trećine (67,1%) svih izdanih plavih karata, pri čemu je građanima Indije dodijeljeno 19.896 plavih karata što čini gotovo četvrtinu ukupnog broja izdanih plavih karata EU-a (Eurostat, 2023.).

Udio dozvola kao plave karte EU-a u svim prvim dozvolama izdanim visokokvalificiranim radnicima prikazan je na grafičkom prikazu broj 8., te ističe važnu ulogu plavih karata EU-a u privlačenju visokokvalificiranih radnika u EU.

Grafikon 8. Prve dozvole izdane kao plave karte EU-a kao udio u svim prvim dozvolama izdanim za visokokvalificirane radnike, u razdoblju od 2017. do 2022. godine (u %)

Izvor: Eurostata (2023.).

Napomena: Grafikon sadrži podatke u okviru koda: kod migr_resocc.

Sustav plave karte EU-a 2017. godine, činio je 22,3% svih prvih dozvola izdanih visokokvalificiranim radnicima (na temelju plavih karata EU-a ili u skladu s nacionalnim zakonodavstvom). Udio je svake godine rastao na najvišu razinu od 28,8% u 2019. godini, no smanjio se na 19,5% u 2020. godini, te na 14,3% u 2021. godini. Sustav plave karte EU-a sve se više upotrebljavao kao sredstvo za ulazak visokokvalificiranih radnika na tržište rada EU-a. Od kraja 2019. godine, vidljivo je smanjenje priljeva visokoobrazovanih radnika na područje EU-a, pri čemu se kraj tog razvoja poklopio s početkom krize uzrokovane bolešću COVID-19. Zbog pandemije i s njom povezanih mjera za sprječavanje širenja zaraze, koja je uključivala i smanjenu mobilizaciju ljudi tijekom tog perioda, dolazi do smanjenja ulaska visokoobrazovanih ljudi na europsko tržište rada. Popuštanjem mjera za suzbijanje pandemije, od 2021. godine, polako se počelo povećavati broj visokoobrazovanih ljudi koji ulaze na europsko tržište rada, međutim oni u 2022. godini još nisu dosegli vrijednosti koje su zabilježene prije pandemije (Eurostat, 2023.).

3. OPOREZIVANJE DOHOTKA OD NESAMOSTALNOG RADA

U današnjem financijskom sustavu zanimljivo je primijetiti da nema poreza bez države, a isto tako niti države bez poreza. Najnaprednija gospodarstva u OECD-u prikupljaju između 35% i 50% nacionalnih prihod (BNP bez amortizacije kapitala) u porezima (Piketty i Saez, 2013.), dok je u 2021. godini udio poreza na rad u ukupnom oporezivanju iznosio preko 51% u EU (Europska komisija, 2024.). Porezi su prisilno plaćanje državi za koje se ne dobiva protunaknada. Porez može biti razrezan fizičkoj osobi, nekom drugom subjektu, imovini itd. Definicija isključuje pristojbe i kazne, ali obuhvaća doprinose za socijalno osiguranje jer su oni prisilne naravi (OECD, 2023.).

3.1. Opće karakteristike poreza na dohodak

S obzirom na to da postoje brojne, različite definicije poreza, najpreciznije ih možemo opisati njihovim karakteristikama. Porez na dohodak jedan je od najsloženijih poreza. On na strani države pretpostavlja postojanje dobro organizirane, sposobne, porezne uprave, a na strani poreznih obveznika relativno velik stupanj spremnosti na suradnju, kao i dobro organiziran sustav evidencije podataka potrebnih za utvrđivanje tog poreza (Jelčić, 2011.). U nastavku su izdvojene karakteristika poreza na dohodak.

3.1.1. Predmet (objekt) i subjekt oporezivanja poreza na dohodak

Porez na dohodak načelno se odnosi na ukupan dohodak poreznog obveznika, a ne na njegove pojedine dijelove. Drugim riječima, porez na dohodak u većini država određuje se prema ukupnom dohotku, odosmo sintetički porez na dohodak, na koji se primjenjuje jedinstvena porezna tarifa, te nema diferenciranja poreznog tereta prema vrsti dohotka (Jelčić, 2011.). Prilikom oporezivanja dohotka, presudna je visina porezne osnovice, dok su pojedinačni uvjeti ostvarenja tog dohotka od manje važnosti. Postoje razni propisi u vezi s izračunom pojedinih dijelova dohotka te primjenom brojnih oslobođenja prilikom procjene ostvarenog dohotka, što u konačnici vodi kršenju načela neutralnosti s obzirom na vrstu ostvarenja dohotka. Suprotnost sintetičkom porezu, koji predstavlja porez na ukupan dohodak u kojem se zbrajaju pojedini iznosi dohotka poreznog obveznika, jest analitički porez na dohodak, odnosno cedula ili pojedinačni porez. U okviru analitičkog poreza, na pojedine vrste dohotka plaćaju se različite, posebne porezne stope na dohodak od poljoprivrede i šumarstva ili dohodak od rada i sl. (Jelčić

1998.).

Porez na dohodak odnosi se na fizičke osobe. Iako se može činiti da je ova karakteristika samorazumljiva, s obzirom na to da se dohodak po svojoj prirodi odnosi na fizičke osobe, važno je posebno naglasiti ovu osobinu poreza na dohodak. To je osobito relevantno u kontekstu anglosaksonskog prava, gdje se pojam dohotka koristi i tumači u širem smislu. Naime, pod pojmom "porez na dohodak" obuhvaćen je i individual income tax, koji predstavlja porez na dohodak u užem smislu, kao i corporation income tax, koji se odnosi na porez na dobit poduzeća, a koji je uključen u većinu suvremenih poreznih sustava.

Karakteristika poreza na dohodak kao osobnog poreza povezana je s poreznim oslobođenjima koja su specifično vezana uz osobu poreznog obveznika, što obično nije prisutno kod drugih vrsta poreza (Jelčić, 2011.).

3.1.2. Dimenzije utvrđivanja porezne osnovice

Kod utvrđivanja porezne osnovice se javljaju četiri osnovne dimenzije utvrđivanja porezne osnovice (Mijatović, 2007.):

1. Prostorna dimenzija - ova dimenzija se odnosi na poreznu osnovicu u odnosu na prostorne elemente, kao što su podrijetlo dohotka i prvenstvo teritorija koje ima pravo oporezivati određene dijelove dohotka .
2. Vremenska dimenzija - ova dimenzija se odnosi na poreznu osnovicu u odnosu na vrijeme, kao što su razdoblja u kojima se ostvaruje dohodak. U pravilu, zemlje EU porez na dohodak svrstan je kao godišnji porez za kojeg se na mjesečnoj razini plaćaju predujmovi.
3. Osobna dimenzija - ova dimenzija se odnosi na poreznu osnovicu u odnosu na osobe koje ostvaruju dohodak, kao što su radnici, vlasnici ili korisnici gospodarskih djelatnosti.
4. Stvarna dimenzija - ova dimenzija se odnosi na poreznu osnovicu u odnosu na stvarno ostvarene vrijednosti, a ne potencijal koji se mogao ostvariti u savršenim uvjetima na tržištu.

3.1.3. Obračun poreza na dohodak

Osnovica poreza na dohodak je ukupni neto dohodak, koji se dobiva tako da se od bruto dohotka odbiju propisima utvrđeni troškovi, koji su nužni za njegovo ostvarenje (Hrvatska

enciklopedija, 2013.-2024.). Porez na dohodak temelji se na stvarno ostvarenom dohotku, a ne na potencijalnom dohotku, odnosno dohotku koji bi se mogao ostvariti u optimalnim uvjetima. Oporezivanje potencijalnog dohotka, kako to predviđa teorija optimalnog oporezivanja, dovelo bi do nerješivih problema, posebno u pogledu razlikovanja ostvarenog i potencijalno ostvarivog dohotka, te vrednovanja slobodnog vremena. Ipak, u praksi se dozvoljava djelomično odstupanje od načela oporezivanja stvarno ostvarenog dohotka. To uključuje utvrđivanje dohotka i njegovo oporezivanje primjenom prosječnih stopa (posebno u poljoprivredi), kao i pokušaje paušalnog određivanja troškova stjecanja dohotka te posljedično utvrđivanje paušalnog poreza (Mijatović, 2007.).

Zbog specifične prirode poreza na dohodak kao najosobnijeg poreza, visina osnovice na koju se primjenjuje odgovarajuća porezna stopa za određivanje konačnog poreznog opterećenja nije porezna osnovica, dio osnovice koji se naziva oporeziva porezna osnovica (Jelčić, 2011.). Prilikom oporezivanja dohotka i utvrđivanja konačnog poreznog opterećenja, priznaju se specifične porezne olakšice povezane s osobnim okolnostima poreznog obveznika. Tako se od neto dohotka prije oporezivanja najprije odbijaju olakšice i oslobođenja kao što su egzistencijski minimum, određeni odbici povezani s bračnim i obiteljskim statusom te drugi odbici olakšica. Nakon smanjenja osnovice za olakšice i oslobođenja dolazi se do individualne oporezive porezne osnovice, na koju se primjenjuje predviđena porezna stopa, čime se određuje iznos poreza koji će porezni obveznik biti dužan uplatiti u državni proračun (Hrvatska enciklopedija, 2013.-2024.).

Izračun obveze poreza na dohodak provodi se u četiri faze (Kesner-Škreb, 2004.):

I. dohodak iz svih izvora – troškovi ostvarenja dohotka = bruto dohodak;

II. bruto dohodak – porezni odbici i izuzeća = oporezivi dohodak;

III. oporezivi dohodak * porezna stopa = obveza poreza na dohodak:

IV. obveza poreza na dohodak – odbici od porezne obveze = konačna obveza poreza na dohodak.

Teorijski je uobičajeno pri oporezivanju dohotka primijeniti Haig-Simonsovu definiciju cjelokupnog dohotka, prema kojoj poreznu osnovicu mora činiti dohodak iz svih izvora. Prema toj definiciji, dohodak se definira kao novčana vrijednost potrošne moći pojedinca u određenom razdoblju, odnosno kao iznos koji se stvarno potroši u tom razdoblju, uvećan za

neto prirast imovine ili štednju. Neto prirast imovine ili štednja uključuju se u ovu definiciju dohotka jer predstavljaju potencijalno povećanje potrošnje u budućnosti. Prema Haig-Simonsovu načelu, dohodak mora obuhvaćati sve izvore rasta potencijalne potrošnje. Stoga bi dohodak trebao uključivati sve oblike novčanog dohotka, poput plaća, nadnica, kamata i dividendi, zatim imputirane ili pripisane dohotke (primjerice, imputiranu ili pripisanu rentu vlasnika stanova i kuća u kojima stanuju), kao i porast vrijednosti imovine (tzv. kapitalne dobitke, bez obzira na to jesu li oni realizirani ili ne). Tako definiran dohodak obuhvaća najširi mogući spektar izvora dohotka. Naravno, ovako definiran dohodak mora se prilagoditi specifičnim uvjetima u kojima pojedinac živi, što uključuje davanje poreznih olakšica poreznom obvezniku, obiteljima s djecom i osobama s invaliditetom, čime se smanjuje porezna osnovica i ublažava porezni teret. (Kesner-Škreb, 2004.)

Povod oporezivanja je porez koji se oslanja na oporezivanje stečenog dohotka. Veličina dohotka koje je relevantna za oporezivanje primjenom poreza na dohodak je iznos, tj. zbroj svih prihoda koji čine dohodak u određenom vremenu, neovisno o tome za koje svrhe se on rabio (Jelčić, 2011.).

Porez na dohodak, kao oblik direktnog poreza, izravno se primjenjuje na dohodak fizičkih osoba ili kućanstava, koja snose obvezu plaćanja tog poreza. Za razliku od indirektnih poreza, poput poreza na promet, koji se naplaćuju posredno putem potrošnje, porez na dohodak izravno cilja financijsku sposobnost pojedinca ili kućanstva. Ovaj porez, često strukturiran prema progresivnim stopama, prilagođava se financijskim mogućnostima poreznih obveznika, što omogućuje pravedniju raspodjelu dohotka unutar društva. (Kesner-Škreb, 2004.)

3.1.4. Vrste poreza na dohodak

Prema skupini autora (Šimurina i sur., 2012.) porez na dohodak može se promatrati ovisno o načinu stjecanja te se razlikuju dohodak od nesamostalnog rada i obavljanja samostalne djelatnosti, dohodak od imovine i imovinskih prava, kapitala, osiguranja te drugi dohodak.

Dohodak od nesamostalnog rada obuhvaća prihode ostvarene putem nesamostalnog zaposlenja, koje karakterizira rad prema uputama poslodavca, pri čemu radnik, odnosno zaposlenik, ne preuzima rizik te svojim radom doprinosi poslovanju, dok sve uvjete rada određuje poslodavac. Glavni oblici dohotka od nesamostalnog rada uključuju plaće i mirovine. Plaćom se smatra sve što poslodavac isplaćuje radniku kao naknadu za rad, bilo u novcu ili u

naravi (u obliku usluga ili dobara), bez dodatnih naknada. Prihodi od nesamostalnog rada podliježu doprinosima za mirovinsko osiguranje temeljenog na generacijskoj solidarnosti, mirovinsko osiguranje temeljenog na individualnoj kapitaliziranoj štednji, zdravstveno osiguranje, te osiguranje za slučaj nezaposlenosti i ozljede na radu, o kojima je bilo više riječi u prethodnim poglavljima (Šimurina i sur., 2012.) .

Dohodak od samostalne djelatnosti uključuje prihode od obrta i sličnih djelatnosti, prihode od slobodnih zanimanja i prihode od poljoprivrede i šumarstva. Slobodna zanimanja definirana su kao profesionalne djelatnosti fizičkih osoba koje su po toj osnovi obvezno osigurane ili su im to osnovne djelatnosti, te su upisane u registar poreznih obveznika poreza na dohodak. Svi pojedinci koji ostvaruju dohodak od samostalne djelatnosti mogu, na vlastiti zahtjev, umjesto poreza na dohodak plaćati porez na dobit(Šimurina i sur., 2012.).

Dohodak od imovine i imovinskih prava predstavlja razliku između prihoda ostvarenih od najamnine, zakupnine, iznajmljivanja stanova, soba i postelja putnicima i turistima, organiziranja kampova, prihoda od vremenski ograničenog ustupanja autorskih prava, prava industrijskog vlasništva i drugih imovinskih prava, te prihoda od prodaje nekretnina i imovinskih prava, i troškova koje je porezni obveznik imao u poreznom razdoblju u vezi s tim prihodima (Šimurina i sur., 2012.) .

Dohodak od kapitala uključuje prihode ostvarene od kamata, izuzimanja imovine i korištenja usluga na teret dobiti tekućeg razdoblja, kao i udjele u dobiti ostvarene putem dodjele ili opcijske kupnje vlastitih dionica (Šimurina i sur., 2012.) .

Dohodak od osiguranja uključuje primitke u iznosu uplaćenih i porezno priznatih premija životnog osiguranja s karakteristikom štednje te dobrovoljnog mirovinskog osiguranja. U slučaju otkupa polica životnog i dobrovoljnog mirovinskog osiguranja ili prestanka osiguranja, dohotkom se smatra iznos primitka, ako je manji od uplaćenih premija osiguranja. Pri utvrđivanju ovog dohotka izdaci se ne priznaju (Šimurina i sur., 2012.) .

Drugi dohodak obuhvaća prihode ostvarene izvan radnog odnosa. Ključna karakteristika ove vrste prihoda je njihovo povremeno ostvarivanje. Porezni obveznici koji ostvaruju ovu vrstu prihoda nemaju pravo na osobni odbitak, a takav se porez smatra konačno plaćenim. (Šimurina i sur., 2012.)

3.1.5. Vrste poreznih stopa

Porezna stopa označava iznos poreznog tereta u odnosu na poreznu osnovicu, a na temelju porezne osnovice obračunava se i utvrđuje porezni iznos koji je porezni obveznik dužan platiti na ime podmirenja porezne obveze. Porezna stopa najčešće se utvrđuje u postotku.

Pri oporezivanju mogu se primijeniti razne vrste poreznih stopa, a one mogu biti (Šimurina i sur., 2012.):

1. proporcionalne - ne mijenja se s promjenom porezne osnovice, odnosno primjenjuje se stalno ista porezna stopa bez obzira na osnovicu;
2. progresivne - porezne stope koje rastu s porastom porezne osnovice; i
3. regresivne - porezne stope koje rastu sa smanjenjem porezne osnovice, odnosno smanjenje porezne stope porastom porezne osnovice.

Ovisno o zakonodavstvu države može se primjenjivati jedna od navedenih poreznih stopa, a u praksi je najzastupljeniji model oporezivanja dohotka od nesamostalnog rada sa progresivnom poreznom stopom, odnosno što je porezna osnovica poreza na dohodak veća, veća će biti i porezna stopa s kojom će se oporezivati porezna osnovica (Blažić, 2006.). Progresivno oporezivanje dohotka smatra se pravednijim jer osobe s većom poreznom snagom plaćaju i veći udio poreza što omogućava redistribuciju dohotka i ublažavanje nejednakosti u društvu. Bez obzira na izbor koncepta kod definicije dohotka, porez na dohodak uglavnom je sintetički porez što znači da se različite vrste (izvori) dohodaka sintetiziraju u ukupni dohodak i oporezuju kao jedna cjelina, jednim progresivnim poreznim oblikom (Šimović, 2012.).

3.2. Modeli oporezivanja dohotka

Porez na dohodak može se prikupljati putem različitih metoda kojima se obuhvaća dohodak, pri čemu se kroz povijest mogu razlikovati tri osnovna modela oporezivanja dohotka, a to su:

1. engleski,
2. romanski te
3. germanski model.

Engleski ili britanski model poreza na dohodak naziva se još i analitički model, odnosno parcijalni porez na dohodak. Engleski model poreza na dohodak okarakteriziran je sa dvotračnim oporezivanjem dohotka, odnosno činjenicom da se dohodak fizičkih osoba ponajprije oporezuje primjenom proporcionalnog općeg poreza na dohodak na pojedine

dijelove dohotka (proporcionalna porezna stopa može biti različita za pojedine vrste prihoda), međutim ako ostvareni dohodak prelazi određenu graničnu razinu, tada se dodatno na ukupan iznos prihoda (dohotka) primjenjuje progresivna porezna stopa (engl. *surtax*). U ovom modelu se radi o primjeni dva različita modela oporezivanja, pri čemu se oporezivanje primjenom proporcionalnih poreznih stopa, u obzir daleko više uzimaju osobne karakteristike i okolnosti poreznog obveznika (u obliku iznosa oslobođenih od poreza kao što je odbitak troškova na ime izdržavanja pomoću neoporezivog iznosa) nego što li je to slučaj kod primjene dodatnog progresivnog načina oporezivanja. Opći porez na dohodak ubire se od prihoda podložnih oporezivanju, tzv. *cedula* (cedularni porez na dohodak), koje su podijeljene na različite slučajeve. Za cedule i slučajeve primjenjuju se posebne odredbe pri utvrđivanju oporezivog iznosa pojedinog prihoda. Analitički model poreza na dohodak tako predstavlja porez na ukupan dohodak pri čemu se zbrajaju pojedini iznosi dohotka poreznog obveznika, te se u okviru analitičkog poreza na pojedine vrste dohotka plaćaju različite, posebne porezne stope (npr. na dohodak od rada ili na dohodak od poljoprivrede i šumarstva) (Mijatović, 2007.).

Romanski tip poreza na dohodak, s druge strane, koristi cedule kao sastavni dio postupka oporezivanja dohotka, budući da se određene vrste prihoda, poput onih od nekretnina, zemlje, kapitala ili obavljanja nekog zanimanja, oporezuju cedularnim (analitičkim) porezima, koji su poznati pod nazivom "porezi na određene vrste prihoda". Ovi cedularni porezi su dijelom proporcionalni, a dijelom progresivni, pri čemu se u obzir ne uzimaju nikakve posebne okolnosti povezane uz poreznog obveznika. U drugom koraku oporezivanja dohotka primjenjuje se progresivni dopunski porez, gdje se, za razliku od cedularnih poreza, posebne okolnosti poreznog obveznika uzimaju u obzir pri utvrđivanju ukupnog poreznog opterećenja. Romanski tip poreza na dohodak dakle karakterizira oporezivanje pojedinih dijelova dohotka primjenom: a) proporcionalne porezne stope (može biti različite visine za različite vrste prihoda) ili b) progresivnih poreznih stopa ili c) primjenom i proporcionalne i progresivnih poreznih stopa. Ako dohodak poreznog obveznika premašuje određenu graničnu vrijednost, ukupan iznos dohotka dodatno se progresivno oporezuje (Jelčić, 1998.).

Germanski model poreza na dohodak, u literaturi poznat i kao sintetički ili jedinstveni porez na dohodak, prvi put se pojavljuje u Njemačkoj 1881. godine. Ovaj model sintetizira različite vrste dohotka u jedan jedinstveni ukupni dohodak, te se smatra kao najbolji odgovor slobodnom poduzetništvu i tržišnom gospodarstvu. Zbog svojih karakteristika, mnoge zemlje, uključujući i Republiku Hrvatsku, uvele su ga u svoje fiskalne sustave. Primjena germanskog modela pokazala je da je izdašan, pravedan i univerzalan, jer se odmjerava prema ukupnoj poreznoj

snazi poreznog obveznika ili domaćinstva. Ipak, poteškoće vezane uz ovaj oblik poreza na dohodak su vidljivije nego kod engleskog i romanskog oblika (Mijatović, 2007.).

Porez na dohodak odnosi se načelno na ukupan dohodak poreznog obveznika, a ne na pojedine dijelove dohotka. Drugim riječima, porez na dohodak u većini država određuje se prema ukupnom dohotku (sintetički porez na dohodak) na koji se primjenjuje jedinstvena porezna tarifa, te nema diferenciranja poreznog tereta prema vrsti dohotka. Prilikom oporezivanja dohotka presudna je visina porezne osnovice, dok su pojedinačni uvjeti ostvarenja tog istog dohotka irelevantni. Pritom postoje razni propisi u vezi s izračunom pojedinih dijelova dohotka kao i primjenom brojnih oslobođenja prilikom procjene ostvarenog dohotka, što u konačnici vodi kršenju načela neutralnosti u vezi s vrstom ostvarenja dohotka (Mijatović, 2007.).

3.3. Porez na dohodak od nesamostalnog rada u Europskoj uniji

Porez na dohodak definira se kao izravni porez, što znači da se izravno primjenjuje na dohodak pojedinaca ili kućanstava koji snose porezni teret. Ovaj porez predstavlja najtipičniji oblik izravnog oporezivanja.

Porez na dohodak se primjenjuje na oporezivi dohodak pojedinaca. Na području Europske unije primjenjuje se pojam ukupan svjetski dohodak pojedinca u koji su uključene plaće, mirovine, naknade, dohodak od nekretnina i prihodi iz drugih izvora te kapitalne dobitke od prodaje nekretnina ostvarene bilo gdje u svijetu (Europska unija, 2023.). Ovaj porez može biti progresivan, regresivan i proporcionalan, ovisno kako je to propisano državnim zakonodavstvom, dok u pravilu suvremene države primjenjuju progresivne porezne stope. Na taj način osigurava se da porezni obveznik plaća porez prema ekonomskoj snazi, pri čemu porez na dohodak služi kao sredstvo za ostvarivanje socijalnih i ekonomskih ciljeva fiskalne politike. Strukturna karakteristika progresivnosti čini ovaj porez ključnim instrumentom za prilagođavanje poreznog tereta sposobnosti plaćanja pojedinaca i kućanstava. Zahvaljujući toj prilagodljivosti, porez na dohodak omogućava pravedniju raspodjelu dohotka nakon oporezivanja nego što je to bio slučaj prije oporezivanja. Stoga je porez na dohodak u većini zemalja jedan od temeljnih poreza koji, kroz progresivnost, doprinosi pravednosti cjelokupnog poreznog sustava, te se s aspekta pravednosti, porez na dohodak često smatra superiornim u odnosu na druge oblike oporezivanja.

Porez na dohodak od nesamostalnog rada u Europskoj uniji predstavlja važan aspekt poreznih sustava država članica, iako Europska unija nema izravnu ulogu u određivanju poreznih stopa

ili ubiranju poreza. Svaka država članica, odnosno nacionalne vlade, samostalno odlučuju o iznosu poreza koji je svaki građanin dužan platiti kao i o načinu trošenju prihoda od poreza. (Europska unija, 2023.)

Iako ne utječe na porezne politike država članica, tijela Europske unije nadziru nacionalne porezne propise u nekim područjima, posebno u vezi s politikama EU-a koje se odnose na poslovanje i zaštitu potrošača, kako bi se osiguralo sljedeće vrijednosti Europske unije:

- slobodan protok robe, usluga i kapitala u EU-u (na jedinstvenom tržištu),
- da poduzeća u jednoj zemlji nemaju nepoštenu prednost pred konkurentima iz druge zemlje,
- da se porezima ne diskriminiraju potrošači, radnici ili poduzeća iz drugih zemalja EU-a,
- sažeci zakonodavstva EU-a o oporezivanju. (Europska unija, 2023.)

EU surađuje sa zemljama EU-a usklađivanju ekonomskih politika te poreza na dobit i dohodak. Cilj je da ti porezi postanu pravedniji i učinkovitiji i da pogoduju rastu na europskom području. To je bitno kako bi se osigurala jasnoća u pogledu poreza koje su dužni plaćati građani koji su se odselili u druge zemlje EU-a i poduzeća koja ulažu u druge zemlje, pri čemu je suradnja korisna i u sprečavanju utaje i izbjegavanja poreza. (Europska unija, 2023.)

Porez na dohodak treba razlikovati od poreza na dobit jer se porezom na dohodak oporezuje ukupan prihod pojedinca (većinom osobni dohodak građana), dok se porezom na dobit oporezuju dobiti poduzeća.

Dohodak od nesamostalnog rada obuhvaća plaće i druge primitke koje fizičke osobe ostvaruju kroz radni odnos. Ovaj dohodak se obračunava kao razlika između ukupnih primitaka i zakonom propisanih izdataka, uključujući doprinose. U mnogim zemljama EU, poslodavci su odgovorni za obračunavanje, obustavljanje i uplatu predujma poreza na dohodak od nesamostalnog rada prilikom isplate plaće svojim radnicima. (Porezna uprava, 2016.)

Porezne stope na dohodak od nesamostalnog rada variraju među državama članicama Europske unije, a mogu se primjenjivati različite stope ovisno o visini i vrsti dohotka, pri čemu se ove razlike odražavaju u nacionalnim ekonomskim politikama, socijalnim prioritetima, te fiskalnim strategijama države članice. U većini zemalja članica EU-a, porez na dohodak se obračunava progresivno, što znači da se različite stope primjenjuju na različite razine dohotka. Na primjer, u nekim zemljama, niže stope mogu se primjenjivati na dohotke ispod određenog praga, dok se

više stope primjenjuju na dohotke koji premašuju te granice. Ova struktura omogućava pravednije oporezivanje građanstva, pri čemu pojedinci s visokim dohocima plaćaju veći postotak od svojih prihoda državi, čime se nastoji smanjiti ekonomska nejednakost između položaja državljana. U nekim slučajevima, postoje i posebni odbici ili umanjenja za određene skupine građanstva, kao što su umirovljenici ili osobe s invaliditetom koje mogu utjecati na poreznu osnovicu. Također, kako je jedno od osnovnih prava Europske unije sloboda kretanja na europskom području, ako porezni obveznik promijeni svoj status rezidentnosti tijekom obračunske godine, to može utjecati na obračun poreza na dohodak, što zahtijeva podnošenje godišnje porezne prijave koja pokriva oba razdoblja rezidentnosti.

U nastavku je, u tabelarnom prikazu pod rednim brojem 1., iskazan kratki opis poreznog sustava zemalja članica Europske unije kao i stope poreza na dohodak od nesamostalnog rada koji se primjenjuju u svakoj od 27 zemalja članice, te uvjeti kada se koja stopa poreza na dohodak primjenjuje pri oporezivanju, tijekom 2024. godine.

Tablica 1. Stope poreza na dohodak od nesamostalnog rada u zemljama članicama EU koje su na snazi bile tijekom 2024. godine

Država članica EU:	Opis:	Porezne stope:*	Kriteriji za primjenu porezne stope:**
Austrija	Svi pojedinci s prebivalištem u Austriji podliježu austrijskom porezu na dohodak na svoj svjetski dohodak, uključujući dohodak od trgovine ili poslovanja, zanimanja, zapošljavanja, ulaganja i imovine. Nerezidenti se oporezuju na dohodak iz određenih izvora samo u Austriji. Nerezidenti podliježu porezu na dohodak na dohodak iz Austrije po uobičajenim stopama.	0% - 55%	Progresivno oporezivanje, ovisno o visini dohotka: 12.465 i manje - 0%, 12.465 do 20.397 - 20%, 20.397 do 34.192 - 30%, 34.192 do 66.178 - 40%, 66.178 do 99.266 - 48%, 99.266 do 1.000.000 - 50%, iznad 1.000.000 - 55%.
Belgija	Belgija oporezuje svoje rezidente na njihov svjetski dohodak, bez obzira na njihovo državljanstvo. Rezidenti Belgije oporezuju se na svoj svjetski dohodak, dok se nerezidenti oporezuju samo na dohodak iz Belgije. Porez na dohodak (PIT) izračunava se utvrđivanjem porezne osnovice i procjenom poreza na tu osnovicu. Oporezivanje se naplaćuje na kliznoj ljestvici na uzastopne dijelove neto oporezivog dohotka. Izračun poreza sadržava dvije glavne komponente, "savezni PIT" i "regionalni PIT". U skladu sa 6. reformom, belgijske regije imaju pravo zadržati dodatne naknade na "smanjeno savezno oporezivanje dohotka" i odobriti porezna smanjenja/porezne olakšice. Porezna obveza stoga se može razlikovati (iako neznatno u ovoj fazi) ovisno o regiji u kojoj se nalazi prebivalište poreznog obveznika 1. siječnja odgovarajuće porezne godine. Porezne stope jednake su za rezidentne i nerezidentne porezne obveznike, ali neki odbici ili porezni olakšice odobravaju se samo nerezidentima, pod uvjetom da u Belgiji ostvaruju najmanje 75% svog svjetskog profesionalnog dohotka.	25% - 50%	Progresivno oporezivanje, ovisno o visini dohotka: do 15.820 - 25%, 15.820 - 27.920 - 40%, 27.920 - 48.320 - 45%, 48.320 i više - 50%.
Bugarska	Pojedinci se oporezuju na temelju svog statusa porezne rezidentnosti. Bugarski porezni rezidenti oporezuju se na svoj svjetski dohodak. Nerezidenti se u Bugarskoj oporezuju samo na svoj dohodak iz Bugarske, koji ima vrlo široku pravnu definiciju. Općenito, to su svi prihodi ostvareni kao rezultat gospodarskih aktivnosti koje se obavljaju na državnom području Bugarske ili kao rezultat raspolaganja imovinom u Bugarskoj. Svaki dohodak ostvaren kao rezultat zaposlenja ili pružanja usluga na državnom području Bugarske smatra se dohotkom iz Bugarske, bez obzira na to odakle i tko ga isplaćuje. Prihod od najma ili prihod od prodaje nekretnina koje se nalaze u Bugarskoj smatra se prihodom iz Bugarske.	10%	Paušalna porezna stopa od 10% primjenjuje se na sav osobni dohodak, uz neke iznimke.
Hrvatska	Porezni obveznik za potrebe PIT-a je svaka fizička osoba koja ostvaruje dohodak.	15% -	Progresivno oporezivanje, ovisno o visini dohotka i

Država članica EU:	Opis:	Porezne stope:*	Kriteriji za primjenu porezne stope:**
	<p>Porezni obveznici rezidenti podliježu svjetskom oporezivanju u Hrvatskoj. Porezni obveznici nerezidenti obvezni su plaćati porez u Hrvatskoj na dohodak iz Hrvatske.</p> <p>Nerezidentni izvođači (umjetnici, zabavljači, sportaši) nisu dužni plaćati PIT ako se naknada za njihov nastup plaća stranoj pravnoj osobi i podliježe porezu po odbitku (WHT) u skladu sa zakonodavstvom o porezu na dobit.</p> <p>Hrvatska ima progresivne porezne stope koje se primjenjuju na poreznu osnovicu u postupku godišnje procjene porezne obveze. Progresivne porezne stope ovise o mjestu prebivališta ili uobičajenog boravišta pojedinca u Hrvatskoj. Jedinice lokalne samouprave mogu na godišnjem nivou izabrati dvije progresivne porezne stope iz navedenog raspona.</p>	35,40%	<p>mjestu prebivališta unutar RH: do 50.400 - 15% do 23,60%, iznad 50.400 - 25% do 35,40%</p>
Cipar	<p>Ciparski PIT nameće se na svjetski dohodak pojedinaca koji su porezni rezidenti na Cipru. Pojedinci koji nisu porezni rezidenti Cipra oporezuju se samo na određene vrste prihoda ostvarenih ili proizašlih iz izvora na Cipru.</p>	0% - 35%	<p>Progresivno oporezivanje, ovisno o visini dohotka: do 19.500 - 0%, 19.501 - 28.000 - 20%, 28.001 - 36.300 - 25%, 36.301 - 60.000 - 30%, iznad 60.001 - 35%</p>
Češka	<p>Češki porezni rezidenti općenito podliježu češkom porezu na dohodak na svoj svjetski dohodak. Porezni nerezidenti općenito se oporezuju samo na dohodak koji se smatra dohotkom češkog izvora.</p>	15% - 23%	<p>Progresivno oporezivanje, ovisno o visini dohotka: do 1.582.812 CZK - 15%, iznad 1.582.812 CZK - 23%</p> <p>Gore navedene stope primjenjuju se na sve vrste dohotka, osim na dohodak koji je već oporezovan konačnim češkim porezom po odbitku (kao što su dividende ili kamate na obveznice koje distribuiraju češka poduzeća) i osim za određene vrste inozemnog dohotka uključenog u zasebnu poreznu osnovicu.</p>
Danska	<p>Pojedinac može biti oporezovan u Danskoj kao osoba s punom poreznom obvezom prema Danskoj, kao osoba s ograničenom poreznom obvezom prema Danskoj ili prema posebnim pravilima ili pravilima za iseljenike u vezi s zapošljavanjem radne snage.</p> <p>Pojedinci koji su rezidenti u Danskoj podliježu punoj poreznoj obvezi (tj. podliježu porezu na svoj svjetski dohodak, osim ako se pojedinac smatra poreznim rezidentom u drugoj zemlji prema ugovoru o izbjegavanju dvostrukog oporezivanja).</p> <p>Pojedinac koji je u potpunosti porezni rezident u Danskoj u pravilu će se oporezivati prema uobičajenoj poreznoj shemi do 52.07% (55.90% uključujući porez na aditivnu opremu, koji je također porez na dohodak za potrebe DTT-a) u 2024. godini. Primjenjuje se niz odbitaka; Posljedično, efektivna porezna stopa je u većini slučajeva niža.</p> <p>Pojedinac koji nije u potpunosti porezno obveznik može imati ograničenu poreznu obvezu</p>	8% - 52,07%	<p>Državni porezi - 12,01% - 15,00% (osnovica: osobni dohodak)</p> <p>Lokalni porezi: - općinski porezi (prosjeak) - 25,067% (osnovica: oporezivi dohodak) i porez na tržište rada - 8% (osnovica: osobni dohodak)</p> <p>Porez na dionice: do 61.000 DKK - 27%, iznad 61.000 DKK - 42%</p> <p>Razredi i lokalni porezi mogu se prilagođavati</p>

Država članica EU:	Opis:	Porezne stope:*	Kriteriji za primjenu porezne stope:**
	<p>prema Danskoj. Ograničena porezna obveza ograničena je na dohodak iz danskih izvora, naveden u danskom Zakonu o porezu na izvoru, odjeljak 2., uključujući:</p> <ul style="list-style-type: none"> • plaća za rad obavljen u Danskoj koji isplaćuje poslodavac ili se isplaćuje u njegovo ime • plaća za rad obavljen u Danskoj ako boravak prelazi 183 dana u roku od 12 mjeseci • određene druge vrste osobnog dohotka, uključujući naknade direktorima, raspodjelu mirovina i naknade socijalnog osiguranja • naknada za zapošljavanje obuhvaćena posebnim pravilima o zapošljavanju osoblja (vidjeti program zapošljavanja radne snage u nastavku) <ul style="list-style-type: none"> • prihod od poslovnog poduzeća sa stalnom poslovnom jedinicom (PE) <ul style="list-style-type: none"> • prihod od imovine koja se nalazi u Danskoj <ul style="list-style-type: none"> • dividende od danskih tvrtki • prihod od tantijema iz Danske i • naknada za savjetodavnu pomoć, pod određenim okolnostima. <p>Pojedinac s ograničenom poreznom obvezom prema Danskoj u pravilu će se oporezivati do 52.07% (55.90%, uključujući porez na aditivnu opremu) na dohodak iz izvora u Danskoj</p>		<p>godišnje, dok granična porezna stopa ne može prelaziti 52.07% (u 2024. godini). Međutim, porez na tržište rada, porez na dionice, porez na vrijednost imovine i crkveni porez nisu obuhvaćeni ovim pravilom. Neto kapitalni prihod oporezuje se po stopi do 42% (u 2024. godini), dok se negativni neto kapitalni prihod i druge olakšice mogu odbiti, ali ne s punim učinkom.</p>
Estonija	<p>Pojedinac koji je rezident Estonije obveznik je poreza na svjetski dohodak, bez obzira na podrijetlo dohotka. Nerezidenti se oporezuju na svoj dohodak iz Estonije.</p> <p>Oporezivi dohodak uključuje i aktivni dohodak, kao što su dohodak od zaposlenja i poslovanja, kao i pasivni dohodak, kao što su kapitalni dobiti, najamnine i tantijeme, kamate, dividende, određeni prihodi od osiguranja, mirovine, stipendije, potpore, nagrade i dobiti na lutriji itd. Ovaj popis nije konačan; Slijedom toga, svaki dohodak koji ostvari rezidentna fizička osoba koja ne spada u gore navedene kategorije oporeziv je, osim ako je dostupno oslobođenje od poreza.</p> <p>Većina stavki osobnog dohotka oporezuje se na bruto osnovi, uglavnom putem poreza po odbitku na izvoru, dok se poslovni dohodak i kapitalna dobit oporezuju na neto osnovi pod određenim uvjetima.</p> <p>Ne postoje posebna pravila oporezivanja za iseljenike.</p>	20%	<p>Primjenjuje se proporcionalna (tj. paušalna) porezna stopa od 20%, koja se primjenjuje na sve stavke dohotka koje ostvaruje rezidentni porezni obveznik.</p> <p>Od 2018. nadalje, dividende koje podliježu sniženoj stopi od 14% na razini estonske tvrtke koja isplaćuje naplatit će porez po odbitku (WHT) od 7%.</p> <p>Određene isplate mirovina podliježu porezu na dohodak od 10%.</p>
Finska	<p>Finska oporezuje stanovnike na njihov svjetski dohodak. Ostvareni dohodak koji primaju rezidenti oporezuje se progresivnim poreznim stopama za nacionalne porezne svrhe i paušalnom poreznom stopom za općinske (i crkvene i socijalne) porezne svrhe.</p>	4,40% - 44%	<p>Progresivno oporezivanje, ovisno o visini dohotka:</p> <ul style="list-style-type: none"> do 25.000 - 12,64%, 25.000 - 30.500 - 19%, 30.500 - 50.400 - 30,25%, 50.400 - 88.200 - 34%, 88.200 - 150.000 - 42%, iznad 150.000- 44%.

Država članica EU:	Opis:	Porezne stope:*	Kriteriji za primjenu porezne stope:**
			<p>Dohodak od kapitala (ulaganja) oporezuje se po stopama od 30% i 34%.</p> <p>Lokalni (općinski) porez na dohodak naplaćuje se po paušalnim stopama na oporezivi dohodak utvrđen za općinsko oporezivanje. Stopa varira između 4,40% i 10,80%, ovisno o općini. Prosječna općinska porezna stopa koja se koristi u posebnom progresivnom oporezivanju za neporezne rezidente iznosi 7,50%</p>
Francuska	<p>Pojedinci, bez obzira na to jesu li francuski ili strani državljani, koji imaju porezno prebivalište u Francuskoj, općenito podliježu porezu na dohodak (PIT) na svjetski dohodak, osim ako nisu isključeni poreznim ugovorom. Pojedinci koji nemaju prebivalište u Francuskoj (nerezidenti) podliježu porezu samo na svoj dohodak koji ostvaruje u Francuskoj ili, u određenim slučajevima, na imputirani dohodak.</p> <p>Svaka kategorija dohotka kombinira se i nakon odbitka naknada oporezuje se po progresivnim stopama. Ukupni dohodak podijeljen je prema obiteljskom statusu (tj. "što više djece, to se plaća manje poreza").</p> <p>Prema pravilima o podjeli dohotka, ukupni oporezivi dohodak dijeli se s brojem dionica dodijeljenih poreznom obvezniku: jedan udio za samca, dva udjela za bračnog poreznog obveznika bez djece, pola udjela za svako od prvo dvoje uzdržavane djece i jedan puni udio za treće i svako sljedeće dijete. Dakle, dohodak oženjenog poreznog obveznika s troje djece dijeli se na četiri. Međutim, porez ušteden od podjele dohotka ograničen je ovisno o neto oporezivom dohotku poreznog kućanstva. Brojke se razlikuju za oženjene porezne obveznike te za samce i razvedene porezne obveznike s uzdržavanom djecom.</p>	0% - 45%	<p>Progresivno oporezivanje, ovisno o visini dohotka:</p> <p>do 10.777 – 0%</p> <p>10.777 – 27.478 – 11%</p> <p>27.479 – 78.570 – 30%</p> <p>78.571 – 168.994 – 41%</p> <p>iznad 168.995 – 45%</p> <p>Uz progresivne stope od 0% do 45%, plaća se prirez od 3% na dio dohotka koji prelazi 250.000 eura za samca i 500.000 eura za bračni par te od 4% za dohodak koji prelazi 500.000 eura za samca i 1 milijun eura za bračni par.</p>
Njemačka	<p>Svi rezidenti oporezuju se na svoj svjetski dohodak. Pojedinci nerezidenti oporezuju se (u slučaju dohotka od ulaganja i zaposlenja, obično po odbitku) samo na dohodak iz njemačkog izvora.</p> <p>Oporezivi dohodak obuhvaća dohodak iz sljedećih kategorija:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Poljoprivreda i šumarstvo. • Trgovina ili posao. • Samostalna zanimanja. <ul style="list-style-type: none"> • Zaposlenje. • Kapitalna ulaganja. 	0% - 45%	<p>Progresivno oporezivanje, ovisno o visini dohotka i bračnog statusa:</p> <ul style="list-style-type: none"> • za pojedinačne porezne obveznike: <ul style="list-style-type: none"> do 11.604 - 0%, 11.604 – 17.005 – 14% - 24% 17.005 - 66.760 - od 24 do 42%, 66.760 - 277.825 - 42%, iznad 277.825 - 45% • za oženjene porezne obveznike: <ul style="list-style-type: none"> do 23.208- 0%,

Država članica EU:	Opis:	Porezne stope:*	Kriteriji za primjenu porezne stope:**
	<ul style="list-style-type: none"> • Najam i tantijeme. • Ostali dohodak (kako je definiran poreznim zakonom). <p>Ukupni dohodak nakon odbitaka u svakoj kategoriji, koji se može dodatno umanjiti paušalnim odbitcima ili, u granicama, stvarnim plaćanjem posebnih troškova definiranih poreznim zakonom, predstavlja oporezivi dohodak.</p>		<p>23.208 – 34.010 – od 14 do 24% 34.010 - 133.520 - od 24 do 42%, 133.520 - 555.650 - 42%, iznad 555.650 - 45%</p> <p>Kako bi poboljšala gospodarsku situaciju i infrastrukturu za određene regije, njemačka vlada ubire porez solidarnosti od 5,5%. Doplata se nameće kao postotak na sve poreze na dohodak. Članovi službeno priznatih crkava plaćaju crkveni porez kao dodatak na porez na dohodak saveznoj državi u kojoj pojedinac boravi (8 ili 9%).</p>
Grčka	<p>U načelu, u skladu s relevantnim odredbama poreznog ugovora, porez na dohodak plaćaju svi pojedinci koji ostvaruju dohodak u Grčkoj, bez obzira na državljanstvo ili mjesto stalnog boravišta. Stalni stanovnici oporezuju se na svoj svjetski dohodak u Grčkoj.</p> <p>Davanja u naravi u načelu podliježu porezu po odbitku (WHT). Međutim, od 1. siječnja 2015. i s obzirom na poteškoće u procjeni porezne osnovice takvih davanja u trenutku njihove dodjele, na njih se ne vrši odbitak po radu. Umjesto toga, njihova vrijednost (budući da su takve naknade oporezive) dodaje se dohotku od nesamostalnog rada korisnika i oporezuje nakon procjene njihove osobne godišnje prijave poreza na dohodak.</p>	9% - 45%	<p>Porezna ljestvica koja se primjenjuje na dohodak od zaposlenja, mirovine i poslovnu dobit:</p> <p>prvih 10.000 - 9% sljedećih 10.000 - 22% sljedećih 10.000 - 28% sljedećih 10.000 - 36% iznad 40.000 - 44%</p> <p>Porezne stope i proširena porezna osnovica koja se primjenjuje na dohodak ostvaren od nekretnina:</p> <p>prvih 12.000 - 15% sljedećih 23.000 - 22% iznad 45.000 - 45%</p>
Mađarska	<p>Mađarski porez na dohodak (PIT) procjenjuje se na sljedeći način.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Prihod iz domaćeg izvora. • Dohodak iz inozemstva, koji se pruža fizičkoj osobi s boravištem u Mađarskoj. <p>Dohodak ostvaren od djelatnosti zapošljavanja u Mađarskoj može se smatrati domaćim dohotkom, čak i ako se isplaćuje iz inozemstva. U slučaju dohotka isplaćenog iz inozemstva, porez na dohodak može se platiti bez obzira na to je li dohodak prenesen (npr. elektroničkim putem, prijenosom od banke do banke) ili unesen u zemlju u gotovini.</p>	15%	Stopa PIT-a iznosi 15% oporezivog bruto dohotka.
Irska	<p>Irski porez na dohodak nameće se na svjetski dohodak pojedinca koji ima boravište i prebivalište u Irskoj.</p> <p>Pojedinac koji ima boravište, ali nema prebivalište u Irskoj, podliježe irskom porezu na</p>	20% - 40%	<p>Progresivno oporezivanje, ovisno o visini i broju prihoda, te bračnom statusu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • stopa poreza od 20%:

Država članica EU:	Opis:	Porezne stope:*	Kriteriji za primjenu porezne stope:**
	<p>dohodak na dohodak irskog izvora, dohodak od nesamostalnog rada u inozemstvu ostvaren tijekom obavljanja dužnosti u Irskoj i na drugi inozemni dohodak u mjeri u kojoj se uplaćuje u Irsku.</p> <p>Pojedinac nerezident općenito podliježe irskom porezu na dohodak samo na dohodak irskog izvora.</p>		<ul style="list-style-type: none"> ○ Samac i udovica: bez uzdržavane djece s prihodom do 42.000 ○ Bračni par s jednim prihodom do 51.000 ○ Bračni par s dva dohotka do 84.000 <ul style="list-style-type: none"> ● stopa poreza od 40%: <ul style="list-style-type: none"> ○ Samac i udovica: bez uzdržavane djece s bilancom prihoda do 42.000 ○ Bračni par s jednim prihodom s bilancom prihoda do 51.000 ○ Bračni par s dva dohotka s bilancom prihoda preko 84.000 <p>Oslobođenje od poreza na dohodak dostupno je određenim osobama starijim od 65 godina. Te osobe podliježu porezu na dohodak samo ako im je prihod iznad određene granice. Za 2024. navedenu granicu iznosi 18.000 eura za samca/udovicu i 36.000 eura za bračni par. Ta se ograničenja povećavaju u odnosu na uzdržavanu djecu. Granična olakšica može se primijeniti ako ukupni prihod pojedinaca premašuje određenu granicu.</p>
Italija	<p>Glavni porez na dohodak koji se naplaćuje pojedincima je porez na dohodak (PIT). U Italiji pojedinac podliježe sljedećim porezima na dohodak:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Nacionalni porez na dohodak. ● Regionalni porez na dohodak. ● Općinski porez na dohodak. <p>Porezna obveza izračunava se po progresivnoj stopi, a primjenjive porezne stope prikazane su u nastavku.</p> <p>Porezni status pojedinca polazište je za primjenu ispravnog oporezivanja u Italiji. U skladu s talijanskim poreznim zakonom, i talijanski rezidenti i nerezidenti podliježu oporezivanju u Italiji, ali na različitoj osnovi.</p>	23% - 43%	<p>Progresivno oporezivanje, ovisno o visini dohotka:</p> <p style="padding-left: 40px;">do 28.000 - 23%, 28.001 - 50.000 - 35%, iznad 55.000 - 43%</p> <p>Regionalni porez na dohodak ovisi o regiji prebivališta. Regionalna stopa poreza na dohodak kreće se od 1.23% do 3.33%.</p> <p>Općinski porez na dohodak ovisi o općini prebivališta. Općinska stopa poreza na dohodak kreće se od 0% do 0,9%. Općine mogu utvrditi progresivne porezne stope koje se primjenjuju na nacionalni dohodovni razred.</p>
Latvija	Latvijski rezidenti podliježu latvijskom porezu na dohodak na svoj svjetski dohodak.	20% -	Progresivno oporezivanje, ovisno o visini dohotka:

Država članica EU:	Opis:	Porezne stope:*	Kriteriji za primjenu porezne stope:**
	<p>Nerezidenti podliježu porezu na dohodak na svoj dohodak iz Latvije.</p> <p>Latvija ima progresivan sustav PIT-a. Osim ako zakon ne predviđa drugačiju stopu, progresivna stopa temelji se na razini godišnjeg dohotka.</p>	31%	<p>do 20.004 - 20% od 20.004 do 78.100 - 23% iznad 78.100 - 31%</p> <p>PIT na dividende iznosi 20%. Međutim, ako je društvo već naplatilo svoju dobit kao CIT, neće biti plaćanja PIT-a (vrijedi za latvijska društva i društva iz Europskog gospodarskog prostora, osim za društva iz poreznih oaza i obveznike poreza za mikropoduzeća. Za dividende s nultom stopom za PIT potrebno je predložiti dokaze o PIT-u ili CIT-u plaćenima u inozemstvu, osim za poduzeća iz EU-a/EGP-a gdje nisu potrebni dokazi jer se pretpostavlja da je porez (PIT ili CIT) automatski primijenjen na izvoru.</p> <p>Ostali prihodi od kapitala, uključujući kamate, oporezuju se fiksnom stopom od 20%.</p> <p>Stopa na dohodak od kapitalnih dobitaka iznosi 20%.</p>
Litva	<p>Svjetski prihod koji prima litavski porezni rezident podliježe PIT-u. Međutim, samo sljedeći dohodak koji nerezident ostvaruje u Litvi podliježe PIT-u:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dohodak povezan sa zaposlenjem ili dohodak koji proizlazi iz bitno sličnih odnosa. • Prihodi od raspodijeljene dobiti i isplata članovima Uprave ili Nadzornog odbora. • Prihodi od kamata, osim primljenih kamata na državne nevladničke vrijednosne papire. <ul style="list-style-type: none"> • Honorar. • Prihod od sportskih aktivnosti, uključujući prihode koji su izravno ili neizravno povezani s tim aktivnostima, bez obzira na to je li plaćanje izvršeno izravno dotičnom sportašu ili trećoj osobi koja djeluje u ime i za njega i za njega. • Prihod od obavljanja djelatnosti, uključujući prihode izravno ili neizravno povezane s tim aktivnostima, bez obzira na to je li plaćanje izvršeno izravno dotičnom izvođaču ili trećoj strani koja djeluje u ime i za tog izvođača. <ul style="list-style-type: none"> • Prihod od najma nepokretne imovine koja se nalazi u Litvi. • Prihod od prodaje ili prijenosa pokretnine ako taj predmet podliježe pravnoj registraciji u skladu s lokalnim propisima i ako je (ili mora biti) registriran u Litvi, kao i prihod od prodaje nepokretne imovine koja se nalazi u Litvi. • Dohodak ostvaren od pojedinačnih djelatnosti koje se obavljaju putem fiksne osnovice, 	20% - 32%	<p>PIT po stopi od 20% primjenjuje se na iznose prihoda koji ne prelaze 114.162 eura po kalendarskoj godini u 2024. godini i po stopi od 32% za prekoračeni dio za:</p> <ul style="list-style-type: none"> • dohodak od zaposlenja • isplate članovima Uprave ili Nadzornog odbora • prihod ostvaren na temelju ugovora o autorskim pravima (kada je primljen od tvrtke koja je ujedno i poslodavac pojedinca) i • prihod prema građanskom ugovoru koji prima upravitelj malog partnerstva koji nije član takvog malog partnerstva. <p>Prihod od raspodjele dobiti (npr. dividende) oporezuje se po paušalnoj stopi od 15%.</p> <p>Dohodak od individualne djelatnosti oporezuje se ovisno o iznosu primljenog dohotka po paušalnoj stopi</p>

Država članica EU:	Opis:	Porezne stope:*	Kriteriji za primjenu porezne stope:**
	<p>kao i dohodak ostvaren u inozemstvu koji se pripisuje toj fiksnoj osnovici u Litvi, ako je navedeni dohodak povezan s aktivnostima nerezidenta putem fiksne osnovice u Litvi.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Naknada za kršenje autorskih prava. 		<p>od 15% na umanjeni oporezivi dohodak.</p> <p>Ostali dohodak koji nije gore naveden oporezuje se po stopi od 15% ako iznosi prihoda ne prelaze 228.324 eura po kalendarskoj godini, te s 20% na dohodak koji prelazi ovaj prag.</p>
Luksemburg	<p>Porez na dohodak pojedinaca naplaćuje se na svjetski dohodak pojedinaca s prebivalištem u Luksemburgu, kao i na dohodak nerezidenata iz Luksemburga.</p> <p>Obveza poreza na dohodak u Luksemburgu temelji se na osobnoj situaciji pojedinca (npr. obiteljskom statusu). U tu svrhu pojedincima se dodjeljuje porezna klasa. Definirana su tri porezna razreda:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Razred 1 za samce. • Razred 2 za osobe u braku i životne partnere (pod određenim uvjetima). • Razred 1a za samce s djecom kao i samohrane porezne obveznike u dobi od najmanje 65 godina na dan 1. siječnja porezne godine. 	0% - 42%	<p>Progressivno oporezivanje, ovisno o visini dohotka:</p> <ul style="list-style-type: none"> 0 do 12.438 - 0% 12.438 do 14.508 - 8% 14.508 do 16.578 - 9% 16.578 do 18.648 - 10% 18.648 do 20.718 - 11% 20.718 do 22.788 - 12% 22.788 do 24.939 - 14% 24.939 do 27.090 - 16% 27.090 do 29.241 - 18% 29.241 do 31.392 - 20% 31.392 do 33.543 - 22% 33.543 do 35.694 - 24% 35.694 do 37.845 - 26% 37.845 do 39.996 - 28% 39.996 do 42.147 - 30% 42.147 do 44.298 - 32% 44.298 do 46.449 - 34% 46.449 do 48.600 - 36% 48.600 do 50.751 - 38% 50.751 do 110.403 - 39% 110.403 do 165.600 - 40% 165.600 do 220.788 - 41% iznad 220,788 - 42% <p>Također se mora platiti solidarni porez u iznosu od 7% poreza (9% za porezne obveznike koji zarađuju više od 150.000 eura u poreznom razredu 1 i 1a ili više od 300.000 eura u poreznom razredu 2).</p>

Država članica EU:	Opis:	Porezne stope:*	Kriteriji za primjenu porezne stope:**
Malta	<p>Malta oporezuje pojedince koji imaju prebivalište i uobičajeno boravište na Malti na njihov svjetski dohodak.</p> <p>Svaka osoba koja ima uobičajeno boravište na Malti, ali nema prebivalište na Malti, oporezuje se samo na dohodak koji proizlazi na Malti i na svaki inozemni dohodak koji se uplaćuje Malti (tj. na dohodak i oporezivu dobit koja proizlazi na Malti i na dohodak izvan Malte koji je primljen na Malti). Takve osobe ne oporezuju se na Malti na dohodak koji proizlazi izvan Malte, a koji se ne prima na Malti, te na kapitalne dobitke koji proizlaze izvan Malte, bez obzira na to jesu li primljeni na Malti ili na neki drugi način. Međutim, osobe koje su u braku s osobom s uobičajenim boravištem i prebivalištem na Malti podliježu globalnoj osnovi oporezivanja (a ne na temelju izvora i doznaka).</p> <p>Fizička osoba nerezident oporezuje se samo na dohodak i oporezivu dobit koja proizlazi iz Malte. Fizičke osobe podliježu porezu na dohodak ostvaren u kalendarskoj godini (tj. osnovnoj godini), koji se oporezuje u godini koja slijedi nakon godine u kojoj je nastao (tj. godine procjene).</p>	0% - 35%	<p>Progressivno oporezivanje, ovisno o visini dohotka i bračnom statusu:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Oženjeni rezidentni porezni obveznici: <ul style="list-style-type: none"> do 12.700 - 0%, 12.701 - 21.200 - 15%, 21.201 - 60.000 - 25% iznad 60.000 - 35% ● Porezni obveznici s jednim rezidentom (ili bračni parovi koji se odluče za zaseban izračun): <ul style="list-style-type: none"> do 9.100 - 0%, 9.101 - 14.500 - 15%, 14.501 - 60.000 - 25% iznad 60.000 - 35% ● Stope za roditelje: <ul style="list-style-type: none"> do 10.500 - 0%, 10.501 - 15.800 - 15%, 15.801 - 60.000 - 25% iznad 60.000 - 35%
Nizozemska	<p>Nizozemska oporezuje svoje rezidente na njihov svjetski dohodak; nerezidenti podliježu porezu samo na dohodak ostvaren iz određenih izvora u Nizozemskoj (uglavnom dohodak od zaposlenja, direktorske naknade, poslovni prihodi i prihodi od nizozemske nepokretne imovine). U Nizozemskoj se svjetski dohodak dijeli na tri različite vrste oporezivog dohotka, a svaka vrsta dohotka oporezuje se zasebno prema vlastitom rasporedu, koji se naziva "kutija". Svaka kutija ima svoje porezne stope. Oporezivi dohodak pojedinca temelji se na ukupnom dohotku u ove tri kutije.</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Kutija 1. odnosi se na oporezivi dohodak od rada i vlasništva nad kućom, a uključuje: <ul style="list-style-type: none"> ○ Prihod od zaposlenja. ○ Vlasništvo nad kućom u glavnom prebivalištu (procijenjeni prihod). ○ Periodični primici i plaćanja. ○ Naknade koje se odnose na odredbe o dohotku. ● Kutija 2. odnosi se na oporezivi dohodak od zateznih kamata. ● Kutija 3. primjenjuje se na oporezivi dohodak od štednje i ulaganja. 	9,32% - 49.5%	<p>Progressivno oporezivanje, ovisno o visini dohotka:</p> <ul style="list-style-type: none"> do 38.098* - 9,32%, 38.098 - 75.518 - 36,97% iznad 75.518 - 49.50% <p>* U prvoj skupini kutije 1, porez na nacionalno osiguranje naplaćuje se po stopi od 27,65%. Prihod u kutiji 2. oporezuje se po stopi od 24,5% za prvih 67.000 eura prihoda u kutiji 2. i stopom od 31% za iznos iznad gore navedenog dohotka. Prihod iz kutije 3. (procijenjeni povrat štednje i ulaganja) oporezuje se paušalnom stopom od 36%.</p>
Poljska	Poljski porezni rezidenti plaćaju PIT na svoj svjetski dohodak. Nerezidenti podliježu	0% -	Progressivno oporezivanje, ovisno o visini dohotka:

Država članica EU:	Opis:	Porezne stope:*	Kriteriji za primjenu porezne stope:**
	<p>poljskom PIT-u samo na svoj poljski dohodak.</p> <p>Određene vrste prihoda, ako ih ostvaruju nerezidenti, podliježu posebnom tretmanu. Naime, oporezuju se paušalnom stopom od 20% koja se obračunava na prihod (odbici troškova nisu dopušteni), osim ako ugovorom o izbjegavanju dvostrukog oporezivanja (DTT) između Poljske i zemlje boravišta pojedinca nije predviđeno drukčije. Ove vrste zarade uključuju sljedeće:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Prihod od autorskih prava i drugog intelektualnog vlasništva, kao što su zaštitni znakovi, patenti i dizajni (uključujući prihod od prodaje predmetnih prava). <ul style="list-style-type: none"> ● Prihod od prijenosa tehnologije i znanja. ● Naknada za leasing industrijske, komercijalne ili znanstvene opreme. ● Prihodi od samostalnog rada u području umjetnosti, književnosti, znanosti, obrazovanja, novinarstva i sporta (uključujući prihode od sudjelovanja na umjetničkim, znanstvenim i kulturnim natjecanjima). ● Prihod od rada koji su naručila nacionalna ili lokalna tijela ili upravna tijela, sudovi, tužitelji. ● Prihodi ostvareni kao naknade za članstvo u upravnim odborima, nadzornim odborima, odborima i drugim tijelima koja donose odluke pravnih osoba. ● Prihod od pružanja osobnih usluga na temelju ugovora s fizičkom osobom ili drugim subjektom sve dok se te usluge ne pružaju u okviru samostalne poslovne djelatnosti (tj. ne nude se javnosti). ● Prihod ostvaren od aktivnosti koje se obavljaju osobno u okviru upravljačkih ili sličnih ugovora. 	32%	<p>do 120.000 PLN - 12%, iznad 120.000 PLN - 10.800 PLN + 32% viška od 120.000 PLN</p> <p>Neoporezivi iznos iznosi 30.000 PLN, te će porezni obveznici koji zarađuju manje od tog iznosa biti oslobođeni od plaćanja poreza.</p> <p>Pojedinci koji obavljaju poslovne djelatnosti (kao samostalni obrtnici ili kao partneri u partnerstvu) mogu se, umjesto da podliježu poreznoj ljestvici, odlučiti za paušalnu stopu poreza na dohodak od 19%, pod određenim uvjetima.</p> <p>Kapitalni dobiti (uključujući prihode od dividendi i kamata) oporezuju se paušalnom stopom od 19%. Neoporezivi iznos ne odnosi se na ovaj dohodak.</p> <p>Od 2023. jedini prihvatljiv oblik oporezivanja privatnog dohotka od najma je paušalno oporezivanje (stopa od 8,5% za prihode ispod 100.000 PLN godišnje i 12.5% za višak veći od 100.000 PLN).</p> <p>Od 1. siječnja 2019. pojedinci koji u poreznoj godini ostvare prihod veći od 1 milijun PLN dužni su platiti solidarni porez po stopi od 4% na višak tog iznosa.</p>
Portugal	<p>Rezidenti Portugala u porezne svrhe oporezuju se na svoj svjetski dohodak po progresivnim stopama. Nerezidenti podliježu porezu na dohodak samo na dohodak iz Portugala, koji uključuje ne samo onaj dio naknade koji se može dodijeliti djelatnosti koja se obavlja u Portugalu, već i naknadu koju plaća/snosi portugalsko trgovačko društvo ili stalna poslovna jedinica. Nerezidenti se oporezuju po paušalnoj stopi od 25% na svoju oporezivu naknadu (npr. zaposlenje, samozapošljavanje i mirovinski dohodak) u 2024. godini.</p> <p>Za potrebe primjene porezne stope, oporezivi dohodak dijeli se na dva ako su porezni obveznici u braku, a nisu sudski rastavljeni, kao i u slučaju de facto brakova, bez obzira na okolnosti, ako se odluče za zajedničko oporezivanje.</p>	13,25% - 48%	<p>Progresivno oporezivanje rezidenata, ovisno o visini dohotka:</p> <p>do 7.703- 13,25%, 7.703 - 11.623 - 18% 11.623 - 16.472 - 23% 16.472 - 21.321 - 26% 21.321 - 27.146 - 32,75% 27.146 - 39.791 - 37% 39.791 - 51.997 - 43,50% 51.997 - 81.199 - 45%</p>

Država članica EU:	Opis:	Porezne stope:*	Kriteriji za primjenu porezne stope:**
	Posebne stope primjenjuju se na kapitalne dobitke i prihode od ulaganja.		iznad 81.199 - 48% U 2024. godini dodatna stopa solidarnosti, koja varira između 2,5% i 5%, primjenjuje se na porezne obveznike s oporezivim prihodom većim od 80.000 eura, odnosno 250.000 eura.
Rumunija	<p>Rumunjski državljani s prebivalištem u Rumunjskoj smatraju se rumunjskim poreznim rezidentima i oporezuju se na svoj svjetski dohodak (osim prihoda od plaće primljene iz inozemstva za rad u inozemstvu, koji je oslobođen poreza), osim ako potvrdama o poreznoj rezidentnosti ne dokaže da ispunjavaju uvjete za porezne rezidente države s kojom je Rumunjska sklopila ugovor o izbjegavanju dvostrukog oporezivanja (DTT). Rumunjski državljani s prebivalištem u Rumunjskoj koji dokažu status porezne rezidentnosti u državi koja nema DTT s Rumunjskom i dalje su oporezivi u Rumunjskoj na svoj svjetski dohodak za kalendarsku godinu u kojoj je došlo do promjene prebivališta, kao i za sljedeće tri kalendarske godine.</p> <p>Rumunjski državljani koji nemaju prebivalište u Rumunjskoj i strani pojedinci, bez obzira na prebivalište, oporezuju se u Rumunjskoj samo na dohodak ostvaren u Rumunjskoj, sve do trenutka kada postanu rumunjski porezni rezidenti koji se oporezuju na svoj svjetski dohodak, ako je to slučaj. Pojedini nerezidenti oporezuju svoj svjetski dohodak počevši od datuma kada postanu porezni rezidenti u Rumunjskoj (poštujući odredbe UPT-a, ako je primjenjivo).</p>	10%	Općenito je na snazi paušalna stopa od 10%. Međutim, postoje određene iznimke od ovog pravila (npr. porezna stopa za dividende i za kapitalne dobitke u određenim slučajevima, porezna stopa na dohodak od prijenosa nekretnina, porezna stopa na dohodak od igara na sreću ovisi o visini dohotka).
Slovačka	<p>Porezni rezident Slovačke Republike podliježe porezu na dohodak na svjetskoj razini, bez obzira na to je li dohodak uplaćen u Slovačku Republiku.</p> <p>Slovački porezni nerezident podliježe porezu samo na dohodak slovačkog izvora. Dohodak iz slovačkog izvora uključuje prihode od rada obavljenog u Slovačkoj, uključujući direktorske naknade, prihode od neovisnog poslovanja koje se obavlja putem stalne poslovne jedinice i prihod od usluga koje se obavljaju u Slovačkoj. Dohodak iz slovačkog izvora uključuje i prihode od kamata, naknade za licencu i prihod od prodaje ili najma nekretnina koje se nalaze u Slovačkoj.</p> <p>Prihodi od dividendi ostvareni do 1. siječnja 2024. godine uključeni su u posebnu poreznu osnovicu koja se oporezuje po stopi od 7% (ako se isplaćuje iz inozemstva) i 7% poreza po odbitku (WHT) ako ga plaća slovačko društvo. Prihodi od dividendi koji su proizašli od 1.</p>	19% - 25%	<p>Progresivno oporezivanje, ovisno o visini dohotka: do 41.445,46 - 19%, iznad 41.445,46 - 25%.</p> <p>Prihodi od dividendi ostvareni uključeni su u posebnu poreznu osnovicu koja se oporezuje:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Prihodi od dividendi ostvareni do 1. siječnja 2024. - 7% (ako se isplaćuje iz inozemstva) i 7% poreza po odbitku (WHT) ako ga plaća slovačko društvo. ● Prihodi od dividendi ostvareni od 1. siječnja 2024. godine - 10% (ako se plaća iz inozemstva) i 10% poreza po odbitku ako ga plaća slovačko društvo.

Država članica EU:	Opis:	Porezne stope:*	Kriteriji za primjenu porezne stope:**
	siječnja 2024. godine uključen je u posebnu poreznu osnovicu koja se oporezuje po stopi od 10% (ako se plaća iz inozemstva) i 10% poreza po odbitku (WHT) ako ga plaća slovačka tvrtka.		Dohodak ustavnih tijela od ovisne djelatnosti, uz porez obračunat kako je gore navedeno, podliježe posebnoj poreznoj stopi od 5%. Dohodak od kapitalne dobiti uključen je u određenu poreznu osnovicu koja se oporezuje po stopi od 19%.
Slovenija	Rezident je dužan plaćati PIT od svih prihoda koji potječu u Sloveniji i izvan nje (načelo svjetskog oporezivanja), dok je nerezident dužan plaćati PIT od svih prihoda ostvarenih u Sloveniji. PIT se izračunava uzimajući u obzir pet poreznih razreda. Porezni razredi određuju se godinu dana unaprijed.	16% - 50%	Progresivno oporezivanje, ovisno o visini dohotka: do 8.755 - 16%, 8.755 - 25.750 - 26%, 25.750 - 51.500 - 33%, 51.500 - 74.160 - 39%, 74.160 i više - 50%. Kapitalni dobiti, kamate, dividende i prihodi od najma oporezuju se po paušalnoj stopi od 25%. Porezna stopa na kapitalnu dobit umanjuje se ovisno o duljini razdoblja držanja.
Španjolska	Španjolski sustav izravnog oporezivanja pojedinaca uglavnom se sastoji od dva poreza na dohodak: španjolskog poreza na dohodak (PIT), za pojedince koji su rezidenti u Španjolskoj u porezne svrhe, i španjolskog poreza na dohodak nerezidenata (NRIT), za pojedince koji nisu rezidenti u Španjolskoj u porezne svrhe i ostvaruju dohodak u Španjolskoj. Stoga su osobe koje ostvaruju dohodak u Španjolskoj obvezne plaćati španjolski PIT ili španjolski NRIT. Rezidenti u Španjolskoj općenito podliježu PIT-u na svoj svjetski dohodak, bez obzira na to gdje se ostvaruje, koji se oporezuje, nakon zakonskih smanjenja, po progresivnim stopama. Nerezidenti podliježu NRIT-u samo na temelju svojih prihoda iz španjolskog izvora. Postoje dvije vrste oporezivanja dohotka za španjolske potrebe PIT-a: opći oporezivi dohodak i oporezivi dohodak štednje. Oporezivi dohodak od štednje u osnovi se sastoji od sljedećeg: <ul style="list-style-type: none"> • Dividende i drugi prihodi ostvareni od udjela u trgovačkim društvima. • Kamate i drugi prihodi ostvareni prijenosom vlastitog kapitala poreznog obveznika na treće osobe. Iznimno, ako kapital prenesen na povezano društvo premašuje trostruki kapital potonjeg, kamate koje odgovaraju višku oporezuju se kao opći oporezivi prihod. 	19% - 47%	Progresivno oporezivanje, ovisno o visini dohotka: do 12.450 - 19%, 12.451 - 20.200 - 24%, 20.201 - 35.200 - 30%, 35.201 - 60.000 - 37%, 60.001 - 300.000 - 45%, iznad 300.000 € - 47%. Oporezivi dohodak štednje oporezuje se po sljedećim stopama: -19% za prvih 6.000 eura oporezivog dohotka. -21% za sljedećih 6.000 do 50.000 eura oporezivog dohotka. -23% za sljedećih 50.000 do 200.000 eura oporezivog dohotka. -27% za sljedećih 200.000 do 300.000 eura oporezivog dohotka. -28% za sve iznose iznad 300.000 EUR.

Država članica EU:	Opis:	Porezne stope:*	Kriteriji za primjenu porezne stope:**
	<ul style="list-style-type: none"> • Prihod ostvaren kapitalizacijskim transakcijama i životnim i invalidskim osiguranjem. <ul style="list-style-type: none"> • Kapitalni dobiti ostvareni prijenosima imovine. <p style="margin-left: 40px;">Opći oporezivi dohodak uključuje:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Sav prihod koji nije štednja oporezivi dohodak. • Kapitalni dobiti koji nisu ostvareni prijenosom imovine (kao što su nagrade na lutriji). <ul style="list-style-type: none"> • Raspodjele prihoda, atribucije ili imputacije, kako je utvrđeno zakonom. • Kamate i drugi prihodi ostvareni prijenosom vlastitog kapitala poreznog obveznika na povezano društvo ako kapital premašuje trostruki kapital potonjeg i za dio koji odgovara višku. <p>Što se tiče NRIT-a, prihod koji nije ostvaren putem stalne poslovne jedinice (PE) oporezuje se na svaki pojedinačni ukupni ili djelomični obračun prihoda koji podliježe oporezivanju. To znači da se gubici ne mogu nadoknaditi s dobitcima.</p> <p>Oporezivi dohodak za nerezidente bez PE-a općenito je bruto dohodak propisan španjolskim zakonom o PIT i ne primjenjuju se nikakva smanjenja. Kao posebno pravilo, u slučaju pružanja usluga, tehničke pomoći, instalacijskih i montažnih radova koji proizlaze iz ugovora o inženjeringu i, općenito, gospodarskih djelatnosti ili operacija koje se obavljaju u Španjolskoj bez PE-a, oporezivi prihod je razlika između bruto prihoda i troškova osoblja ili za nabavu materijala ugrađenog u radove i robu, u skladu sa zahtjevima utvrđenim u propisima koji se provode prema španjolskom zakonu o NRIT-u.</p> <p>Prilikom izračuna neto dohotka poreznih obveznika bez PE koji su rezidenti u drugim državama članicama EU-a, razlikuje se fizička i trgovačka društva. U svakom slučaju, troškovi koji se mogu odbiti od poreza utvrđuju se u skladu sa zakonodavstvom o PIT-u, odnosno CIT-u. U oba slučaja porezni obveznik morat će dokazati da su oporezivi troškovi izravno povezani s dohotkom ostvarenim u Španjolskoj i da imaju izravnu i neospornu ekonomsku vezu s djelatnošću koja se obavlja u Španjolskoj.</p> <p>PIT se ne naplaćuje na dohodak od nesamostalnog rada koji ostvaruju osobe koje su porezni rezidenti u Španjolskoj za rad koji se stvarno obavlja izvan Španjolske, do granice od 60.100 EUR, ako su ispunjeni sljedeći uvjeti:</p> <ul style="list-style-type: none"> -Zaposlenik je rezident u Španjolskoj u porezne svrhe. -Radovi se učinkovito izvode izvan Španjolske. -Radovi se izvode za tvrtku, subjekt ili PE koji nije rezident u Španjolskoj u porezne svrhe. 		<p>Za nerezidente se dohodak ostvaren bez PE-a oporezuje po sljedećim stopama:</p> <ul style="list-style-type: none"> -Opća stopa: 24%. Za rezidente u drugim državama članicama EU-a ili zemljama Europskog gospodarskog prostora (EGP) s kojima postoji učinkovita razmjena poreznih informacija, stopa iznosi 19%. -Kapitalni dobiti ostvareni prijenosom imovine: 19%. -Kamate: 19%. Kamate su oslobođene poreza za stanovnike EU-a. Ugovori o dvostrukom oporezivanju (DTT) obično utvrđuju niže stope. -Dividende: 19% (DTT-ovi obično utvrđuju niže stope). -Tantijeme: 24% (DTT-ovi obično utvrđuju niže stope). -Mirovine se oporezuju po progresivnim stopama (između 8% i 40%).

Država članica EU:	Opis:	Porezne stope:*	Kriteriji za primjenu porezne stope:**
	<p>-Porez koji je identičan ili sličan španjolskom PIT-u naplaćuje se u zemlji u kojoj zaposlenik obavlja posao.</p> <p>Ovo oslobođenje od poreza nije u skladu s poreznim režimom za neoporezive viškove iznosa, u skladu s kojim iznosi isplaćeni zaposlenicima tvrtki koje su raspoređene u inozemstvo iznad ukupne naknade koju bi dobili da su boravili u Španjolskoj ne podliježu španjolskom PIT-u. U tom slučaju porezni obveznik može odabrati primjenu poreznog režima za neoporezive viškove umjesto ovog poreznog oslobođenja.</p>		
Švedska	Sustav poreza na dohodak podijeljen je na oporezivanje dohotka od nesamostalnog rada za rezidente i nerezidente.	0% - 32%	<p>Porez na dohodak od nesamostalnog rada za rezidente: do 614.000 SEK - 0%,(nacioanlni porez na dohodak) i 32% (općinski porez na dohodak) iznad 614.000 SEK - 20% (nacioanlni porez na dohodak) i 32% (općinski porez na dohodak).</p> <p>Porez na dohodak od nesamostalnog rada za nerezidente:</p> <p>Nerezidenti koji rade u Švedskoj za švedskog poslodavca ili stranog poslodavca sa stalnom poslovnom jedinicom (PE) u Švedskoj oporezuju se paušalnom stopom od 25% na izvoru. Ista se stopa primjenjuje kada se mirovina isplaćuje iz švedskog izvora osobi koja nije porezni rezident u Švedskoj.</p> <p>Nerezidenti koji rade u Švedskoj za poslodavca koji nije švedski bez PE-a u Švedskoj porezni su obveznici u Švedskoj ako je korisnik rada zaposlenika subjekt u Švedskoj i ako se rad obavlja pod upravljanjem i kontrolom švedskog subjekta. Porezna stopa je 25%. Iznimka vrijedi ako zaposlenici rade u Švedskoj manje od 15 dana zaredom i ukupno manje od 45 dana tijekom kalendarske godine.</p> <p>Dohodak od kapitala općenito se oporezuje paušalnom stopom od 30%.</p>

*Primjenjive porezne stope koje su na snazi tijekom 2024. godine

**Iznosi su iskazani u eurima, osim ako drugačije nije navedeno u tablici

Izvor: Izrada autorice prema podacima dostupnim informacijama u lokalnim zakonodavstvima zemlja članica EU, te na:

<https://taxsummaries.pwc.com>

U Europskoj uniji, stope poreza na dohodak od nesamostalnog rada variraju značajno među državama članicama, reflektirajući različite fiskalne i socijalne politike. Progresivne porezne stope prisutne su u većini europskih zemalja, pri čemu se dohotci oporezuju prema različitim uvjetima koji u najviše slučajeva rezultira s više poreznih razreda prema kojima se može oporezivati porez na dohodak od nesamostalnog rada. Na primjer, u Austriji, porezne stope se kreću od 0% do 55%, ovisno o poreznom razredu, dok u Hrvatskoj porezne stope imaju rang od 15% do 35,4% ovisno o visini ostvarenog dohotka te mjesta prebivališta ili uobičajenog boravišta pojedinca u Hrvatskoj. Bračni parovi s jednim dohotkom s dvoje djece suočavaju se s nižim poreznim klinom od samca koji zarađuje prosječnu plaću u OECD-u (OECD, 2023.). Ove razlike ukazuju na varijacije u pristupima oporezivanju, gdje neke zemlje favoriziraju proporcionalne porezne stope na sve vrste i visine dohotka, dok druge zemlje članice primjenjuju progresivne sustave kako bi osigurale pravedniju raspodjelu poreznog tereta među građanima.

4. POSEBNE STOPE POREZA NA DOHODAK OD NESAMOSTALNOG RADA KAO DETERMINANTA MIGRACIJA RADNIKA U EUROPSKOJ UNIJI

Poglavlje pod nazivom Posebne stope poreza na dohodak od nesamostalnog rada kao determinanta migracija radnika u Europskoj uniji, istražuje kako različite porezne stope na dohodak od nesamostalnog rada u zemljama članicama Europske unije utječu na migracijske odluke radnika. Posebne stope poreza na dohodak imaju značajnu ulogu u oblikovanju odluka radnika o preseljenju, jer direktno utječu na neto prihod, a time i na ukupnu kvalitetu života. U ovom poglavlju razmatraju se ključni faktori koji čine poreznu politiku važnim elementom u razumijevanju migracijskih kretanja unutar EU, kao i komparativnu analizu poreznih politika zemlja članica EU.

4.1. Posebne stope poreza na dohodak od nesamostalnog rada kao determinanta migracija radnika

Analiza posebnih stopa poreza na dohodak od nesamostalnog rada kao determinante migracija radnika pruža uvid u to kako porezna politika utječe na mobilnost radne snage unutar Europske unije. Posebne stope poreza na dohodak od nesamostalnog rada mogu značajno utjecati na migracije radnika, budući da porezni sustavi i stope variraju među državama. U ovom kontekstu, posebne stope poreza mogu se odnositi na različite porezne olakšice, niže porezne stope za određene kategorije radnika, ili druge fiskalne mjere koje države članice koriste kako bi privukle radnu snagu.

U mnogim zemljama, uključujući Hrvatsku, porez na dohodak od nesamostalnog rada primjenjuje se na bruto plaću nakon odbitka doprinosa i osobnog odbitka, što može rezultirati različitim poreznim obvezama za radnike. Na primjer, u Hrvatskoj, mladi do 25 godina života mogu biti oslobođeni od plaćanja poreza na dohodak do određene godišnje osnovice, dok se za one od 26 do 30 godina primjenjuje umanjeno od 50% (Porezna uprava, 2020.). Ove olakšice mogu potaknuti mlade radnike da ostanu u zemlji ili se preselili u regije s povoljnijim poreznim uvjetima. S druge strane, visoke porezne stope, poput onih u Austriji (do 55%), mogu potaknuti radnike da traže poslove prilike u zemljama s nižim poreznim opterećenjem, kao što je Bugarska s fiksnom poreznom stopom na dohodak sa stopom od 10%.

Rezultati empirijskih analiza pokazuju da je manje vjerojatno da će kvalificirani migranti ili iseljenici migrirati u zemlju ako su stope poreza na dohodak (ili njihova progresivnost) relativno

visoke u usporedbi sa zemljom podrijetla, a posebno kod kvalificiranih migranata, viša razina oporezivanja osobnog dohotka smanjuje vjerojatnost pozitivnih migracijskih tokova kvalificiranih radnika (Egger i Radulescu, 2009.). Migracije ne moraju nužno nagnjati političku ravnotežu u korist većeg oporezivanja i intenzivnije preraspodjele. Razlog tome je ono što se naziva "fiskalnim curenjem", odnosno kako broj migranata raste, veći dio poreznih prihoda zapravo završava u rukama niskokvalificiranih migranata (Razin, Sadka, i Swagel, 2000.). Fiskalno curenje u ovom kontekstu odnosi se na situaciju u kojoj porezni prihodi, umjesto da budu usmjereni na opće javne usluge ili investicije, odlaze u financiranje socijalnih i javnih programa koji podržavaju niskokvalificirane migrante, smanjujući tako resurse dostupne za druge svrhe.

Viša razina plaća za obrazovane radnike u odabranoj zemlji odredišta u odnosu na izvornu zemlju podrijetla, povećava obujam migracije kvalificiranih osoba, kao i BDP zemlje odredišta. Prema empirijskim istraživanjima, iseljenici kao i kvalificirani migranti uglavnom imaju tendenciju da odlaze u nesusjedne, ali ne previše udaljene zemlje. Broj iseljenika i kvalificiranih migranata veći je među zemljama OECD-a i gospodarstvima sa zajedničkim službenim jezikom. (Egger i Radulescu, 2009.)

Kao jedan od faktora odluke pojedinca o migracijama u zemlju odredišta je i oportunitetni trošak migracija. Proporcionalni oportunitetni trošak odgovara povećanju prihoda koji je potreban da bi pojedinac postao potpuno ravnodušan između doma i inozemstva (Simula i Trannoy, 2009.). U ovom važnom slučaju, najviše granične stope ovise o (i) troškovima migracije izraženim kao djelić korisnosti u inozemstvu, (ii) poreznoj stopi u zemlji odredišta i (iii) elastičnosti ponude radne snage (Simula i Trannoy, 2009.). Posljedično, ako pojedinac prilikom izračuna svojeg oportunitetnog troška smatra kako bi više profitirao u zemlji odredišta s nižim poreznim opterećenjem, može se odlučiti za migraciju u tu zemlju. Procjena sposobnosti radnika da reagiraju na razlike u prihodima među zemljama izazovna je zbog ograničenja podataka s jedne strane i potrebe za vjerodostojnim egzogenim varijacijama s druge strane (Timm, Giuliadori i Muller, 2022.).

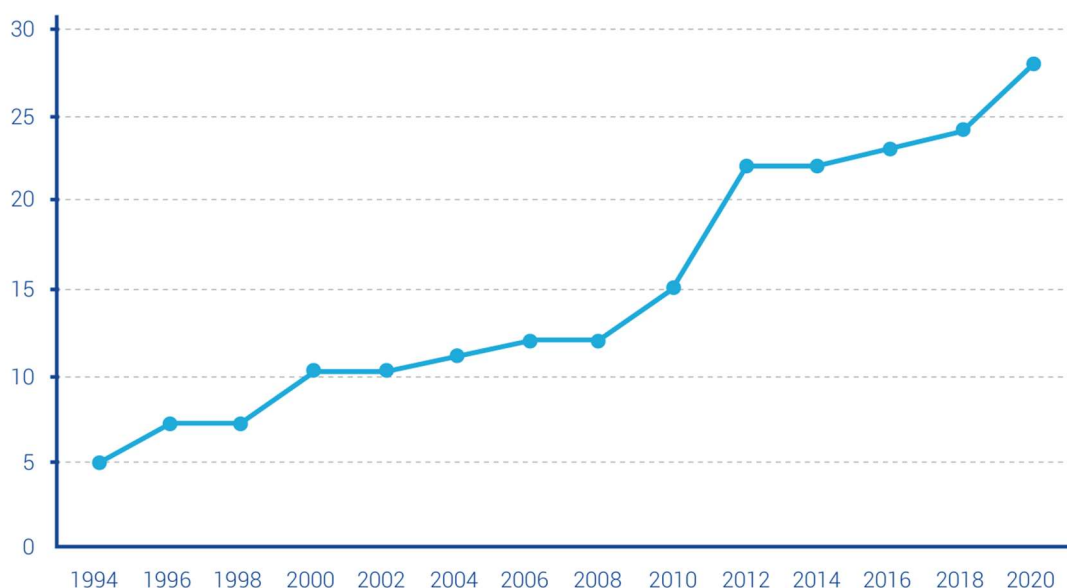
Među promatranim varijablama poreza na dohodak, progresivnost poreznog sustava u razredima s visokim ili vrlo visokim razinama dohotka, kvantitativno predstavlja najvažniju komponentu za iseljenike ili migrante koji se odlučuju na proces migracije, a kao drugi najvažniji pokazatelj navode se stope poreza na dohodak od nesamostalnog rada koje se koriste za oporezivanje prosječnog osobnog dohotka (Egger i Radulescu, 2009.).

4.2. Komparativna analiza privlačenja radnika kroz posebne stope poreza na dohodak od nesamostalnog rada u zemljama EU

Tijekom protekla tri desetljeća, zemlje EU-a nastojale su uskladiti potrebe za povećanjem svoje porezne privlačnosti kako bi prikupile dodatne prihode, te privukle nova ulaganja, pazeći pri tome da izbjegnu narušavanje svoje domaće porezne strukture kako ne bi ugrozile svoje dosadašnje izvore prihoda. Jedno od rješenja ove problematike bilo je ciljani odabir stranih poreznih obveznika s visokim dohotkom putem implementacije posebnih povlaštenih shema usmjerenih samo na novopridošle rezidente. Ove sheme omogućuju zemljama da zadrže domicilne porezne ljestvice koje se primjenjuju na domaće stanovništvo uz ostvarivanje dodatnih prihoda primjenom snižene stope na migrante. S vremenom su te sheme postale sve agresivnije, olakšavajući stvarne strategije porezne optimizacije temeljene na jednostavnim promjenama prebivališta. Iako su izvorno bili usmjereni na dohodak ostvaren u novoj zemlji porezne rezidentnosti, ti su programi prošireni i na dohodak stranog podrijetla ili svjetski dohodak (Flamant, Godar i Richard, 2021.).

Načelo posebnog poreznog režima koji se primjenjuje na zaradu novih poreznih rezidenata kao i na velika bogatstva poreznih obveznika s novim prebivalištem nije novo. Na primjer, na kraju Drugog svjetskog rata, Nizozemska je uspostavila sustav koji je novim rezidentima omogućio da dio svojih prihoda oslobode od oporezivanja. Međutim, tek od 1990-ih ti su sustavi počeli postajati sve razvijeniji, sve agresivniji i povoljniji (Flamant, Godar i Richard, 2021.). Grafički prikaz u nastavku pokazuje kako se kroz razdoblje od 1994. do 2020. godine, brojčano razvijao broj posebnih poreznih shema država na području Europske unije, koje su za cilj imale jačanje gospodarske privlačnosti zemlje privlačenjem kvalificiranih radnika ili rukovoditelja, kao i novih društava koje ih zapošljavaju, te povećati poreznu osnovicu i prihode dovođenjem poreznih obveznika iz stranih zemalja koji će vjerojatno ostvariti visoke prihode.

Grafikon 9. Broj posebnih sustava poreza na dohodak odobrenih novim rezidentima u Europskoj uniji u razdoblju od 1994. do 2020. godine

Izvor: Flamant, i sur. (2021.), preuzeto s: <https://shs.hal.science/halshs-03461688/document>

Godine 1994., samo postojalo je pet takvih programa (programi osnove za doznake u Ujedinjenom Kraljevstvu i Irskoj; nizozemski, belgijski i danski režimi), dok je 2020. godine taj broj narastao na 28 poreznih shema na području Europske unije. Svi takvi programi temelje se na promjeni uvjeta boravišta, što znači da korisnik mora postati porezni rezident u zemlji u kojoj je sustav na snazi. U većini slučajeva, da bi imali koristi od takvog programa u nekoj od zemalja koje imaju takve porezne sheme, migranti ne smiju biti rezident te zemlje određeni broj godina prije podnošenja zahtjeva kako bi imali koristi od takvih shema. U nekoliko slučajeva nepostojanje državljanstva predmetne zemlje također je uvjet za ostvarivanje koristi od programa. Međutim, povlaštene režimi nemaju ista temeljna obilježja, nisu svi usmjereni na iste porezne obveznike i stoga nemaju iste učinke u smislu štetnog poreznog natjecanja (Flamant, Godar i Richard, 2021.). U praksi, posebni porezni modeli mogu se utvrditi tri glavna modela posebnih poreznih režima (Flamant, Godar i Richard, 2021.):

1. Režimi stranih izvora ili svjetskog dohotka - Ovi režimi usmjereni su na najbogatije porezne obveznike nudeći oslobođenja od poreza na različite inozemne izvore dohotka ili na svjetski dohodak.
2. Programi povezani s dohotkom ostvarenim tijekom obavljanja određene gospodarske djelatnosti u zemlji odredišta - Ti su programi usmjereni na visokokvalificirane radnike djelomičnim izuzećem ili povoljnijim oporezivanjem domaće zarade novih poreznih obveznika (primjenjivo samo na dohodak ostvaren u novom poreznom domicilu). Ti su

programi često usmjereni na određena zanimanja kao što su istraživači i znanstvenici, ali mogu biti primjenjivi i na umjetnike ili profesionalne sportaše.

3. Programi usmjereni na umirovljenike - Novi rezidenti imaju pravo na niže oporezivanje dohotka od mirovina iz inozemstva. Glavni cilj je privući potrošače s većom kupovnom moći od prosječnog stanovništva.

U tabelarnom prikazu u nastavku navedene su zemlje koje su uvele jednu od ovih načina poreznog privlačenja nedomicilnog stanovništva te nazive poreznih shema.

Tablica 2. Posebni porezni režimi odobreni novim rezidentima prema kategoriji dohotka oporezovanog u 2021. godini

Poseban tretman stranih izvora dohotka ili svjetskog dohotka (9)	Sustavi usmjereni na dohodak ostvaren tijekom obavljanja određene gospodarske djelatnosti u zemlji odredišta (14)	Sustavi usmjereni na umirovljenike (5)
Italija: režim HNWI (engl. „ <i>High-net-worth individual</i> “) Ujedinjeno Kraljevstvo: režim bez doznaka Irska: režim bez doznaka Francuska: Imigrantski režim Portugal: porezni režim neuobičajenog poreznog rezidenta (NHR) Luksemburg: izvršni režim zapošljavanje međunarodnih radnika Malta: režim od 15% Grčka: režim HNWI Španjolska: režim iseljenika	Finska: režim pravila 32% Nizozemska: režim pravila 30% Belgija: režim stranih izvršnih direktora Danska: režim paušalne porezne stope od 32,84% Italija: režim dolaznih radnika Švedska: stručni porezni režim Austrija: režim oslobođenja od poreza na dohodak za radnike Austrija: režim umjetnika Cipar: režim visokog dohotka Cipar: režim niskog dohotka Irska: režim SARP-a Sustavi usmjereni na određena radna mjesta: Finska: režim za istraživače Italija: režim za istraživače Italija: režim za sportaše	Portugal, Malta, Cipar, Italija i Grčka: inozemni mirovinski sustavi

Izvor: Flamant i sur., (2021.), preuzeto s: <https://shs.hal.science/halshs-03461688/document>

Tabelarni prikaz u nastavku će pružiti komparativnu analizu svih gore navedenih poreznih režima na području EU, uspoređujući uvjete, trajanje te ciljanu skupinu za koje je pojedini režim osmišljen.

Tablica 3. Detaljan popis svih režima poreza na dohodak namijenjenih novim poreznim rezidentima prikazan po zemljama članicama Europske unije

Zemlja	Vrsta sheme	Trajanje	Ciljna populacija	Zahtjevi
Austrija	<ul style="list-style-type: none"> Nastavak inozemnog poreznog opterećenja inozemnog dohotka (ako iznosi najmanje 15%). Dodatni porezni odbitak u iznosu od 30% oporezivog dohotka od znanstveno-istraživačke djelatnosti. 	5 godina	Posebna radna mjesta (znanstvenici, istraživači, umjetnici i sportaši)	Znanstvenik/istraživač i sveučilišni profesor ili istraživač koji radi više od 50% vremena u Austriji i zarađuje više od 59.724 EUR godišnje ili umjetnik/sportaš od "javnog interesa".
	<ul style="list-style-type: none"> Paušalna naknada za profesionalne troškove od 20% na dohodak izračunat uzimanjem bruto dohotka i oduzimanjem posebnih plaćanja unutar šestog mjeseca u godini i neoporezive naknade. Najviše 10.000 EUR; nisu potrebni dodatni dokazi. 		Radnici	<ul style="list-style-type: none"> Zapošljavanje od strane stranog društva koje radi najviše 5 godina u Austriji ili radi za austrijskog poslodavca. Nema porezne rezidentnosti u Austriji u posljednjih 10 godina. Stabilno mjesto boravka u inozemstvu.
Belgija	Maksimalno 30% paušalnog iznosa bez poreza povrh bruto plaće ograničene na 90.000 EUR.	5 godina – moguće produljenje za 3 godine	Visokokvalificirani radnici	Biti izvršni radnik druge nacionalnosti i imati posebne vještine ili biti istraživač i imati privremeni posao potkrijepljen uvjerljivim dokazima. Minimalni bruto prihod od 75.000 EUR
Cipar	Pojedinci koji se zaposle na Cipru s godišnjim prihodom > 55.000 eura imat će pravo na oslobođenje od oporezivanja od 50% svog dohotka.	17 godina	Visoko plaćeni radnici	Nerezident najmanje 3 od posljednjih 5 godina, uključujući posljednju godinu prije zaposlenja.
	Pojedinci koji se zaposle na Cipru imat će pravo na izuzeće u iznosu od minimalnog iznosa između 20% njihovih prihoda i 8.550 EUR	7 godina	Radnici	Prije nego što su se zaposlili na Cipru, radnici nisu imali boravište na Cipru najmanje 3 uzastopne godine i bili su zaposleni izvan Cipra.

Zemlja	Vrsta sheme	Trajanje	Ciljna populacija	Zahtjevi
	Inozemne mirovine oslobođene su poreza do 3.420 EUR, a nakon toga se oporezuju po stopi od 5%.	10 godina	Umirovljenici	-
	Izuzeće od svih prihoda od kamata i dividendi.	Dok rezident ne postane porezno rezidentna osoba za 17 od 20 proteklih godina.	Bogati porezni obveznici	Porezni rezident, ali "bez prebivališta".
Danska	Paušalna stopa poreza od 32.84% na plaću, bonuse, službeni automobil, besplatan telefon i zdravstveno osiguranje.	7 godina	Visoko plaćeni radnici	<ul style="list-style-type: none"> • Danski poslodavac, radi u Danskoj, ali ne mora živjeti u Danskoj. • Mjesečna plaća veća od 69.600 DKK (9.356 eura). • Nerezident najmanje posljednjih 10 godina.
Finska	Porez na dohodak po stopi od 35%.	4 godina	Visoko plaćeni i visokokvalificirani radnici	<ul style="list-style-type: none"> • Nerezident najmanje posljednjih 5 godina i boravak najviše 5 godina. • Radnik s posebnim kvalifikacijama koje je teško pronaći u Finskoj, koji zarađuje više od 5.800 EUR mjesečno.
	Oslobođenje od poreza na dohodak.	2 godina	Posebna radna mjesta (istraživači)	Dolazi iz zemlje koja ima bilateralni porezni sporazum s Finskom po tom pitanju (Egipat, Francuska, Japan, Maroko ili Ujedinjeno Kraljevstvo).
Francuska	<ul style="list-style-type: none"> • Izuzeće od bonusa za useljenje (30% neto prihoda). • 50% oslobođenja dohotka od pokretnog 	8 godina	Radnici	Nema poreznog prebivališta u Francuskoj u posljednjih pet godina.

Zemlja	Vrsta sheme	Trajanje	Ciljna populacija	Zahtjevi
	kapitala primljenog u inozemstvu. <ul style="list-style-type: none"> • 50% oslobođenje dobiti od prodaje vrijednosnih papira u inozemstvu. • Oslobođenje od poreza na dohodak na dio dohotka ostvarenog od djelatnosti koje se obavljaju u inozemstvu. 			
Grčka	<ul style="list-style-type: none"> • Paušalni porez od 100.000 EUR na dohodak inozemnog izvora. • Dodatni paušalni porez od 20.000 EUR po članu. • Nema obveze prijavljivanja inozemnog dohotka (ili njegovih izvora) u Grčkoj. 	15 godina	Bogati porezni obveznici	<ul style="list-style-type: none"> • Nerezident posljednjih 7 od 8 godina. • Obveza ulaganja najmanje 500.000 EUR u Grčkoj (nekretnine, vrijednosni papiri ili dionice pravnih osoba sa sjedištem u Grčkoj u roku od 3 godine).
	7% paušalnog poreza na inozemne mirovine i dohodak iz inozemstva.	6 godina	Umirovljenici	<ul style="list-style-type: none"> • Inozemni primatelj mirovine. • Nerezident posljednjih 5 od 6 godina. • Prijenos porezne rezidentnosti iz zemlje s kojom je Grčka potpisala sporazum o poreznoj administrativnoj suradnji.
Irska	30% popusta na zarađeni prihod iznad 75.000 eura do 1.000.000 eura.	5 godina	Visoko plaćeni radnici	<ul style="list-style-type: none"> • U posljednjih pet godina nije bilo fiskalnog prebivališta u zemlji • Najmanje 6 mjeseci rada za istog poslodavca u Irskoj, planiran rad od najmanje 1 godinu u Irskoj. • Minimalna osnovna plaća od 75.000 EUR godišnje.
	Oporezivanje osnovice doznaka na dohodak stranog podrijetla.	Neograničeno	Visoko plaćeni radnici	<ul style="list-style-type: none"> • Irski porezni rezident bez prebivališta.
Italija	<ul style="list-style-type: none"> • Paušalni porez od 100.000 eura na dohodak inozemnog podrijetla. 	15 godina	Bogati porezni obveznici	Nerezident za porezne svrhe najmanje 9 od posljednjih 10 godina.

Zemlja	Vrsta sheme	Trajanje	Ciljna populacija	Zahtjevi
	<ul style="list-style-type: none"> • Oslobođenje od talijanskog poreza na nasljedstvo na inozemnu imovinu. • Oslobođenje od poreza na bogatstvo IVIE i IVAFE. • Izuzeće od obveza izvješćivanja o izvorima prihoda (obrazac RW). 			
	70% popusta na oporezivi dohodak (90% za regije u padu).	4 godine (može se produljiti za 5 godina po nižim stopama)	Radnici	<ul style="list-style-type: none"> • Nema fiskalnog prebivališta u Italiji u posljednje 2 godine, namjera da tamo boravi najmanje 2 godine. • Radna aktivnost koja se uglavnom obavlja na talijanskom teritoriju.
	90% popusta na zarađeni prihod od istraživačkih i nastavnih aktivnosti.	Neograničeno	Posebna radna mjesta (istraživači)	<ul style="list-style-type: none"> • Dovoljna razina kvalifikacije, sveučilišna diploma koju mora priznati talijanska uprava. • Prethodni status poreznog rezidenta u inozemstvu. • Obavljanje istraživačkih ili nastavnih aktivnosti u inozemstvu najmanje 2 uzastopne godine • Obavljanje nastavnih/istraživačkih aktivnosti u Italiji u javnom ili privatnom sektoru.
	50% popusta na zarađeni prihod.	5 godina	Specifični poslovi (sportaši)	<ul style="list-style-type: none"> • Sportaš, kako je definirano važećim zakonodavstvom: Zakon br. 91/1981 • Nema porezne rezidentnosti 2 godine prije dolaska, mora boraviti najmanje 2 godine. • Obavljanje posla najmanje 183 dana u Italiji.

Zemlja	Vrsta sheme	Trajanje	Ciljna populacija	Zahtjevi
				<ul style="list-style-type: none"> • Plaćanje 0,5% porezne osnovice kao doprinos (članak 16., klauzula 5-quinquies Zakonodavne uredbe br. 147/2015 i Rezolucija br. 17/E, 10. ožujka 2021.).
	7% paušalnog poreza na inozemne mirovine i prihode	6 godina	Umirovljenici	<ul style="list-style-type: none"> • Inozemni primatelj mirovine. • Preseljenje u južno selo s manje od 20.000 stanovnika. • Nerezident najmanje posljednjih 5 godina. • Posljednja zemlja porezne rezidentnosti bila je država članica EU-a.
Luksemburg	Beneficije kao što su izjednačavanje porezne osnovice troškovi selidbe, stalni troškovi: školarine, naknada za život (do 8% prihoda ili 1.500 EUR), oslobođanje od 50% dohotka kao bonus za useljavanje i 30% godišnje bruto naknade.	8 godina	Visoko plaćeni radnici	<ul style="list-style-type: none"> • Raditi prvenstveno u Luksemburgu, i da nije prihvatio posao radnika koji nije korisnik • Minimalna godišnja naknada od 100.000 EUR. • Nerezident posljednjih 5 godina, nema prebivališta unutar 150 km od luksemburške granice.
Malta	Porez na dohodak po stopi od 15%.	5 godina (malteški državljani povratnici), 3 godine (svi ostali državljani)	Visoko plaćeni i visokokvalificirani radnici ili umirovljenici	<ul style="list-style-type: none"> • Nemaleški državljani: prebivalište na Malti, posebne kompetencije i prihod od najmanje 45.000 EUR. • Malteški državljani: žive na Malti 20 godina, ali ne tijekom 10 godina koje prethode podnošenju zahtjeva za program, prihod od najmanje 75.000 EUR godišnje. • Umirovljenik (mirovine čine najmanje 75% prihoda).
Nizozemska	Neoporezivi odbitak jednak 30% zarađenog dohotka do 216.000 eur.	10 godina (prije 2012.)	Visoko plaćeni radnici	<ul style="list-style-type: none"> • Posebno stručno znanje koje je nisko dostupno u Nizozemskoj (minimalna plaća

Zemlja	Vrsta sheme	Trajanje	Ciljna populacija	Zahtjevi
		godine), 8 godina (prije 2019. godine), 5 godina (trenutno)		54.781 EUR godišnje) ili diplomirani magistar/doktorand mlađi od 30 godina (minimalna plaća 29.149 EUR) ili znanstveni istraživač ili medicinski specijalist (bez zahtjeva za visinu plaće). • Zapošljavanje iz inozemstva (osim u slučaju doktorata na nizozemskom sveučilištu i zaposlenja u godini nakon stjecanja diplome).
Portugal	10% paušalnog poreza na inozemni mirovinski dohodak (ili 0% prije travnja 2020. godine),	10 godina (može se zaustaviti i nastaviti)	Umirovljenici	<ul style="list-style-type: none"> • Nerezident u porezne svrhe najmanje posljednjih 5 godina. • Živi u Portugalu najmanje 183 dana godišnje ili imati značajnu stambenu nekretninu.
	<ul style="list-style-type: none"> • 20% paušalne stope poreza na dohodak iz Portugala. • Oslobođenje od poreza na dohodak stranog podrijetla. <ul style="list-style-type: none"> • 0% poreza na kripto prihod. • 0% poreza na dividende, kamate i prihode od nekretnina, kapitalne dobitke od prodaje nekretnina, tantijema i pripadajućih prihoda. 		Visokokvalificirani radnici	<ul style="list-style-type: none"> • Zapošljavanje na poslu na popisu poslova visoke vrijednosti. • Strani dohodak koji je već oporezovan u državi u kojoj se ostvaruje dohodak.
Španjolska	Imigrantski režim (španj. Régimen de impatriados): jedinstvena stopa od 24% na svjetske godišnje prihode manje od 600.000 EUR (47% iznad tog iznosa)	6 godina	Visoko plaćeni radnici	<ul style="list-style-type: none"> • Nerezident najmanje posljednjih 10 godina. <ul style="list-style-type: none"> • Dolazak zbog ugovora o radu kod španjolskog poslodavca i rada u Španjolskoj (najmanje 85% radnog vremena). • Ne biti profesionalni sportaš (od 2015. godine).
Švedska	Porez za stručnjake: 25% popusta na ostvareni dohodak.	5 godina	Visoko plaćeni i visokokvalificirani	<ul style="list-style-type: none"> • Nerezident najmanje posljednjih 5 godina i boravak najviše 5 godina.

Zemlja	Vrsta sheme	Trajanje	Ciljna populacija	Zahtjevi
			radnici	<ul style="list-style-type: none"> • Specifične i teško dostupne kvalifikacije u Švedskoj ili radnici koji zarađuju više od 105.001 SEK mjesečno (106.314 EUR godišnje).

Izvor: Izrada autorice prema lokalnim zakonodavstvima i podacima dostupnim na: <https://www.taxobservatory.eu//www-site/uploads/2023/10/OnlineAppendix.pdf>

Iz gore navedene tablice, može se zaključiti kako je svaka od država članica EU napravila takvu poreznu politiku poreza na dohodak koja će zadovoljiti svoje gospodarske ciljeve zemlje. Ciljana populacija poreznih politika poreza na dohodak i uvjeti ostvarivanja poreznih shema mogu dati uvid u gospodarske ciljeve svake od država, a u većini zemalja ovakve porezne sheme usmjerene su na visokokvalificirane i/ili visoko plaćene radnike.

Visokokvalificirani radnici imaju središnju i glavnu ulogu u današnjem gospodarstvu znanja. Talentirani pojedinci daju iznimno izravan doprinos, uključujući revolucionarne inovacije i znanstvena otkrića te koordiniraju i usmjeravaju akcije mnogih drugih, potičući razinu znanja i potičući gospodarski rast (Kerr i sur., 2016.). Politike usmjerene na ovaj dio radnika za cilj imaju privući takav kadar radnika u svoju zemlju s posebnim poreznim politikama, pošto su takvi pojedinci najčešće najosjetljiviji na progresivnost poreznog sustava zbog svojih visokih primanja. Visoko plaćeni pojedinci su poželjni zbog količine dohotka koju ostvaruju i s kojom raspolažu, te su su ključni u ekonomiji znanja jer posjeduju specijalizirane vještine i obrazovanje koje potiču inovacije i ekonomski rast. Njihov doprinos ljudskom kapitalu jača konkurentsku prednost kompanija i omogućava im efikasno korištenje resursa te prijenos znanja, time ovi pojedinci postaju važan pokretač inovativnosti i produktivnosti u modernim društvima. Porezne politike također ciljanju i određena radna mjesta koja su uglavnom specifična za određena zanimanja. Tako primjerice neke zemlje imaju specifične porezne sheme za privlačenje radnika na specifična radna mjesta kao što su znanstvenici, istraživači te ostala visokokvalificirana radna mjesta na tržištu rada zemlje u kojoj nema dovoljno domicilnog stanovništva koje bi moglo udovoljiti potražnji za takvim radnim mjestima. Još jedna najčešća ciljana skupina poreznih shema poreza na dohodak su umirovljenici. Najčešći ciljevi poreznih politika usmjerenih na njih, uglavnom su usmjerene na privlačenje domicilnog stanovništva koje je napustilo zemlju.

4.2.1. Rangiranje posebnih režima poreza na dohodak

Iako većina zemalja članica EU ima neku vrstu poreznih shema vezanih uz porez na dohodak, pojedinačni su sustavi neravnomjerno agresivni i stoga različitog intenziteta sudjeluju u ubrzanju porezne konkurencije među zemljama EU-a. Kako bi se pridodala ocjena pojedinom režimu, Flamant, Godar i Richard (2021.) napravili su rangiranje poreznih shema poreza na dohodak pri čemu su korišteni sljedeći parametri za klasifikaciju ovih režima i izradu okvirne

ljestvice štetnosti na razini Europske unije:

- **Trajanje režima:** Što je režim dugotrajniji, to postaje privlačniji i uzrokuje veće porezne gubitke na razini Europske unije. Osim toga, pojedinac koji nerado traži kratkoročna oslobođenja od poreza imat će mnogo više poticaja da to učini ako je trajanje sheme dugoročnije.
 - Ocjena 1 - trajanje od 4 godine ili kraće (dovoljno kratko razdoblje koje ne potiče preveliku mobilnost iz isključivo fiskalnih razloga),
 - ocjena 2 - od 5 do 6 godina,
 - ocjena 3 - od 7 do 8 godina,
 - ocjena 4 za sve dugotrajnije sheme.

Trenutačno je prosječno trajanje režima u cijelom EU-u više od 7,5 godina.

- **Uvjeti naknade:** Mjeri se u kojoj se mjeri režimom narušava progresivnost poreza na dohodak u zemlji koja ga provodi. Mnogi od tih programa osmišljeni su tako da nude oslobođenja od poreza samo najbogatijima kako bi se znatno smanjila njihova porezna osnovica i privukli visokokvalificirani radnici. Pokazatelj uzima u obzir i eksplicitne i implicitne pragove primitaka koji su potrebni svakom podnositelju zahtjeva da bi stvarno ostvario korist od određenog režima. Neki sustavi uključuju jasno naveden uvjet naknade (porezni obveznik mora postići određeni godišnji prag dohotka). Drugim sustavima utvrđuje se implicitni uvjet naknade odobravanjem izuzeća koje se primjenjuje samo iznad određenog iznosa prihoda (npr. paušalna stopa poreza od 32% koja će koristiti samo pojedincima koji obično podliježu višoj efektivnoj poreznoj stopi).
 - Ocjena 1 - dodjeljuje se ako se ne primjenjuju ni eksplicitni ni implicitni uvjeti naknade, odnosno režim ne koristi samo bogatim poreznim obveznicima,
 - ocjena 2,5 - postoje uvjeti naknade (ispod 200.000 EUR),
 - ocjena 4 označava uvjet visoke razine naknade (više od 200.000 EUR oporezivog dohotka godišnje).
- **Zahtjev za profesionalnu djelatnost:** Neki režimi nastoje privući određene vrste profesionalaca (umjetnike, istraživače itd.). Takvi sustavi mogu imati gospodarsku svrhu koja nadilazi privlačenje poreznih prihoda i istodobno manje ugrožavaju poreznu osnovicu susjednih zemalja jer su usmjereni samo na određene skupine radnika. Drugi sustavi, naprotiv, čak i ne zahtijevaju sudjelovanje na tržištu rada kako bi imali koristi. Ne samo da je potencijalno povratna inozemna porezna osnovica veća u tim slučajevima, već povrat

poreznih prihoda postaje jedina motivacija za ove režime. Osim toga, omogućavanjem novim stanovnicima da imaju koristi od režima bez zaposlenja ili poslovanja, ova vrsta povlaštenog režima može olakšati prijevaru.

- Ocjena 1 - dodjeljuje se kada je ciljani samo određeni profesionalni segment,
 - Ocjena 2,5 - dodjeljuje se sustavima koji su usmjereni na sve osobe koje dorađuju rad,
 - ocjena 4 - sustavima koji ne zahtijevaju nikakvo sudjelovanje u stvarnoj gospodarskoj aktivnosti (primjenjivo i na umirovljenike i/ili bogate porezne obveznike bez potrebe za zapošljavanjem).
- **Veličina porezne olakšice:** Opseg oslobođenja od poreza mjeri se omjerom između poreza koji plaća pojedinac koji ostvaruje 200.000 EUR oporezivog dohotka godišnje (500.000 EUR neto bogatstva godišnje u slučaju režima vrlo visokog bogatstva) i koji ostvaruje korist od predmetnog režima i poreza koji plaća sličan pojedinac koji nema koristi od režima. Bodovanje se primjenjuje s obzirom na opseg oslobođenja od poreza:
 - ocjena 1 - dodjeljuje se poreznom opterećenju koje je jednako najmanje 80% opterećenja nametnutog nekorisniku,
 - ocjena 2 - opterećenju od 60 do 80%,
 - ocjena 3 - opterećenju od 40 do 60%,
 - ocjena 4 - opterećenju ispod 40%.

Kombinirajući ta četiri kriterija, napravljeno je okvirno rangiranje ispitanih programa s obzirom na njihovu razinu štetnosti. U nastavku je prikazana tablica sa ocijenjenim režimima posebnih poreznih politika prema gore navedenim kriterijima.

Tablica 4. Ocjene agresivnosti specifičnog poreznog režima osobnog dohotka u zemljama članica EU

Režim	Ocjena trajanja režima	Ocjena uvjeta nagrađivanja	Ocjena zahtjeva za profesionalnu aktivnost	Veličina ocjene porezne olakšice	Ocjena štetnosti
Grčka – HNWI (500.000 EUR)	4	4	4	4	16
Italija – HNWI (500.000 EUR)	4	4	4	3	15
Cipar – visoki prihodi	4	2,5	3	4	13,5
Grčka – mirovine	4	1	4	4	13
Danska – pravilo 32,84%	3	2,5	3	3	11,5
Cipar – mirovine	4	1	2	4	11
Portugal – mirovine	4	1	2	4	11
Italija – režim dolaznih radnika	4	1	3	3	11
Luksemburg – zapošljavanje	3	2,5	3	2	10,5

Režim	Ocjena trajanja režima	Ocjena uvjeta nagradivanja	Ocjena zahtjeva za profesionalnu aktivnost	Veličina ocjene porezne olakšice	Ocjena štetnosti
međunarodnih zaposlenika					
Švedska – porez stručnjaka	2	2,5	2	4	10,5
Portugal – režim NHR-a	4	1	2	3	10
Francuska – imigrantski režim	3	1	3	3	10
Cipar – niska primanja (50.000 EUR)	3	1	3	3	10
Nizozemska – pravilo 30%	2	2,5	3	2	9,5
Španjolska – imigrantski režim	2	2,5	3	2	9,5
Irska – SARP	2	2,5	3	2	9,5
Italija – mirovine	2	1	2	4	9
Belgija – režim stranih izvršnih direktora	3	1	2	2	9
Malta – visoki prihodi i mirovine	1	2,5	2	3	8,5
Italija – sportaši	2	1	1	4	8
Austrija – režim odbitka od 20%	2	1	3	2	8
Finska – pravilo 32%	1	2,5	2	2	7,5
Italija – istraživači	1	1	1	4	7
Finska – istraživači	1	1	1	4	7
Austrija – režim umjetnika	2	1	1	2	6

Izvor: Izrada autorice prema EU Tax Observatory., (2024.)

Čini se da su najagresivniji režimi nedavno uvedeni grčki i talijanski paušalni porezni režimi na dohodak stranog podrijetla, a oba su posebno osmišljena kako bi privukla pojedince visoke neto vrijednosti. Oba režima također omogućuju takvim pojedincima da imaju koristi tijekom razdoblja duljih od 8 godina, pri čemu nije potrebna stvarna gospodarska aktivnost da bi se ostvarila korist od režima. Sustavima se omogućuje smanjenje porezne stope za više od 50% za oporezive prihode od najmanje 500.000 EUR, što ih također svrstava na vrh ljestvice u pogledu veličine pokazatelja porezne olakšice. Nekoliko drugih režima također postiže relativno visoku ocjenu u dimenziji veličine ocjene poreznih olakšica, što omogućuje posebno niske efektivne porezne stope u usporedbi s pojedincima koji nemaju koristi od režima. To uključuje ciparski režim s visokim dohotkom i talijanski režim dolaznih radnika, od kojih svaki nudi smanjenje poreza na dohodak od preko 60% za oporezivi dohodak od 150.000 EUR godišnje. Različiti mirovinski sustavi, npr. na Cipru, u Grčkoj, Portugalu i Italiji, primjenjuju sličan način rada, odobravajući stranim umirovljenicima porezno opterećenje u iznosu od 15% do 25% poreznog opterećenja koje se primjenjuje na "domaće umirovljenike" na oporezivi mirovinski dohodak

od 150.000 EUR godišnje. Najmanje agresivni sustavi uključuju prvenstveno kratkoročne programe i one namijenjene privlačenju određenih stručnjaka (npr. austrijski program za umjetnike i sportaše ili finski program za istraživače, potonji unatoč vrlo visokom poreznom oslobođenju).

S druge strane korisnost poreznih režima poreza na dobit može se procijeniti kroz broj korisnika takvih specijalno dizajniranih politika te procijenjenom trošku u odnosu na dobit prema pojedinom korisniku režima. Tablica u nastavku daje prikaz broja korisnika poreznih režima za sheme, procijenjeni fiskalni trošak, te prosječna dobit po korisniku za sheme za koje je taj podatak bio dostupan.

Tablica 5. Prikaz broja korisnika poreznih sheme poreza na dobit, procijenjeni fiskalni trošak, te prosječna dobit po korisniku za zadnje dostupno razdoblje

Režim	Broj korisnika (u zadnje dostupnoj godini)	Procijenjeni fiskalni trošak u milijunima EUR (procjena donje granice)	Prosječna dobit po korisniku u EUR
Austrija – režim odbitka od 20%	531 (2020.)	0,39 (2020.)	1.747
Austrija – režim umjetnika	177 (2019.)	3,08 (2019.)	17.401
Belgija – režim stranih izvršnih direktora	24.311 (2021.)	136,7 (2021.)	5.625
Danska – pravilo 32,84%	7.699 (2019.)	160,1 (2019.)	20.794
Finska – pravilo 32%	600 (2021.)	2,39 (2021.)	3.983
Francuska – imigrantski režim	13.704 (2019.)	180 (2019.)	13.135
Grčka – HNWI	58 (2021.)	9,1 (2021.)	15,896
Grčka – mirovine	206 (2021.)	-	-
Irska – Shema nedoznaka	8.500 (2017.)	255 (2017.)	30.000
Irska – SARP	1.481 (2018.)	36,6 (2020.)	22.061
Italija – režim dolaznih radnika	1.850 (2006.)	57,7 (2006.)	31.194
Italija – HNWI	421 (2019.)	42,1 (2019.)	100.000
Nizozemska – pravilo 30%	92.048 (2020.)	1.100 (2020.)	11.950
Portugal – režim NHR-a + mirovine	23.000 (2020.)	619,8 (2019.)	26.948
Španjolska – imigrantski režim	9.852 (2020.)	502,7 (2020.)	51.020
Švedska – porez stručnjaka	2.965 (2020.)	87,1 (2020.)	29.376
Ujedinjeno Kraljevstvo - režim bez doznaka	45.700 (2018.)	1.371 (2018.)	30.000
Ukupno*:	262.999	7.467	28.392

*Zbog oskudnosti pojedinačnih podataka, radi se o ukupnoj procijeni za 2023. godinu.

Izvor: Izrada autorice prema EU Tax Observatory.

Prema prikupljenim podacima, gotovo 263.000 pojedinaca diljem Europske unije trenutno ima koristi od posebnih poreznih režima međutim, ta bi se brojka najvjerojatnije trebala povećati za

najmanje 50% zbog nedostatka najnovijih podataka za neke zemlje i nedostatka podataka za neke programe. Prikupljeni podaci pokazuju da posebni programi za nove porezne obveznike s vremenom privlače sve više korisnika. To je slučaj sa svim programima osim britanske sheme doznake (koja pokazuje smanjenje broja korisnika, vjerojatno zbog Brexita) i austrijskog režima radnika. Rezultati procjena fiskalnih troškova zaokruženi su na niže granice zbog nedostatka podataka. Izračun ukupne fiskalne dobiti ukidanjem svih posebnih poreznih režima u donjoj granici upućuje na trenutni dodatni iznos prihoda za EU u iznosu od nešto više od 4,5 milijardi EUR na godišnjoj razini, što je približno jednako proračunu programa EU-a Erasmus. Još jedan način da se procijeni gubitak fiskalne dobiti, kao i prednost za korisnike shema, je pogledati porezni trošak po korisniku. Prema dostupnim podacima najniži prosječni trošak je za režim odbitka u Austriji gdje je prosječan trošak jednak 1.747, dok je najviši u Italiji s režimom HNWI, te prosječni trošak iznosi 100.000 po korisniku sheme.

4.3. Implikacije istraživanja za porezne politike

U Europskoj uniji vrlo je malo studija usmjereno na utjecaj poreznih oslobođenja na dolazak kvalificiranih radnika ili bogatih pojedinaca, prvenstveno zbog nedostatka preciznih podataka (OECD, 2011.). Osim toga, više se pozornosti posvećuje drugim širim poreznim pitanjima kao što su utaja poreza, tržišno natjecanje u porezu na dobit ili opće porezne reforme u pojedinim zemljama. Jedina iznimka je Danska, gdje su reformu iz 1991. (32,84% paušalnog poreza na plaće i bonuse) detaljno proučavali Kleven i suradnici (2014). Studija je utvrdila jasan učinak privlačenja radnika. Danski slučaj preuzet je u članku o mobilnosti izumitelja Akcigit et al. (2015). Zaključuju da su strani izumitelji značajno pogođeni najvišim poreznim stopama prilikom donošenja odluka o poreznom prebivalištu. Uz iznimku Danske, malo je europskih programa detaljno proučeno. Provedba španjolskog *Régimen de impatriados* iz 2005., koji je vrlo specifično usmjeren na sportaše, također je zaključila o elastičnosti migracije stranih igrača u odnosu na neto poreznu stopu oko jedan (Kleven i sur., 2014.)

Odljev mozgova sve je veća briga za mnoge zemlje koje doživljavaju velike stope emigracije svojih visokoobrazovanih građana. Iako je nekoliko europskih zemalja osmislilo povlaštene porezne sheme kako bi privukle visokokvalificirane pojedince, postoje ograničeni empirijski dokazi o učinkovitosti fiskalnih poticaja u kontekstu odljeva mozgova i o migracijskim odgovorima izvan onih koji najviše troše. (Flamant, Godar i Richard, 2021.) Analiza recentnih trendova u porezu na dohodak upućuje na to da je porezno natjecanje tijekom proteklog desetljeća dobilo novi zamah. Pad najviših zakonskih stopa poreza na dohodak prestao je od

financijske krize 2008. godine. Međutim, u sustave poreza na dohodak država članica uvedeni su mnogi novi povlašteni režimi te je doneseno nekoliko mjera za sužavanje osnovice kako bi se dodatno smanjilo opterećenje poreza na dobit. Usmjeravanjem na najmobilnije dijelove porezne osnovice, kao što su osobe s visokim dohotkom i visokokvalificirani radnici, mnogi od tih poreznih poticaja ne samo da ugrožavaju djelotvornu naplatu prihoda u zemljama EU-a, već i horizontalnu i vertikalnu pravednost poreznih sustava. Nalazi upućuju na to da je porezno natjecanje u EU-u dinamično i sve više poprima oblik povlaštenih režima za određene skupine poreznih obveznika ili vrste dohotka kada se opće smanjenje poreza može smatrati preskupim. Zajedničko tržište potencijalno pojačava pritiske na smanjenje izravnog oporezivanja jer se pojedinci i poduzeća mogu slobodnije kretati bez odricanja od prednosti relativno visokih javnih dobara u zemljama s visokim porezima (Flamant, Godar i Richard, 2021.).

Kao jedna od preporuka o poreznim politikama u EU, Flamant, Godar i Richard (2021.) navode potrebu za povećanim poreznim usklađivanjem u Europskoj uniji pri čemu se navodi Reforma mandata Skupine za Kodeks o postupanju EU-a, kojom bi se područje primjene proširilo na porez na dohodak i proširila definicija štetnosti kako bi se uključili nepovlašteni sustavi poreza na dobit, predstavljala bi važan korak u borbi protiv najagresivnijih oblika poreznog natjecanja među zemljama članicama. Ako institucije EU-a doista ne mogu ili ne žele stati na kraj štetnim posebnim sustavima, alternativni način za uklanjanje porezne konkurencije za pojedince bio bi uspostava jednostranog mehanizma za privremeno oporezivanje iseljenika koji odluče premjestiti svoju poreznu rezidentnost izvan određene zemlje. Ako se provede, reformom bi se predviđalo da bi se taj porez nakon odlaska trebao izračunavati u skladu s načelom diferencijalnog oporezivanja. Zemlja odlaska oporezivala bi iseljenika na nekoliko godina kao da se oporezivao svjetski dohodak pojedinca, dok bi zauzvrat zemlja davala porezne olakšice koje bi odgovarale iznosima poreza koji su već plaćeni u inozemstvu, a posebno onima plaćenima u novom poreznom prebivalištu, odnosno zemlji odredištu. Ako se takve jednostrane mjere uvedu, odmah bi uklonile dio poreznih poticaja za promjenu zemlje porezne rezidentnosti, prepuštajući odluku o iseljensktvu drugim motivima za odlazak za koje se pretpostavlja da su potpuno legitimni. Nacionalni porezni egzil bio bi snažno ograničen zahvaljujući odvrćajućim učincima predloženog mehanizma. Stoga se argument koji se iznosi protiv poreza na bogatstvo, pod pretpostavkom da ova vrsta mjere potiče migraciju, ovdje ne može primijeniti s obzirom na to da se ovom reformom dio poticaja za migraciju nadoknađuje porezna pitanja. Glavni je cilj ovog prijedloga stati na kraj poreznom natjecanju EU-a kako bi se privukli europski porezni obveznici čineći povlaštene sustave neučinkovitima. Naime,

provedba gore navedenih mjera može se opravdati jednostavnim isticanjem da porezni obveznik koji je stekao bogatstvo u svojoj matičnoj zemlji, a istovremeno ima koristi od njezina obrazovnog sustava, javne infrastrukture i usluga, kao i od prevladavajuće gospodarske, političke i pravne klime, ima dužnost nastaviti privremeno doprinositi poreznim prihodima ove zemlje, čak i nakon preseljenja u zemlju s povoljnijim poreznim režimom.

Provedba takvih mjera odmah bi stvorila mnoge prepreke, posebno s obzirom na postojeće pravo Zajednice i porezne sporazume kojima se uređuju bilateralna pravila o oporezivanju mnogih država članica kao što je DTT (engl. „*Double taxation treaties*“). Jasno je da bi se ova reforma mogla suočiti s pravnim i političkim preprekama, međutim, institucije EU-a trajno preispituju ovlasti država članica u pitanjima oporezivanja. Ako institucije EU ne mogu regulirati agresivno natjecanje u području poreza na dohodak, to može potaknuti pojedine zemlje članice da poduzmu jednostrane mjere protiv poreznog odstupanja svojih poreznih obveznika. (Flamant, Godar i Richard, 2021.) Stoga su ciljevi koje bi trebalo ostvariti u sklopu promjena porezne politike, a kako bi se potaklo zapošljavanje, prije svega povezani uz smanjenje ukupnog poreznog i neporeznog opterećenje rada te pojednostavljenje i stabilizaciju poreznog sustava. Na to se nadovezuje i smanjenje porezne evazije, odnosno smanjenje isplata plaća "na ruke" te legalizacija neprijavljenog rada (Šimurina i Galić, 2015.)

5. ZAKLJUČAK

Migracija stanovništva predstavljaju dinamičan i kompleksan fenomen koji je prisutan u društvu od davnina. Uzroci migracija mogu se podijeliti u dvije osnovne skupine: negativne faktore u mjestu prebivališta (npr. nezaposlenost, niske plaće) koji potiču na emigraciju i privlačne faktori u potencijalnim odredišnim destinacijama (npr. bolje prilike za zaposlenje i zaradu, bolji uvjeti života, politička i rasna tolerancija) koji potiču imigraciju.

Građani država članica EU-a imaju slobodu kretanja unutar unutarnjih granica EU-a. Migracijske politike unutar EU-a, u odnosu na građane zemalja koje nisu članice, sve se više bave privlačenjem određenog migrantskog profila, često u pokušaju ublažavanja specifičnog nedostatka vještina. Na migraciju u Europskoj uniji utječe kombinacija ekonomskih, ekoloških, političkih i društvenih čimbenika ili u zemlji podrijetla migranta (faktori pritiska) ili u zemlji odredišta (faktori privlačenja). Povijesno gledano, smatra se da su relativni ekonomski prosperiteti i politička stabilnost Europske unije imali značajan utjecaj na imigrante. U zemljama odredišta imigracija se može koristiti kao alat za rješavanje specifičnih nedostataka na tržištu rada. Migracije u Europi su intenzivne, dugotrajno se odvijaju kroz povijest i utječu na mnoge različite aspekte društva. U Europskoj uniji mogu se promatrati dvije vrste migracija; migracije državljana Europske unije između zemalja članica te useljavanje iz trećih zemalja u Europsku uniju. Temeljem analiziranih podataka o migracijama na europskom području može se zaključiti kako je u Europskoj uniji u posljednjih 10 godina brojčano značajniji priljev osoba čije je prethodno prebivalište bilo izvan Europske unije od migracija unutar granica Europske unije te da su u Europskoj uniji osobe koje nemaju državljanstvo jedne od zemalja članica zastupljenije u mlađim dobnim skupinama. Kako bi se dodatno olakšao pristup europskom tržištu migrantima, te olakšao administrativni pristup, Europska unija uvela je programe kao što su pojedinačne dozvole i EU plave karte, koje kroz godine imaju sve više korisnika.

Kao jedna od determinantni migracija uzima se i razina poreza na dohodak od nesamostalnog koju pojedinac plaća. Porez na dohodak jedan je od najsloženijih poreza. Porezne stope na dohodak od nesamostalnog rada variraju među državama članicama Europske unije, a mogu se primjenjivati različite stope ovisno o visini i vrsti dohotka, pri čemu se ove razlike odražavaju u nacionalnim ekonomskim politikama, socijalnim prioritetima, te fiskalnim strategijama države članice.

Zemlje EU-a uvode različite porezne poticaje kako bi privukle visokokvalificirane migrante,

poput smanjenja porezne stope za novopridošle radnike. Analiza posebnih stopa poreza na dohodak od nesamostalnog rada kao determinante migracija radnika pruža uvid u to kako porezna politika ima potencijal da utječe na mobilnost radne snage unutar EU. Posebne stope poreza na dohodak od nesamostalnog rada mogu značajno utjecati na migracije radnika, budući da porezni sustavi i stope variraju među državama. Rezultati empirijskih analiza pokazuju da je manje vjerojatno da će kvalificirani migranti ili iseljenici migrirati u zemlju ako su stope poreza na dohodak (ili njihova progresivnost) relativno visoke u usporedbi sa zemljom podrijetla, a posebno kod kvalificiranih migranata, viša razina oporezivanja osobnog dohotka smanjuje vjerojatnost pozitivnih migracijskih tokova kvalificiranih radnika. Viša razina plaća za obrazovane radnike u odabranoj zemlji odredišta u odnosu na izvornu zemlju podrijetla, povećava obujam migracije kvalificiranih osoba, kao i BDP zemlje odredišta. Prema empirijskim istraživanjima, iseljenici kao i kvalificirani migranti uglavnom imaju tendenciju da odlaze u nesusjedne, ali ne previše udaljene zemlje. Broj iseljenika i kvalificiranih migranata veći je među zemljama OECD-a i gospodarstvima sa zajedničkim službenim jezikom. Među promatranim varijablama poreza na dohodak, progresivnost poreznog sustava u razredima s visokim ili vrlo visokim razinama dohotka, kvantitativno predstavlja najvažniju komponentu za iseljenike ili migrante koji se odlučuju na proces migracije.

Analiza recentnih trendova u porezu na dohodak upućuje na to da je porezno natjecanje tijekom proteklog desetljeća dobilo novi zamah. Pad najviših zakonskih stopa poreza na dohodak prestao je od financijske krize 2008. godine. Međutim, u sustave poreza na dohodak država članica uvedeni su mnogi novi povlašteni režimi te je doneseno nekoliko mjera za sužavanje osnovice kako bi se dodatno smanjilo opterećenje poreza na dobit. Usmjeravanjem na najmobilnije dijelove porezne osnovice, kao što su osobe s visokim dohotkom i visokokvalificirani radnici, mnogi od tih poreznih poticaja ne samo da ugrožavaju djelotvornu naplatu prihoda u zemljama EU-a, već i horizontalnu i vertikalnu pravednost poreznih sustava. Nalazi upućuju na to da je porezno natjecanje u EU-u dinamično i sve više poprima oblik povlaštenih režima za određene skupine poreznih obveznika ili vrste dohotka kada se opće smanjenje poreza može smatrati preskupim. Zajedničko tržište potencijalno pojačava pritiske na smanjenje izravnog oporezivanja jer se pojedinci i poduzeća mogu slobodnije kretati bez odricanja od prednosti relativno visokih javnih dobara u zemljama s visokim porezima. Kao uspješnost posebnih poreznih režima u privlačenju migranata na području EU, govori i brojka koja je veća od 260.000 korisnika takvih režima na području EU koje su uspjele sa svojom atraktivnošću privući željeni kadar migranata u zemlju odredišta.

POPIS LITERATURE

1. Asen, E., Patent Box Regimes in Europe. Tax foundation - Europe, preuzeto s: <https://taxfoundation.org/data/all/eu/patent-box-regimes-europe-2021/>
2. Bassetto, J., & Ippedico, G. (2023.). Can Tax Incentives Bring Brains Back? Returnees Tax Schemes and High-Skilled Migration in Italy. Minhen: CESifo. Preuzeto s: <https://www.cesifo.org/en/publications/2023/working-paper/can-tax-incentives-bring-brains-back-returnees-tax-schemes-and-high>
3. Blažić, H., (2006.), Usporedni porezni sustavi: Oporezivanje dohotka i dobiti. Rijeka: Sveučilište u Rijeci, Ekonomski fakultet.
4. Constant, A. F. i Zimmermann, K. F. (2013.). International Handbook on the Economics of Migration. Cheltenham: Edward Elgar Publishing.
5. Council of the European Union (2018.). Italy's notional interest deduction regime (IT019). Brussels: Council of the European Union, preuzeto s: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-14364-2018-ADD-4/en/pdf>
6. Council of the European Union (2019.). Malta's patent box regime (MT015). Brussels: Council of the European Union, preuzeto s: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-14114-2019-ADD-1/en/pdf>
7. Council of the European Union (2019.). Poland's notional interest reduction regime (PL011). Brussels: Council of the European Union, preuzeto s: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST14114-2019-ADD-2/en/pdf>
8. Czaika, M., & Parsons, C. R. (2017.). The gravity of high-skilled migration policies, (str. 603-630). Demography, vol. 54 izdanje 2.
9. De Haas, H., Castles, S., & Miller, M. J. (2019.). The age of migration: International population movements in the modern world. London: Bloomsbury Publishing.
10. Dorn, J. i Zweimüller, J. (2021.). The Impact of Eastern Enlargement on the European Union. European Union Studies Association.
11. Egger, P., & Radulescu, D. M. (2009.). The influence of labour taxes on the migration of skilled workers, (str. 1365-1379). World Economy, 32(9).
12. Euraxess (2022.). Researcher's Guide to AUSTRIA. Beč; OeAD-GmbH – Agentur für Bildung und Internationalisierung, preuzeto s: <https://oead.at/fileadmin/Dokumente/oead.at/KIM/Downloadcenter/Incoming/ResearchersGuideA T.pdf>

13. Europska komisija. Taxation trends in the European Union. Preuzeto s: https://taxation-customs.ec.europa.eu/taxation-1/economic-analysis-taxation/taxation-trends-european-union_en
14. Europska komisija (2023.). Migration and Home Affairs; EU Blue Card. Preuzeto s: https://home-affairs.ec.europa.eu/policies/migration-and-asylum/legal-migration-and-integration/work/eu-blue-card_en
15. Europska komisija (2024.). Pact on Migration and Asylum. Preuzeto s: https://home-affairs.ec.europa.eu/policies/migration-and-asylum/pact-migration-and-asylum_en
16. Europska unija (2023.). Porez na dohodak u inozemstvu. Preuzeto s: https://europa.eu/youreurope/citizens/work/taxes/income-taxes-abroad/index_hr.htm
17. Europska unija (2024.). Lako razumljiva verzija – Europska unija. Preuzeto s: https://european-union.europa.eu/easy-read_hr
18. Europska unija. Oporezivanje. Preuzeto s: https://european-union.europa.eu/priorities-and-actions/actions-topic/taxation_hr
19. Europski parlament (2024.). Informativni članci o Europskoj uniji; Imigracijska politika. Europski parlament. Preuzeto s: <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/hr/sheet/152/imigracijska-politika>
20. Europski parlament (2024.). Informativni članci o Europskoj uniji; Slobodno kretanje osoba. Europski parlament. Preuzeto s: <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/hr/sheet/147/slobodno-kretanje-osoba>
21. Europski parlament, (2020.). Zašto ljudi migriraju? Europski parlament. Preuzeto s: <https://www.europarl.europa.eu/topics/hr/article/20200624STO81906/zasto-ljudi-migriraju>
22. Eurostat (2017.). Statistički podaci o migracijama i migrantnom stanovništvu. Preuzeto s: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Archive:Statisti%C4%8Dki_podaci_o_migracijama_i_migrantnom_stanovni%C5%A1tvu&oldid=327523
23. Eurostat (2018.). Glossary:Migration. Eurostat. Preuzeto s: <https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Glossary:Migration>
24. Eurostat (2020.). Glossary:European Economic Area (EEA). Preuzeto s: [https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Glossary:European_Economic_Area_\(EEA\)](https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Glossary:European_Economic_Area_(EEA))
25. Eurostat (2023.). Blue Cards granted and admitted family members, 2017–2022 (number). Preuzeto s: <https://ec.europa.eu/eurostat/statistics->

- explained/index.php?title=File:F3_Blue_Cards_granted_and_admitted_family_members,_2017%E2%80%932022_(number).png
26. Eurostat (2023.). Demography of Europe – 2023 edition. Preuzeto s: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/interactive-publications/demography-2023>
 27. Eurostat (2023.). Migration and asylum in Europe – 2023 edition. Preuzeto s: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/interactive-publications/migration-2023>
 28. Eurostat (2023.). Migration and migrant population statistics. Preuzeto s: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Migration_and_migrant_population_statistics#Migration_flow_s:_Immigration_to_the_EU_was_5.1_million_in_2022
 29. Eurostat (2023.). Residence permits – statistics on authorisations to reside and work. Preuzeto s: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Residence_permits_%E2%80%93_statistics_on_authorisations_to_reside_and_work#Single_procedure_for_non-EU_citizens_to_reside_and_work_in_the_EU
 30. Eurostat (2024.). Immigration by broad group of country of previous residence. Kodovi migr_imm12prv i migr_emi5nxt.
 31. Flamant, E., Godar, S. i Richard, G. (2021.). New Forms of Tax Competition in the European Union: an Empirical Investigation. Research Report - Rapport n°3. Eu-Tax, preuzeto s: <https://shs.hal.science/halshs-03461688/document>
 32. Franc, S., Časni, A. Č. i Barišić, A. (2019). Determinants of migration following the EU enlargement: a panel data analysis. *South East European Journal of Economics and Business*, 14(2), 13-22.
 33. Ghodsi, M., Stehrer, R. i Barišić, A. (2024). Which migrant jobs are linked with the adoption of novel technologies, robotisation, and digitalisation?. *Technology in Society*, 78.
 34. Global tax evasions – Report 2024, (2024.). EU Tax Observatory, preuzeto s: https://www.taxobservatory.eu/www-site/uploads/2023/10/global_tax_evasion_report_24.pdf
 35. Informativni članci o Europskoj uniji, Europski parlament. Izravno oporezivanje: oporezivanje fizičkih osoba i trgovačkih društava. Preuzeto s: <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/hr/sheet/80/izravno-oporezivanje-oporezivanje-fizickih-osoba-i-trgovackih-drustava>
 36. Jelčić, B. (2011.) Porezi: opći dio. Zagreb: Visoka poslovna škola Libertas
 37. Jelčić, Ba. i Jelčić, Bo. (1998.). Porezni sustav i porezna politika. Zagreb: Informator

38. Jennissen, R. (2007.). Causality Chains in the International Migrations System Approach, *Population Research and Policy Review*, vol. 26, no. 4, str. 411.-436.
39. Jurčić, Lj. ; Barišić, A. (2018.). Determinante, trendovi i implikacije suvremenih migracija. U: Jurčić, Lj., ur., 26. *Tradicionalno savjetovanje Hrvatskog društva ekonomista*, Opatija, Hrvatska.
40. Karakoulaki, M., Southgate L., Steiner, J. (2018). Introducing Critical Perspectives on Migration. *E-International Relations*
41. Kerr, S. P., Kerr, W., Özden, Ç., & Parsons, C. (2016.). Global talent flows, (str. 83-106). *Journal of Economic Perspectives*, 30(4).
42. Kesner-Škreb, M. (2004.). *Porez na dohodak*. Zagreb: Institut za javne financije.
43. Kleven, H., Landais, C., Munoz, M., & Stantcheva, S. (2020.). Taxation and migration: Evidence and policy implications, (str. 119-142). *Journal of Economic Perspectives*, 34(2).
44. Kleven, H., Landais, C., Saez, E., Schultz, E. (2014). Migration and wage effects of taxing top earners: evidence from the foreigners' tax scheme in denmark, *QJE*
45. Kremer, M., Schrijvers, J. i Holstag, J. (2013). Managed Migration: The New European Migration Policy. *European Journal of Migration and Law*, vol. 15 br. 2, str.123-145.
46. Lang, M. (2018.). Migration and Integration Policies in the EU: A Comparative Perspective. *European Journal of Migration and Law*, vol. 20 br. 3, str. 273-300.
47. Lee, E. (1966.). A Theory of Migration. *Demography*, vol. 3 br.1, 47-57. Preuzeto s: <https://www.jstor.org/stable/2060063>
48. Leitner, S. M., Stehrer, R. i Grieveson, R., (2019.). Policy Notes and Reports 30, EU Faces a Tough Demographic Reckoning. Bečki institut za međunarodne ekonomske studije. Preuzeto s: <https://wiiw.ac.at/eu-faces-a-tough-demographic-reckoning-dlp-4912.pdf>
49. Međunarodna organizacija rada (International Labour Organization, „ILO”), (2021.). *ILO Global Estimates on International Migrant Workers – Results and Methodology – Third edition*. Geneva: International Labour Office
50. Međunarodna organizacija za migracije (International Organization for Migration, „IOM”), (2019.). *Who is a Migrant?*. Geneva: International Organization for Migration.
51. Međunarodna organizacija za migracije (International Organization for Migration, „IOM”), (2021.). *World Migration Report 2022*. Geneva: International Organization for Migration.
52. Međunarodna organizacija za migrante (2019.) *Glossary on Migration*, ur: Alice Sironi, Céline Bauloz i Milen Emmanuel, dostupno na: https://publications.iom.int/system/files/pdf/iml_34_glossary.pdf

53. Mijatović, N. (2007.). Razmatranje teorijskih pristupa osnovnim institutima uređenja oporezivanja dohotka. Zagreb: Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu.
54. Ministry of Economy and Finance (b.d.). Tax incentives for attracting human capital in Italy. preuzeto s: <https://www.agenziaentrate.gov.it/portale/web/english/nse/individuals/tax-incentives-for-attracting-human-capital-in-italy>
55. Novak, G. L. i Kraljević, R. (2014.). Priručnik za edukatore. Zaštita izbjeglica i ranjivih skupina migranata. Zagreb: Hrvatski Crveni križ.
56. O. Stark i J. E. Taylor (199.). Migration Incentives, Migration Types: The Role of Relative Deprivation, *The Economic Journal*, vol. 101, br. 408.
57. Organizacija za ekonomsku suradnju i razvoj (Organisation for Economic Co-operation and Development „OECD”) (2011.). Taxation and Employment: The Taxation of Mobile High-Skilled Workers. Chapter 4. OECD, preuzeto s: https://read.oecd-ilibrary.org/taxation/taxation-and-employment/the-taxation-of-mobile-high-skilled-workers_9789264120808-6-en#page6
58. Organizacija za ekonomsku suradnju i razvoj (Organisation for Economic Co-operation and Development „OECD”) (2011.). Taxation and Employment: The Taxation of Mobile High-Skilled Workers. Chapter 4. OECD, preuzeto s: https://read.oecd-ilibrary.org/taxation/taxation-and-employment/the-taxation-of-mobile-high-skilled-workers_9789264120808-6-en#page6
59. Organizacija za ekonomsku suradnju i razvoj (Organisation for Economic Co-operation and Development „OECD”) (2021.). Tax Policy Reforms 2023. OECD and Selected Partner Economies. Preuzeto s: <https://www.oecd-ilibrary.org/sites/d8bc45d9-en/index.html?itemId=/content/publication/d8bc45d9-en>
60. Organizacija za ekonomsku suradnju i razvoj (Organisation for Economic Co-operation and Development „OECD”) (2023.) Taxing Wages 2023: Indexation of Labour Taxation and Benefits in OECD Countries. Preuzeto s: <https://www.oecd.org/tax/tax-policy/taxing-wages-brochure.pdf>
61. Organizacija za ekonomsku suradnju i razvoj (Organisation for Economic Co-operation and Development „OECD”) (2023.) Taxing Wages 2023: Indexation of Labour Taxation and Benefits in OECD Countries. Preuzeto s: <https://www.oecd.org/tax/tax-policy/taxing-wages-brochure.pdf>
62. Piketty, T. i Saez, E., (2013.). Chapter 7 - Optimal Labor Income Taxation, *Handbook of Public Economics*, Volume 5, (str. 391-474.). Pariz: Paris School of Economics

63. porezi. Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje (2013.-2024.). Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2013. – 2024. Preuzeto s: <https://www.enciklopedija.hr/clanak/porezi>
64. Porezna uprava (2016.). Oporezivanje primitaka iz radnog odnosa (plaće). XI. dopunjeno i izmjenjeno izdanje. Preuzeto s: https://www.porezna-uprava.hr/HR_publicacije/Prirucnici_brosure/Place_161nova.pdf
65. Porezna uprava, (2020.). Porez na dohodak od nesamostalnog rada (plaća). Preuzeto s: https://www.porezna-uprava.hr/baza_znanja/Stranice/RadnikPorezNaDohodakOdNesamostRada.aspx
66. PwC (2024.) Worldwide Tax Summaries Online. Preuzeto s: <https://taxsummaries.pwc.com/>
67. Rangelova, R. (2009.), Labour Migration fom East to West in The Context of European Union Integration. Tallin: EALE 21st Annual Conference. Preuzeto s: https://www.researchgate.net/publication/283480939_Rangelova_R_2009_Labour_Migration_fom_East_to_West_in_The_Context_of_European_Union_Integration_Paper_submitted_to_EALE_21st_Annual_Conference_September_10-12_2009_Tallin_Estonia
68. Razin, A., Sadka, E. i Swagel, F., (2000.). Tax burden and migration: a political economy theory and evidence, Volume 85, str. (167-190) Journal of Public Economics.
69. Schoorl, J. (1996.). Determinants of International Migration: Theoretical Approaches and Implications for Survey Research. Causes of International Migration, Proceedings of a Workshop, Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities
70. Simula, L. i Trannoy, A., (2009.). Optimal income tax under the threat of migration by top-income earners, Volume 94, Issues 1–2, veljača 2010, (str. 163-173), Journal of Public Economics.
71. Šimović, H. (2012.). Razvoj poreza na dohodak u Hrvatskoj: reforme i promašaji. EFZG working paper series, (01), (str. 1-23). Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Ekonomski fakultet.
72. Šimurina, N., & Galić, B. (2015.). Utjecaj poreznog opterećenja u sustavu poreza na dohodak i dobit na tržište rada u RH. (str. 427-443) Zagreb: Economics/Ekonomija, 22(2).
73. Šimurina, N., Šimović, H., Mihelja Žaja, M., Primorac, M., (2012.), Javne financije u Hrvatskoj. Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Ekonomski fakultet.
74. Timm, L., Giuliadori, M., & Muller, P. (2022.). Tax incentives for high skilled migrants: evidence from a preferential tax scheme in the Netherlands. IZA, preuzeto s; <https://www.iza.org/publications/dp/15582/tax-incentives-for-high-skilled-migrants-evidence-from-a-preferential-tax-scheme-in-the-netherlands>

75. UN DESA. (2019). International Migration 2019 Report. Odjel Ujedinjenih naroda za ekonomska i socijalna pitanja.

POPIS SLIKA

Slika 1. Distribucija međunarodnih migranata radnika po regijama u 2019. godini u postotnom iznosu.9

POPIS GRAFIKONA

Grafikon 1. Imigracija iz trećih zemalja, emigracija iz zemlja članica Europske unije (27) i imigracije iz drugih zemlja članica Europske unije (27) u vremenskom periodu od 2013. do 2022. godine u milijunima	11
Grafikon 2. Udio migranata u rezidentnom stanovništvu u zemljama EU na dan 1. siječnja 2023. godine.....	13
Grafikon 3. Dobno-spolna struktura stanovništva na području EU prema nacionalnosti, s danom 1. siječnja 2022. godine (u %)......	14
Grafikon 4. Izdane pojedinačne dozvole u razdoblju od 2017. do 2022. godine (u milijunima)	17
Grafikon 5. Izdane pojedinačne dozvole, prema razlogu i razdoblju valjanosti u 2022. godini (u %)......	18
Grafikon 6. Broj izdanih plavih karata državljanima trećih zemalja i članovima njihove obitelji u razdoblju od 2017. do 2022. godine	19
Grafikon 7. Godišnja struktura 10 zemalja čiji su državljani dobili plave karte EU-a, u razdoblju od 2018. do 2022. godine.....	20
Grafikon 8. Prve dozvole izdane kao plave karte EU-a kao udio u svim prvim dozvolama izdanim za visokokvalificirane radnike, u razdoblju od 2017. do 2022. godine (u %)	21
Grafikon 9. Broj posebnih sustava poreza na dohodak odobrenih novim rezidentima u Europskoj uniji u razdoblju od 1994. do 2020. godine.....	50

POPIS TABLICA

Tablica 1. Stope poreza na dohodak od nesamostalnog rada u zemljama članicama EU koje su na snazi bile tijekom 2024. godine	32
Tablica 2. Posebni porezni režimi odobreni novim rezidentima prema kategoriji dohotka oporezovanog u 2021. godini.....	51
Tablica 3. Detaljan popis svih režima poreza na dohodak namijenjenih novim poreznim rezidentima prikazan po zemljama članicama Europske unije	53
Tablica 4. Ocjene agresivnosti specifičnog poreznog režima osobnog dohotka u zemljama članica EU	62
Tablica 5. Prikaz broja korisnika poreznih sheme poreza na dobit, procijenjeni fiskalni trošak, te prosječna dobit po korisniku za zadnje dostupno razdoblje	64

ŽIVOTOPIS

Sandra Šarac studentica je na integriranom preddiplomski i diplomski sveučilišnom studiju Poslovne ekonomije na Ekonomskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, smjer Financije. Srednjoškolsko obrazovanje stekla je u Prvoj ekonomskoj školi, gdje je razvila temeljna znanja i vještine iz područja ekonomije koje su je potaknule na daljnje akademsko usavršavanje.

Tijekom studija, Sandra je aktivno sudjelovala u radu triju studentskih i međunarodnih udruga, gdje je stekla vrijedna iskustva u timskom radu, menadžmentu, organizaciji projekata i događaja, te volontiranju. Kroz te aktivnosti, dodatno je unaprijedila svoje vještine u području komunikacije, vođenja i organizacije, što je značajno doprinijelo njezinu profesionalnom razvoju.

Uz akademske obaveze i volonterske angažmane, Sandra je radila i razne studentske poslove, čime je stekla praktična iskustva u poslovnom svijetu. Kroz te poslove, imala je priliku primijeniti teorijska znanja stečena na fakultetu, što je dodatno obogatilo njezino obrazovanje.

Najveće postignuće tijekom studija Sandra smatra dobivanje Rektorove nagrade, koja je potvrda njezina izvrsnog akademskog uspjeha i angažmana u akademskoj zajednici. Ova nagrada predstavlja krunu njezinog truda i posvećenosti tijekom cijelog studija, te motivaciju za daljnji profesionalni razvoj i doprinos.